

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKYCH SPOLOČENSTIEV

V Bruseli 14.10.2009
KOM(2009) 533 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE
EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE**

Stratégia rozširovania a hlavné výzvy v rokoch 2009 – 2010

{SEK(2009) 1333}
{SEK(2009) 1334}
{SEK(2009) 1335}
{SEK(2009) 1336}
{SEK(2009) 1337}
{SEK(2009) 1338}
{SEK(2009) 1339}
{SEK(2009) 1340}

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

Stratégia rozširovania a hlavné výzvy v rokoch 2009 – 2010

1. Úvod

Piate rozšírenie EÚ prispelo k upevneniu demokracie a právneho štátu v Európe. Prinieslo zlepšenie hospodárskych príležitostí a posilnilo postavenie EÚ v rámci snáh o riešenie takých celosvetových výziev, akými sú zmena klímy, konkurencieschopnosť a regulácia finančných trhov a dohľad nad nimi. Rozšírená Európska únia počas ostatných piatich rokov preukázala, že je schopná spolupracovať v záujme riešenia kľúčových výziev, ktorým čelí. Rozširovanie patrí medzi najúčinnejšie nástroje zahraničnej politiky EÚ.

Kontextom prebiehajúceho procesu rozširovania EÚ je hlboká a všeobecná hospodárska recesia. Kríza sa dotkla členských štátov EÚ, ale aj krajín zahrnutých do procesu rozširovania. Počas uvedeného obdobia EÚ dostala tri nové žiadosti o členstvo, a to od Čiernej Hory (v decembri 2008), Albánska (v apríli 2009) a napokon od Islandu (v júli 2009). Tieto žiadosti sú ďalším dôkazom príťažlivosti EÚ a jej úlohy v rámci úsilia o posilnenie stability, bezpečnosti a prosperity.

Pokrok, ktorý dosiahli krajiny zahrnuté do procesu rozširovania v rámci uskutočňovania reforiem, im umožnil prejsť cez postupné fázy prístupového procesu. Prístupové rokovania s Chorvátskom sú takmer v záverečnej fáze. Prístupové rokovania s Tureckom dospeli do náročnejšej fázy, ktorá si vyžaduje nové reformné impulzy. Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko dosiahla značný pokrok pri riešení hlavných výziev. Komisia pracuje na stanovisku k žiadosti o členstvo, ktoré predložila Čierna Hora. Takisto pracuje aj na stanovisku v súvislosti so žiadosťou o členstvo predloženou Islandom. Komisia je pripravená začať pracovať na stanovisku k žiadosti Albánska, keď ju o to Rada požiadajú. V prípade všetkých dotknutých krajín západného Balkánu platí, že ak tieto krajiny dosiahnu ďalší pokrok, mohli by po tom, ako preukážu svoju pripravenosť, získať status kandidátskych krajín.

Krajiny západného Balkánu a Turecko čaká, a to v rôznej miere, ešte kus práce, ktorú musia vykonať v rámci plnenia stanovených kritérií a podmienok. Reformy často prebiehajú pomaly. Tlak rastie aj v dôsledku medzinárodnej hospodárskej krízy. V niekoľkých prípadoch majú na prístupový proces nepriaznivý vplyv otázky vyplývajúce z bilaterálnych vzťahov.

V súvislosti s týmito výzvami platí, že obnovený konsenzus v otázke rozširovania, ktorý bol dohodnutý na zasadnutí Európskej rady v decembri 2006, predstavuje aj naďalej východisko pre ďalšiu cestu vpred. Táto politika vychádza zo zásady posilňovania záväzkov a zásad spravodlivej a prísnej podmienenosti a lepšej komunikácie s verejnosťou spoločne so schopnosťou EÚ integrovať nové členské štáty. Európska únia zvýšila kvalitu procesu rozširovania. V počiatočnej fáze sa teraz kladie väčší dôraz najmä na právny štát a na dobrú správu vecí verejných.

Prístupový proces poskytuje silný stimul na uskutočňovanie politických a hospodárskych reforiem. Strategickým záujmom EÚ je udržať dynamiku tohto procesu v súlade s dohodnutými zásadami a podmienkami.

Politika EÚ v oblasti rozširovania vytvára podmienky pre dôsledne riadený proces, v rámci ktorého sa kandidátske krajiny a potenciálne kandidátske krajiny približujú k EÚ v súlade s tempom ich politických a hospodárskych reforiem, ako aj s ich schopnosťou prevziať na seba v súlade s kodanskými kritériami záväzky vyplývajúce z členstva. Na západnom Balkáne zohráva kľúčovú úlohu regionálna spolupráca, ktorá je ústredným prvkom procesu stabilizácie a pridruženía.

Prostredníctvom Lisabonskej zmluvy sa reformujú inštitúcie rozšírenej Európskej únie, aby bola schopná prispôbovať svoje politiky podmienkam rýchlo sa meniaceho sveta. Zmluva predovšetkým v súvislosti s rozširovaním vytvára inštitucionálny rámec, ktorý by mal zabezpečiť bezproblémové prispôbenie inštitúcií EÚ v prípade vstupu ďalšieho členského štátu, a mení a dopĺňa postup uplatňovaný pri pristúpení tak, že sa Európskemu parlamentu a parlamentom členských štátov oznamujú podané žiadosti o členstvo.

Bezvízový styk pre Bývalú juhoslovanskú republiku Macedónsko, Čiernu Horu a Srbsko, ktorý bude na základe návrhu Komisie zavedený začiatkom roka 2010, bude dôkazom, že reformy prinášajú občanom hmatateľné výhody. Komisia v polovici roka 2010 predloží podobné návrhy aj v súvislosti s Albánskom a Bosnou a Hercegovinou, ak tieto krajiny splnia stanovené podmienky.

Pokiaľ ide o cyperskú otázku, vodcovia komunit cyperských Grékov a cyperských Turkov vstupujú do rozhodujúcej fázy rokovaní o jej komplexnom vyriešení, ktoré sa uskutočňujú pod záštitou OSN. Komisia podporuje ich úsilie a poskytuje technické poradenstvo vo veciach, ktoré patria do pôsobnosti EÚ.

V tomto oznámení sa uvádza dosiahnutý pokrok a hlavné výzvy, ktorým čelia krajiny zapojené do procesu rozširovania. Načrtáva sa v ňom prístup Komisie k ich usmerňovaniu a k podporovaniu ich snáh v nadchádzajúcom roku. Komisia okrem toho v sprievodnom dokumente podáva náčrt ďalších krokov pre Kosovo¹ na ceste k integrácii do EÚ v súlade s európskou perspektívou daného regiónu.

2. Hlavné výzvy

Predmetom tejto časti sú hlavné výzvy, ktoré v súčasnosti ovplyvňujú proces rozširovania. Európska únia môže prostredníctvom svojej politiky v oblasti rozširovania napomôcť pri riešení týchto výziev, primárnu zodpovednosť za ich riešenie však nesú dotknuté krajiny.

Hospodárska kríza

Celosvetová hospodárska recesia mala dopady, a to v rôznej miere, na ekonomiky krajín západného Balkánu a Turecka. Európska únia pomáha krajinám zahrnutým do procesu rozširovania zmierňovať následky krízy a budovať predpoklady pre dôkladné uzdravenie ich národných hospodárstiev, pričom svoje úsilie koordinuje s medzinárodnými finančnými inštitúciami.

¹ V zmysle rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1244/99.

Hospodárska činnosť v krajinách západného Balkánu a v Turecku od druhej polovice roka 2008 značne poklesla v dôsledku klesajúceho dopytu po ich exportoch, zníženia priamych zahraničných investícií a nižšieho objemu cezhraničných pôžičiek. Vo všetkých ekonomikách sa zhoršila fiškálna situácia. Nezamestnanosť, ktorá už v niektorých krajinách bola značná, sa začala ešte viac zvyšovať. Veľkosť hospodárskeho poklesu západného Balkánu a Turecka v roku 2009 zodpovedá priemeru EÚ, je však menej výrazný ako v tých členských štátoch EÚ, ktoré boli najviac postihnuté. Makroekonomická situácia je však stále krehká vo všetkých týchto krajinách.

Krajiny západného Balkánu majú len obmedzené možnosti, pokiaľ ide o silné domáce makroekonomické reakcie na krízu. Možnosti v rámci menovej a fiškálnej politiky sú do značnej miery obmedzené v dôsledku predchádzajúcich procyklických fiškálnych prístupov, úverov a hypoték poskytnutých v cudzích menách a značných vonkajších nerovnováh. Za týchto okolností sa reakcia väčšiny krajín tohto regiónu na krízu javí ako vcelku primeraná, a to aj napriek tomu, že v niektorých prípadoch spočiatku chýbalo uvedomenie si závažnosti výzvy, ktorej bude potrebné čeliť. Perspektíva vstupu do EÚ pomohla udržať dôveru v hospodárstva krajín západného Balkánu a bola oporným bodom hospodárskych politík v nedávnom búrlivom období. Niektoré krajiny zahrnuté do procesu rozširovania boli súčasne schopné využiť prínosy štrukturálnych reforiem, ku ktorým prišli v ostatných rokoch, čo napomohlo pri tlmení účinkov krízy. Skvalitnenie regulačného rámca v oblasti finančníctva, ktoré nastalo napríklad v Chorvátsku a Turecku, prispelo k stabilite a zvýšeniu odolnosti bankových sektorov týchto krajín. Srbsku a Bosne a Hercegovine bola poskytnutá pomoc zo strany MMF, pretože v oboch týchto krajinách sa v dôsledku minulých politík orientovaných na rast prehĺbila vonkajšia nerovnováha a osobitne boli zasiahnuté verejné financie.

Účinky krízy sa v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania prejavujú aj naďalej, a to najmä jej vplyvy na reálnu ekonomiku, ako aj na zamestnanosť a sociálnu situáciu. Oživenie národných hospodárstiev si vyžiada určitý čas, pretože podľa prognóz by sa hospodárska činnosť v krajinách, ktoré sú ich hlavnými obchodnými partnermi, mala zvyšovať len pomaly. Pokiaľ ide o prílev kapitálu, ktorý by mohol stimulovať domáci dopyt, tento bude pravdepodobne aj naďalej prúdiť len v nedostatočnom objeme. Boli prijaté krátkodobé opatrenia na zmiernenie sociálnych dôsledkov krízy v najzraniteľnejších vrstvách spoločnosti. Zo strednodobého hľadiska zohráva zásadnú úlohu zdravá fiškálna politika s osobitným dôrazom na efektívnejšie a účinnejšie verejné výdavky a na investície. Na riešenie štrukturálnej nezamestnanosti a ochranu zraniteľných vrstiev spoločnosti sú potrebné politiky v oblasti zamestnanosti a opatrenia v oblasti sociálnej ochrany.

Pri reagovaní na krízu je nutné zohľadniť potrebu zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja, ako aj výzvy, ktoré prináša zmena klímy, a uprednostňovať opatrenia zamerané na budovanie bezpečného a trvalo udržateľného nízkouhlíkového hospodárstva. Reformy realizované v súvislosti s úsilím o členstvo v EÚ prispievajú k zvyšovaniu konkurencieschopnosti a otvorenosti a napomáhajú pri budovaní právneho rámca, ktorý prospieva obchodu a investíciám. Pre zlepšenie podnikateľského prostredia majú zásadný význam opatrenia zamerané na posilňovanie právneho štátu vrátane opatrení v oblasti boja proti korupcii.

Pokiaľ ide o pomoc EÚ, programy predvstupovej pomoci sú zamerané na podporu bankového sektora, infraštruktúrnych projektov, malých a stredných podnikov a na vytváranie pracovných miest, a to aj vo vidieckych oblastiach. Na tieto účely bolo v rámci nástroja predvstupovej pomoci (IPA) vyčlenených 200 miliónov EUR vo forme grantov, čo by mohlo viesť k investíciám minimálne vo výške 1 miliardy EUR spolufinancovaným z pôžičiek

medzinárodných finančných inštitúcií. Komisia navrhla, aby sa pre krajiny prijímajúce pomoc v rámci nástroja predstupovej pomoci znížil rozsah povinného spolufinancovania. Komisia prostredníctvom IPA poskytla Srbsku priamu rozpočtovú podporu na účely zmiernenia dôsledkov finančnej a hospodárskej krízy. Komisia okrem toho predložila Rade návrh na schválenie makrofinančnej pomoci Srbsku v podobe pôžičky vo výške 200 miliónov EUR. Tieto možnosti budú mať v prípade potreby aj ostatné krajiny. Obe tieto možnosti finančnej pomoci sú však spojené s určitými podmienkami, medzi ktoré patrí aj dohoda s MMF o uplatňovaní zdravých makroekonomických politík. Komisia úzko spolupracuje s medzinárodnými finančnými inštitúciami, ktoré sa zaviazali, že v roku 2009 zvýšia svoje pôžičky nasmerované do krajín západného Balkánu a Turecku na viac ako 5 miliárd EUR.

Právny štát

Krajiny západného Balkánu a Turecko stoja aj naďalej pred vážnymi výzvami súvisiacimi s budovaním právneho štátu a najmä s bojom proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Toto sú dôležité prvky pre vytvorenie fungujúcej demokracie a ekonomiky a predstavujú všeobecnú podmienku prístupového procesu. Zároveň majú, a to niekedy až v nepomernom rozsahu, vplyv na to, ako vníma rozširovanie verejnosť v EÚ. V krajinách zahrnutých do procesu rozširovania sa na riešenie týchto problémov vynakladá značné úsilie. Komisia bude aj naďalej využívať všetky možnosti dostupné v rámci procesu rozširovania, aby tieto snahy podporila, a bude pozorne sledovať dosahovanie výsledkov.

Korupcia je rozšírená v mnohých oblastiach a ovplyvňuje každodenný život občanov aj podnikateľské prostredie. Medzi oblasti, ktoré si vyžadujú osobitnú pozornosť, patrí najmä verejné obstarávanie a privatizácia, justícia, financovanie politických strán a transparentnosť vo verejnej správe a v štátnych orgánoch. Zásadný význam má nezávislá a nestranná justícia a prokuratúra osobitne zameraná na boj proti korupcii a súvisiacej trestnej činnosti, a rovnako aj odpolitizované a profesionálne policajné zbory a správne orgány. V takých oblastiach, ako je napríklad verejné obstarávanie, právo duševného vlastníctva, finančná kontrola, audit a boj proti podvodom, sú potrebné kvalitne vypracované právne predpisy a ich účinné uplatňovanie.

Ďalšie úsilie je potrebné vyvinúť v oblasti boja proti organizovanej trestnej činnosti, ktorá v tomto regióne predstavuje aj naďalej problém. Na dosiahnutie úspechov v boji proti medzinárodným zločineckým organizáciám je potrebné účinnejšie fungovanie subjektov presadzovania práva a ich spolupráca.

V súlade s obnoveným konsenzom v otázke rozširovania a pri zohľadnení skúseností nadobudnutých pri piatom rozšírení EÚ možno konštatovať, že právny štát je kľúčovou prioritou, ktorou sa musia dotknuté krajiny zaoberať v ranej fáze prístupového procesu. S využitím pomoci zo strany EÚ bol pri zavádzaní účinných právnych predpisov a štruktúr na boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti dosiahnutý určitý pokrok, avšak na to, aby boli dosiahnuté hmatateľné výsledky, je nutné dôsledné uplatňovanie a presadzovanie právnych predpisov. Na posilnenie justície a presadzovania práva bolo v roku 2009 v rámci IPA vyčlenených približne 80 miliónov EUR. Komisia za účasti odborníkov z členských štátov na problematiku justície, boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti v kandidátskych krajinách vykonala rad služobných ciest zameraných na partnerské preskúmanie a má v úmysle tieto aktivity v budúcnosti zintenzívniť. Uskutočňovanie reforiem sa stimulovalo aj prostredníctvom využívania hodnotiacich kritérií v rámci prístupového procesu a dialógu o liberalizácii vízového režimu.

Komisia pokračovala v podpore regionálnej spolupráce medzi justičnými a policajnými orgánmi a prokuratúrami zameranej na boj proti organizovanej trestnej činnosti a korupcii. V záujme zabezpečenia efektívneho fungovania justičných systémov krajín západného Balkánu je potrebné, aby tieto krajiny posilnili justičnú spoluprácu v tomto regióne. V tejto súvislosti má mimoriadny význam riešenie problému beztrestnosti vojnových zločinov a inej závažnej trestnej činnosti. Na tento účel by uvedené krajiny mali preskúmať obmedzenia, ktoré v rámci ich právnych poriadkov existujú v súvislosti s extradíciou vlastných štátnych príslušníkov a s odovzdávaním trestných vecí na konanie v inom štáte.

Komisia bude aj naďalej podporovať partnerské krajiny v ich boji proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Účinné a trvalo udržateľné výsledky je však možné dosiahnuť len za predpokladu, že v dotknutých krajinách bude existovať potrebná politická vôľa a skutočné odhodlanie na riešenie týchto problémov. Komisia bude dôsledne sledovať dosahovanie pokroku na mieste a zameria sa na výsledky.

Vo väčšine krajín zahrnutých do procesu rozširovania pretrvávajú obavy v súvislosti so slobodou prejavu. Aj keď vo všeobecnosti možno konštatovať, že hlavné prvky právneho rámca na ochranu slobody prejavu a médií existujú, vážne obavy vyvolávajú neprípustné politické tlaky na médiá a vzrastajúci počet vyhrážok novinárom a fyzických útokov na nich, ako aj niektoré existujúce právne prekážky v tejto oblasti. Je nutné, aby sa tieto problémy bezodkladne riešili.

Bilaterálne vzťahy

Proces rozširovania čoraz viac ovplyvňujú bilaterálne otázky, medziiným otázky týkajúce sa problematiky hraníc. Bilaterálne otázky by mali riešiť dotknuté strany a nemali by brzdiť prístupový proces.

Počas vykazovaného obdobia brzdil prístupové rokovania s Chorvátskom hraničný spor medzi Slovinskom a touto krajinou.

Rámec prístupových rokovaní s Chorvátskom a Tureckom, na ktorom sa dohodli všetky členské štáty, ustanovuje, že EÚ očakáva, že kandidátske krajiny vyriešia všetky hraničné spory v súlade so zásadou mierového urovnávania sporov v súlade s Chartou Organizácie Spojených národov vrátane prípadného využitia súdnej právomoci Medzinárodného súdneho dvora. Hľadanie vzájomne prijateľných riešení otvorených otázok v oblasti vzťahov so susednými krajinami a uzatváranie dohôd o takýchto otázkach je aj súčasťou procesu stabilizácie a pridruženía.

Komisia očakáva, že všetky dotknuté strany vyvinú všetko úsilie v záujme vyriešenia doposiaľ nevyriešených bilaterálnych otázok vo vzťahoch so susednými krajinami v súlade s uvedenými zásadami. Komisia je pripravená, v prípade, že to bude vhodné, na požiadanie dotknutých strán pomôcť pri hľadaní možných riešení. Dohoda medzi Chorvátskom a Čiernou Horou o tom, že obe tieto krajiny ako so zásadou súhlasia s tým, že otázka demarkácie hraníc pri Prevlake bude riešená prostredníctvom Medzinárodného súdneho dvora, vzbudzuje nádej.

Všetky strany zapojené do takýchto bilaterálnych sporov nesú zodpovednosť za nájdenie takých riešení, ktoré budú v duchu dobrých susedských vzťahov a výsledkom zohľadnenia celkových záujmov EÚ. Takýmto spôsobom sa posilní účinnosť obnoveného konsenzu v otázke rozširovania, súčasťou ktorého bolo potvrdenie zásady, že tempo, akým sa krajina ubera smerom k členstvu v EÚ, je určované tempom ňou uskutočňovaných reforiem.

Regionálna spolupráca

V ostatných rokoch zaznamenala regionálna spolupráca v juhovýchodnej Európe významný pokrok a tento región sa výraznejšie začal zhostovať svojej zodpovednosti za spoluprácu v tejto časti sveta. Regionálna spolupráca však nefunguje tak dobre, ako by mala. Nepriaznivo ju ovplyvňujú bilaterálne spory a rozpory v súvislosti s otázkou Kosova. Musí sa zlepšiť aj efektívnosť regionálnych štruktúr a iniciatív.

Rozpory v otázke účasti Kosova na regionálnych stretnutiach, iniciatívach a dohodách sa stavajú prekážkou rozvoja regionálnej spolupráce. Riadne fungovanie takých dôležitých štruktúr, akými sú napríklad Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode (CEFTA), Rada pre regionálnu spoluprácu (RCC) alebo Regionálna škola verejnej správy (ReSPA), by mohli byť ohrozené, ak by sa nepodarilo zmeniť existujúcu prax. Komisia naliehavo vyzýva všetky dotknuté strany, aby hľadali praktické a pragmatické riešenia s cieľom zabezpečiť začleňujúci charakter regionálnej spolupráce, bez toho, aby boli dotknuté rozdielne názory na otázku statusu. Plnenie cieľov v oblasti regionálnej spolupráce sa posudzuje v rámci skúmania plnenia podmienok stanovených pre proces stabilizácie a pridruženia vo všetkých fázach procesu rozširovania.

Rada pre regionálnu spoluprácu (RCC) funguje už viac ako rok. Plní funkcie prevzaté po predchodcovi, ktorým bol v minulosti Pakt stability, pričom zodpovednosť za ňu nesú krajiny regiónu a táto rada pracuje pod politickou záštitou Procesu spolupráce v juhovýchodnej Európe (SEECF). RCC musí v súčasnosti vyvinúť viac úsilia, aby jej činnosť priniesla konkrétne výsledky. Má strategickú úlohu, pokiaľ ide o rozvoj regionálnej spolupráce a zisťovanie a napĺňanie potrieb, ktoré existujú v oblasti regionálnych aktivít a štruktúr. Takisto má aj úlohu pri vytváraní programov na čerpanie pomoci Spoločenstva v súvislosti s regionálnou spoluprácou. Komisia podporuje činnosť RCC a financuje tretinu rozpočtu sekretariátu tejto rady na obdobie 2008 až 2010. Komisia nadviazala dialóg so sekretariátom RCC o prioritách tejto organizácie, zlepšení jej fungovania a jej ďalšom rozvoji. Rovnako skúma aj mechanizmy poskytovania pomoci v budúcnosti a takisto aj to, ako najlepšie využiť túto pomoc na zvýšenie efektívnosti činnosti RCC.

Pre hospodársky rozvoj západného Balkánu a zmierenie v tomto regióne má osobitný význam regionálny obchod. Ten môže napomôcť aj pri riešení dopadov hospodárskej krízy. Kľúčovú úlohu má vytvorenie regionálnej zóny voľného obchodu prostredníctvom Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA). V kontexte CEFTA boli úspešne dojednané ďalšie dôležité kroky zamerané na liberalizáciu obchodu, a to najmä obchodu s poľnohospodárskymi produktmi, nateraz sa však ešte nezačalo s ich uplatňovaním. Pokračuje sa aj v práci na odstraňovaní technických prekážok obchodu. Ustanovenia o diagonálnej kumulácii dojednané medzi EÚ a niektorými krajinami západného Balkánu nadobudli platnosť, čo prispelo k regionálnej obchodnej integrácii. Existuje však riziko, že CEFTA bude paralyzovaná v dôsledku nezhôd súvisiacich so statusom Kosova, ktoré sú už dnes prekážkou, pre ktorú nebol prijatý protokol o liberalizácii obchodu s poľnohospodárskymi produktmi. V reakcii na medzinárodnú krízu narastajú protekcionistické tlaky, čo vedie k prijímaniu opatrení, ktoré sú v rozpore s medzinárodnými záväzkami. Mali by sa prijať kroky s cieľom postaviť sa takýmto tendenciám a porušujúce opatrenia musia byť zrušené.

Regionálna spolupráca zaznamenala pokrok v oblasti energetiky a dopravy. Prostredníctvom energetického spoločenstva sa podporujú reformy v odvetví energetiky a zvyšovanie bezpečnosti dodávok pri súčasnom integrovaní regiónu do energetického trhu Európskeho spoločenstva. Rokovania o vytvorení dopravného spoločenstva medzi EÚ a západným

Balkánom pokračujú a mali by byť zavŕšené koncom tohto roka. Dohoda o spoločnom európskom leteckom priestore (ECAA) prispieva k rastu letovej prevádzky medzi EÚ a krajinami západného Balkánu a postupne tieto krajiny integruje do vnútorného trhu leteckej dopravy EÚ. Regionálna spolupráca v oblasti životného prostredia, spravodlivosti a vnútorných vecí sa zintenzívňuje.

Regionálna škola verejnej správy (ReSPA) posilnila svoje aktivity v oblasti odbornej prípravy. Aby sa ReSPA stala plne funkčnou, je potrebné prioritne pracovať na ratifikácii medzinárodnej dohody, na základe ktorej táto škola získa právnu subjektivitu.

Komisia v kontexte Ľubľanského procesu podporuje obnovu kultúrneho dedičstva ako dôležitého prostriedku na zmierenie a zároveň príspevku k rozvoju miestneho hospodárstva. Na nadchádzajúcej ministerskej konferencii, ktorá sa má uskutočniť v novembri 2009 v Ľubľane, Komisia podporí ďalšie aktivity zamerané na obnovu.

Komisia do konca roka 2010 v zmysle záverov zo zasadnutia Európskej rady v júni 2009 vypracuje stratégiu EÚ pre podunajskú oblasť. Do prípravy tohto dokumentu budú úzko zapojené krajiny zahrnuté do procesu rozširovania, ako aj dotknuté organizácie. Pokiaľ ide o čiernomorskú oblasť, Turecko je odhodlané podieľať sa na spolupráci v tomto regióne a je súčasťou rámca regionálnej spolupráce nazvaného „Čiernomorská synergia“. Komisia podporuje účasť Turecka na programe spolupráce v čiernomorskej oblasti v rámci nástroja európskeho susedstva a partnerstva (ENPI).

Komisia bude aj naďalej podporovať aktivity a štruktúry zamerané na regionálnu spoluprácu na západnom Balkáne, a to aj prostredníctvom intenzívnejšieho zapojenia tohto regiónu do procesu plánovania a tvorby programu v rámci IPA určeného viacerým príjemcom.

3. PREDVSTUPOVÉ NÁSTROJE: RIEŠENIE KĹÚČOVÝCH PRIORÍT

Cieľ bezvízového cestovania

Proces liberalizácie vízového režimu pre krajiny západného Balkánu v súlade so záväzkom tvoriacim súčasť solúnskej agendy vstúpil do rozhodujúcej fázy. Od januára 2008 boli implementované dohody o zjednodušení vízového režimu so všetkými dotknutými krajinami, pri súbežnej implementácii readmisných dohôd. Plány, ktoré boli v roku 2008 prijaté v kontexte dialógu o liberalizácii vízového režimu pre každú krajinu, sa osvedčili ako účinný prostriedok na urýchlenie reforiem v príslušných oblastiach, najmä v oblasti bezpečnosti dokladov, riadenia hraníc a migrácie a boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti.

Komisia v júli 2009 na základe zohľadnenia pokroku, ktorý dosiahli jednotlivé krajiny pri plnení príslušných hodnotiacich kritérií stanovených na účely liberalizácie vízového režimu, navrhla, aby sa pre Bývalú juhoslovanskú republiku Macedónsko, Čiernu Horu a Srbsko zaviedol bezvízový režim. Zavedenie bezvízového režimu, k čomu dôjde začiatkom roka 2010, bude významným príspevkom k medziludským kontaktom a dôkazom, na základe ktorého sa občania daných krajín budú môcť presvedčiť, že reformy zamerané na perspektívu členstva v EÚ prinášajú hmatateľné výhody. Komisia v polovici roka 2010 predloží návrhy aj v súvislosti s Albánskom a Bosnou a Hercegovinou, ak tieto krajiny splnia stanovené podmienky. V štúdiu zameranej na Kosovo, ktorá sa prekladá spolu s týmto oznámením, sa navrhuje, aby sa ďalej podporovalo zjednodušovanie vízového režimu a aby sa v súvislosti s touto krajinou začal proces zameraný na prípadnú liberalizáciu vízového režimu, ak sa uskutočnia potrebné reformy a splnia príslušné podmienky.

Zabezpečenie kvalitnej predvstupovej prípravy

Ako súčasť obnoveného konsenzu v otázke rozširovania pokračovalo aj úsilie zamerané na zvýšenie kvality tohto procesu. Ukázalo sa, že prísne hodnotiace kritériá, ktoré boli stanovené ako podmienky pre otvorenie a uzatvorenie rokovacích kapitol, sú významnými nástrojmi na zabezpečenie dodržiavania prevzatých zmluvných záväzkov a na riadenie náročných hospodárskych, právnych a administratívnych reforiem v krajinách, s ktorými sa rokujú o pristúpení, v dôsledku čoho tieto kritériá prispievajú k včasnej príprave na vstup do EÚ. Pripravuje sa štúdia o finančnom vplyve pristúpenia Chorvátska do EÚ. Súčasťou budúcich stanovísk k žiadostiam o členstvo bude aj odhad dôsledkov pristúpenia na hlavné oblasti politik EÚ. Na účely monitorovania dosahovaného pokroku sa s príslušnými krajinami vedie intenzívny politický dialóg, pričom hlavnými referenčnými dokumentmi sú partnerstvá. V kontexte krízy sa zintenzívnil dialóg o hospodárskych otázkach.

Krajiny zahrnuté do procesu rozširovania musia zabezpečiť, aby nové právne predpisy boli dôkladne pripravené, a to pri uskutočnení potrebných konzultácií so zainteresovanými stranami, a aby sa tieto predpisy riadne uplatňovali. Na zabezpečenie účinného uplatňovania *acquis* je potrebná nezávislá, meritokratická a transparentná verejná služba, ktorá ponese zodpovednosť za svoje konanie.

Priblíženie občanov a správnych orgánov k EÚ

Väčšie zapojenie organizácií občianskej spoločnosti zvyšuje kvalitu demokracie a prispieva k zmiereniu. Ich spoluúčasť na reformách uskutočňovaných v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania prispieva ku kvalite prístupového procesu a takisto aj k udržaniu verejnej podpory myšlienke vstupu do EÚ. Komisia z nástroja na podporu občianskej spoločnosti zriadeného v rámci IPA financovala zriaďovanie kancelárií technickej podpory vo všetkých krajinách prijímajúcich pomoc a tiež čoraz vyšší počet krátkodobých návštev inštitúcií EÚ, ako aj účasť približne 800 ľudí na seminároch v krajinách západného Balkánu a v Turecku. Komisia bude aj naďalej podporovať partnerstvá s aktérmi občianskej spoločnosti, pričom sa prioritne zameria najmä na také oblasti, ako je kultúra, menšiny a podnikateľské združenia.

Účasť na programoch Spoločenstva a na práci jeho agentúr sa ukázala byť užitočnou, pretože približuje inštitúcie a občanov partnerských krajín k EÚ. Komisia poskytla väčšiu podporu agentúram Spoločenstva s cieľom pripraviť krajiny zahrnuté do procesu rozširovania na účasť v týchto agentúrach. Po tom, ako sa posilnili možnosti spolufinancovania z prostriedkov Spoločenstva, sa potenciálne kandidátske krajiny pripojili k novým programom. Komisia bude aj v budúcnosti poskytovať podporu partnerským krajinám pri budovaní potrebných kapacít a zdrojov v záujme zabezpečenia ich úspešného zapojenia do programov a agentúr Spoločenstva.

Komisia bude v súlade so zameraním na základné otázky správy vecí verejných aj naďalej venovať osobitnú pozornosť existencii profesionálnej a funkčnej verejnej správy. Ďalej bude podporovať výmenu najlepšej praxe a odborných znalostí v oblasti reformy verejnej správy medzi krajinami. Na tento účel Komisie využije všetky dostupné nástroje, medzi ktoré patrí napríklad twinning, TAIEX a SIGMA², a bude pracovať na posilnení kontaktov s ostatnými

² Strednodobá pomoc, ktorá sa týka oblastí súvisiacich s *acquis*, sa poskytuje prostredníctvom twinningových projektov vytvárajúcich rámec spolupráce medzi správnymi orgánmi krajín prijímajúcich pomoc a partnerskými orgánmi, ktorými sú obdobné správne orgány v členských štátoch.

medzinárodnými organizáciami a vnútroštátnymi, regionálnymi a európskymi inštitútmi vzdelávania verejnej správy.

Finančná pomoc krajinám zahrnutým do procesu rozširovania

Aj v roku 2009 sa západnému Balkánu a Turecku poskytovala pomoc prostredníctvom nástroja predvstupovej pomoci (IPA). V roku 2009 bude vyčlenených 1,5 miliardy EUR. Osobitný dôraz sa kladie na budovanie štátu, dobrú správu vecí verejných, právny štát a rozvoj občianskej spoločnosti. Prostredníctvom IPA sa podporovala cezhraničná spolupráca a trvalo udržateľný rozvoj v hraničných oblastiach, čo prispelo k zmiereniu a dobrým susedským vzťahom a bolo prínosom v rámci príprav na vstup do EÚ. Komisia sa aj v budúcnosti pri poskytovaní pomoci sústreďí na podporu predvstupovej prípravy, pričom bude vychádzať z priorit prístupového partnerstva.

Kandidátske krajiny dosiahli pokrok v oblasti decentralizovaného hospodárenia s finančnými prostriedkami. Proces decentralizácie v prípade Chorvátska a Turecka úspešne napreduje a obe tieto krajiny musia sústrediť svoje úsilie na splnenie všetkých podmienok stanovených v tejto súvislosti. Pokiaľ ide o Bývalú juhoslovanskú republiku Macedónsko, decentralizácia zložiek IPA týkajúcich sa regionálneho rozvoja a ľudských zdrojov sa uskutočnila, bude však ešte potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, kým sa bude môcť uskutočniť ďalšia decentralizácia. Komisia naďalej poskytuje podporu, ktorú kandidátske krajiny potrebujú v súvislosti s plnením požiadaviek vyplývajúcich z decentralizovaného hospodárenia s prostriedkami EÚ, pričom sa zameriava aj na regionálny rozvoj, rozvoj ľudských zdrojov a rozvoj vidieka.

V ostatných krajinách zahrnutých do procesu rozširovania majú delegácie Komisie, ktoré po ukončení činnosti Európskej agentúry pre obnovu dosiahli plnú kapacitu, zodpovednosť za realizáciu pomoci EÚ a spoluprácu s príjemcami s cieľom zabezpečiť efektívne a účinné využívanie pomoci ES. Decentralizovanie pomoci neprestáva byť strednodobým cieľom, a to predovšetkým s cieľom pripraviť sa na budúce riadenie nástrojov politiky súdržnosti.

Komisia podporuje krajiny prijímajúce pomoc pri vytváraní odvetvových stratégií, aby napomohla presadiť taký prístup k realizácii pomoci, ktorý bude strategickejší a orientovaný na programy, a zároveň sa tak usiluje napomôcť pri zvyšovaní účinnosti pomoci.

V súlade s nariadením o IPA Komisia posilnila koordináciu darcov, medzi ktorých patria členské štáty EÚ, medzinárodné finančné inštitúcie a iní darcovia. Ide o stanovovanie a koordináciu priorít a pravidelné monitorovanie na mieste.

Komisia, partnerské medzinárodné finančné inštitúcie a členské štáty završujú práce zamerané na stanovenie podmienok vytvorenia investičného rámca pre západný Balkán (WBIF). Je to zásadný krok, ktorým sa podporia investície do infraštruktúry, malých a stredných podnikov a investície zamerané na energetickú efektívnosť. Cieľom je zhromaždiť zdroje Komisie, partnerských medzinárodných finančných inštitúcií, členských štátov a ostatných darcov a spojiť ich s pôžičkami od medzinárodných finančných inštitúcií na účely financovania prioritných projektov v určených odvetviach. Komisia na tento účel vyčlenila viac ako 100

Pokiaľ ide o pomoc na požiadanie, realizuje sa prostredníctvom nástroja na poskytovanie technickej pomoci a výmenu informácií (TAIEX), pričom ju poskytujú úradníci členských štátov. Krátkodobá pomoc v oblasti horizontálnych otázok správy vecí verejných a reformy verejnej správy sa poskytuje prostredníctvom programu OECD s názvom SIGMA (Podpora zlepšovania v oblasti správy a riadenia) podporovaného Komisiou v kontexte rozširovania.

miliónov EUR v podobe grantov, čím sa stala najväčším prispievateľom. Rámec WBIF by mal v nasledujúcich rokoch priniesť pôžičky v celkovej výške viac ako 1 miliarda EUR.

Spolupráca v otázke zmeny klímy

Európska únia posilní pravidelný dialóg s kandidátskymi a potenciálnymi kandidátskymi krajinami o otázkach zmeny klímy, a to najmä prostredníctvom pripravovanej regionálnej environmentálnej siete pre pristúpenie (RENA). Komisia očakáva, že všetky krajiny zahrnuté do procesu rozširovania podporia cieľ EÚ, ktorým je dosiahnutie ambicióznej a komplexnej dohody na kodanskej konferencii o zmene klímy koncom roka 2009. V uplynulých rokoch Komisia prispela 120 miliónmi EUR vo forme grantov na nástroje medzinárodných finančných inštitúcií, ktoré prinesú investície vo výške približne 600 miliónov EUR do projektov zameraných na energetickú efektívnosť, čo pomôže krajinám západného Balkánu a Turecku znížiť emisie skleníkových plynov. Komisia bude aj v budúcnosti podporovať iniciatívy v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania súvisiace so zmenou klímy.

Šírenie informácií o rozširovaní EÚ

Hlavnou zásadou obnoveného konsenzu v otázke rozširovania je lepšia komunikácia s verejnosťou. Aby proces rozširovania EÚ bol úspešný, je nutné počúvať občanov a zaoberať sa ich obavami a otázkami. Verejná mienka EÚ o budúcom rozširovaní je ovplyvnená skúsenosťami s procesom rozširovania v minulosti. Komisia pri príležitosti 5. výročia piateho rozšírenia EÚ predložila štúdiu o hospodárskych výsledkoch a výzvach, ktoré toto rozšírenie prinieslo. Piate rozšírenie podľa tejto správy prispelo k rastu a posilnilo postavenie EÚ vo svetovom hospodárstve. Komisia podporuje vecnú verejnú diskusiu o jeho dôsledkoch a pripravila celý rad podujatí spojených s jeho 5. výročím, ktoré sa pripomína v čase 20. výročia pádu železnej opony. Sprístupnila tejto tematike venované internetové stránky a producenty sa spolupodieľala na výrobe audiovizuálneho materiálu.

Zabezpečenie podpory verejnosti je aj naďalej dôležitým cieľom politiky rozširovania EÚ a Komisia bude v tejto súvislosti uplatňovať aktívnu komunikačnú politiku. Predovšetkým bude podporovať a dopĺňať úsilie členských štátov, ktoré majú v tejto súvislosti hlavnú zodpovednosť, ako aj úsilie partnerských krajín, pričom svoje komunikačné aktivity zacieli na tvorcov verejnej mienky, najmä na organizácie občianskej spoločnosti a novinárov, ako aj na mládež. Bude vyvinuté osobitné úsilie, aby sa v EÚ zvýšilo povedomie o kultúre a spôsobe života v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania.

4. POKROK V KRAJINÁCH ZAHRNUTÝCH DO PROCESU ROZŠIROVANIA A PROGRAM NA ROKY 2009 – 2010

4.1. Nasmerovanie kandidátskych a potenciálnych kandidátskych krajín smerom k EÚ

Krajiny **západného Balkánu** sa počas uplynulého roka priblížili k členstvu v EÚ, pretože tento región dosiahol pokrok – aj keď nerovnomerný – v uskutočňovaní reforiem a pri plnení stanovených kritérií a podmienok. Bol dosiahnutý výrazný pokrok smerom k liberalizácii vízového režimu, čo viedlo k tomu, že Komisia v júli 2009 predložila návrh na zrušenie vízovej povinnosti pre Bývalú juhoslovanskú republiku Macedónsko, Čiernu Horu a Srbsko. Rozrástla sa sieť dohôd o stabilizácii a pridružení. Dve krajiny z tohto regiónu predložili žiadosti o členstvo v EÚ.

V prípade všetkých dotknutých krajín západného Balkánu platí, že ak tieto krajiny dosiahnu ďalší pokrok, mohli by po tom, ako preukážu svoju pripravenosť, získať status kandidátskych krajín. Nevyhnutným prvkom na ceste každej krajiny k prípadnému členstvu v EÚ sú uspokojivé výsledky pri plnení povinností vyplývajúcich z dohody o stabilizácii a pridružení, vrátane ustanovení o obchode.

V nasledujúcej časti sa podáva stručný prehľad dosiahnutého pokroku a stanovuje sa program pre **krajiny zahrnuté do procesu rozširovania** na obdobie rokov 2009 – 2010.

Chorvátsko

Chorvátsko dosiahlo ďalší pokrok pri uskutočňovaní hlavných politických reforiem. Chorvátsko naďalej plní politické kritériá a dosiahlo pokrok vo väčšine oblastí vrátane intenzívnejšieho úsilia v oblasti právneho štátu. Riešila sa prevažná väčšina priorít prístupového partnerstva.

Komisia vo svojom oznámení nazvanom „Stratégia rozširovania a hlavné výzvy na roky 2008 – 2009“³ uviedla orientačný harmonogram pre dosiahnutie záverečnej fázy prístupových rokovaní. Tento harmonogram povzbudil úsilie vyvíjané v Chorvátsku v záujme splnenia hodnotiacich kritérií, ktoré boli stanovené ako podmienky pre otvorenie a uzatvorenie kapitol v súlade s orientačným harmonogramom. Oneskorenia, ktoré sa v Chorvátsku vyskytli v niektorých oblastiach, znamenali, že v prípade niektorých rokovacích kapitol sa nepostupovalo v súlade uvedeným harmonogramom. Predsa len však možno konštatovať, že prípravy celoplošne výrazne pokročili, takže technické rokovania sa teraz dostávajú do záverečnej fázy.

Chorvátsko bolo výrazne zasiahnuté hospodárskou krízou, avšak jej účinky zmiernil odolný bankový sektor a silné devízové rezervy. Zásadný význam pre zlepšenie konkurencieschopnosti tejto krajiny by malo posilnenie štrukturálnych reforiem a prijatie dôveryhodnej strednodobej fiškálnej stratégie.

Prístupové rokovania spomaľoval hraničný spor Slovinska a Chorvátska, takže značný počet kapitol nebolo možné do októbra 2009 otvoriť resp. uzavrieť, hoci boli technicky ukončené už skôr. Komisia poskytla svoje prostrednícke služby na urovanie tohto sporu, ktorý by mal zostať bilaterálnou otázkou. Komisia počas šiestich mesiacov s podporou predsedajúcich troch štátov vyvíjala intenzívne úsilie, ktoré vydláždilo cestu politickej dohode dosiahnutej medzi uvedenými dvoma krajinami v septembri 2009. Komisia víta nedávny pokrok, ktorý viedol k otvoreniu a predbežnému uzavretiu významného počtu kapitol na októbrovej konferencii o pristúpení. Prístupové rokovania by nemali byť brzdené bilaterálnymi otázkami.

Chorvátsko bude musieť zintenzívniť úsilie v oblasti justície a základných práv, najmä pokiaľ ide o nezávislosť a efektívnosť justičných orgánov, v oblasti boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, menšinových práv, vrátane návratu utečencov, a procesov s vojnovými zločincami. Osobitnú pozornosť je potrebné venovať reforme verejnej správy. Chorvátsko musí ďalej zabezpečiť, aby chorvátske vládne orgány podnikli všetky potrebné kroky na vyriešenie otázky prístupu Medzinárodného trestného tribunálu pre bývalú Juhosláviu (ICTY) k dôležitým dokumentom. Komisia pracuje na finančnom balíku pre pristúpenie Chorvátska. Chorvátsko musí zintenzívniť úsilie zamerané na zavedenie nástrojov, ktoré sú potrebné na hospodárenie s prostriedkami z finančných nástrojov

³ KOM(2008) 674.

Spoločenstva a jeho kontrolu. Komisia odporúča, aby Rada vytvorila odbornú pracovnú skupinu *ad hoc*, ktorej úlohou bude vypracovanie zmluvy o prístupí na základe podkladov pripravených Komisiou. Ak Chorvátsko včas splní všetky doposiaľ nesplnené hodnotiace kritériá, bude možné ukončiť prístupové rokovania vrátane rokovaní o prechodných opatreniach na budúci rok.

Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko

Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko od roku 2005, kedy bolo prijaté stanovisko Komisie k jej žiadosti o členstvo v EÚ⁴ a kedy získala status kandidátskej krajiny, upevnila fungovanie demokracie a zabezpečila stabilitu inštitúcií garantujúcich právny štát a dodržiavanie základných práv. V tejto práci je potrebné pokračovať.

Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko zásadne riešila kľúčové priority prístupového partnerstva⁵. Prezidentské a miestne voľby, ktoré sa uskutočnili v marci a apríli 2009, zodpovedali väčšine medzinárodných noriem. Zlepšilo sa fungovanie parlamentu, a to najmä prostredníctvom prijatia parlamentného rokovacieho poriadku a nového zákona o parlamente. Začal sa uplatňovať zákon o polícii, najmä vymenovaním regionálnych a miestnych policajných veliteľov, a v reforme polície sa pokračovalo prijatím zákona o vnútorných veciach. Bola ukončená legislatívna časť stratégie reformy v oblasti justície, nové súdne a justičné orgány pracujú a celková efektívnosť sa zlepšila. V oblasti boja proti korupcii sa dosiahol značný pokrok prostredníctvom stíhania významných prípadov, posilnenia právneho

⁴ Komisia vo svojom stanovisku [KOM(2005) 562] k žiadosti tejto krajiny o členstvo v EÚ, ktoré bolo prijaté v novembri 2005, dospela k týmto záverom: „*Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko je fungujúcou demokraciou so stabilnými inštitúciami, ktoré vo všeobecnosti zaručujú právny štát a rešpektovanie základných práv. Krajina v roku 2001 podpísala dohodu o stabilizácii a pridružení a odvtedy vo všeobecnosti uspokojivo dodržiava záväzky, ktoré s tým súvisia. Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko úspešne implementovala legislatívnu agendu Ohridskej rámcovej dohody, ktorá prispela k významným politickým zlepšeniam a pokroku v oblasti bezpečnosti v krajine. Teraz je potrebné tieto právne predpisy plne presadzovať. Krajina je naďalej zaviazaná k regionálnej spolupráci. Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko potrebuje vynaložiť dodatočné úsilie najmä v oblastiach volebného procesu, reformy polície a boja proti korupcii. Na základe celkového pokroku dosiahnutých reforiem sa Komisia domnieva, že krajina úspešne napreduje na ceste k splneniu politických kritérií stanovených na zasadnutí Európskej rady v Kodani v roku 1993 a procese stabilizácie a pridružení.*“

⁵ Kľúčové priority prístupového partnerstva s Bývalou juhoslovanskou republikou Macedónsko („hodnotiace kritériá“) sú tieto:

- zabezpečiť riadne plnenie všetkých záväzkov prijatých v dohode o stabilizácii a pridružení,
- podporovať konštruktívny a začleňujúci dialóg v rámci demokratických inštitúcií, predovšetkým v oblastiach, ktoré si vyžadujú konsenzus všetkých politických strán,
- zabezpečiť účinné vykonávanie zákona o polícii,
- preukázať udržateľné výsledky dosiahnuté pri vykonávaní súdnych reforiem a posilniť nezávislosť a celkovú kapacitu súdneho systému. Uskutočniť reformu prokuratúry a dokončiť vymenovanie súdnej rady,
- preukázať udržateľné výsledky dosiahnuté pri vykonávaní právnych predpisov v oblasti boja proti korupcii,
- zabezpečiť vylúčenie politického vplyvu pri prijímaní štátnych zamestnancov a ich služobnom postupe, ďalej budovať systém služobného zaradenia založený na schopnostiach a plne implementovať zákon o štátnych zamestnancoch,
- obmedziť prekážky tvorby zamestnanosti a riešiť najmä nezamestnanosť mladých ľudí a dlhodobú nezamestnanosť,
- zlepšiť všeobecné podnikateľské prostredie ďalším posilnením právneho štátu, posilnením nezávislosti regulačných a dozorných orgánov, urýchlením právnych postupov a pokračovaním v registrácii majetkových práv.

rámca prijatím zákona o zmene a doplnení zákona o financovaní politických strán a posilnením kapacít inštitúcií zameraných na boj proti korupcii. V záujme posilnenia právomoci úradu pre verejnú službu bol zmenený a doplnený zákon o verejnej službe, čo predstavuje ďalší krok smerom k meritokratickému kariérenému systému. V oblasti zamestnanosti sa zintenzívnili aktívne opatrenia na trhu práce, zlepšilo sa podnikateľské prostredie, a to aj v dôsledku posilnenia regulačných orgánov.

Krajina plní záväzky vyplývajúce z dohody o stabilizácii a pridružení. Z tohto dôvodu Komisia v októbri navrhla prechod do druhej fázy pridruženia v súlade s článkom 5 dohody o stabilizácii a pridružení.

Krajina bola zasiahnutá hospodárskou krízou, ale spomalenie rastu bolo zmiernené stabilným bankovým sektorom a stálou súkromnou spotrebou. Zdravá fiškálna politika a riešenie štrukturálnej nezamestnanosti by mohli prispieť k zlepšeniu konkurencieschopnosti hospodárstva.

Nepodarilo sa vyriešiť spornú otázku názvu krajiny s Gréckom. Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko sa zúčastňuje na rozhovoroch zameraných na hľadanie riešenia, ktoré sa konajú pod záštitou OSN. Malo by sa zabrániť prijímaniu opatrení a vydávaniu vyhlásení, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na dobré susedské vzťahy. Je veľmi dôležité udržiavať dobré susedské vzťahy, a to aj úsilím o dosiahnutie prerokovaného a obojstranne prijateľného riešenia otázky názvu krajiny pod záštitou OSN.

Čierna Hora

Politické reformy v Čiernej Hore pokračovali a parlamentné voľby v marci 2009 splnili takmer všetky medzinárodné normy. Musia sa však riešiť doposiaľ nevyriešené nedostatky. Bol dosiahnutý určitý pokrok v reforme justície. Vykonávanie dočasnej dohody pokračuje vcelku hladko.

Čierna Hora bola zasiahnutá hospodárskou krízou, ale jej účinky boli zmiernené dobrou turistickou sezónou a protikrizovými opatreniami. Pre ďalšie zlepšenie konkurencieschopnosti má zásadný význam pokračovanie štrukturálnych reforiem.

Čierna Hora požiadala o členstvo v EÚ v decembri 2008 a v apríli 2009 vyzvala Rada Komisiu, aby predložila stanovisko k tejto žiadosti. Práce na stanovisku pokračujú. Čierna Hora bude musieť preukázať konkrétne výsledky v rámci upevňovania právneho štátu, a to predovšetkým, pokiaľ ide o justičnú reformu a boj proti korupcii. Treba posilniť kapacity v administratívnej oblasti a v oblasti presadzovania práva.

Albánsko

Albánsko dosiahlo pokrok pri uskutočňovaní hlavných politických reforiem. Parlamentné voľby v júni 2009 splnili väčšinu medzinárodných noriem, musí sa však vyvinúť ďalšie úsilie na vyriešenie zistených nedostatkov. Vykonávanie dohody o stabilizácii a pridružení, ktorá nadobudla platnosť tento rok, pokračuje vcelku hladko.

Albánsko bolo doteraz zasiahnuté hospodárskou krízou len v obmedzenom rozsahu. Pre konkurencieschopnosť krajiny má zásadný význam pokračovanie štrukturálnych reforiem a modernizácia infraštruktúry.

Albánsko požiadalo o členstvo v EÚ v apríli 2009. V júli 2009 Rada vyhlásila, že sa k žiadosti Albánska vráti po skončení volebného postupu v tejto krajine. Komisia je pripravená začať pracovať na stanovisku k žiadosti Albánska, keď ju o to Rada požiadala. Albánsko musí dosiahnuť pokrok, najmä pokiaľ ide o právny štát, boj proti korupcii, riadne fungovanie štátnych inštitúcií a o nezávislosť justície. Treba posilniť kapacity v administratívnej oblasti a v oblasti presadzovania práva.

Bosna a Hercegovina

Vykonávanie dočasnej dohody v Bosne a Hercegovine bolo vcelku uspokojujivé. Krajina však dosiahla len veľmi obmedzený pokrok vo vykonávaní hlavných reforiem. Situácia na domácej politickej scéne sa zhoršila, aj naďalej sa vyskytovali ťažkosti s riadnym fungovaním inštitúcií a dochádzalo k štvavej rétorike. Podmienky na to, aby mohol byť Úrad vysokého predstaviteľa (OHR) bez problémov postupne nahrádzaný posilnenou prítomnosťou EÚ v tejto krajine, neboli úplne naplnené. V tomto kontexte sa EÚ dohodla na mechanizmoch posilnenia úradu a mandátu osobitného zástupcu EÚ (EUSR) a uvažuje nad vytvorením „personálnej únie/zdvojenej funkcie“ EUSR a vedúceho delegácie Komisie, pri dodržaní zmlúv a inštitucionálnej rovnováhy.

Bosna a Hercegovina musí bezodkladne urýchliť hlavné reformy. Na to, aby bolo možné dosiahnuť pokrok, je nutné, aby vedúci predstavitelia mali spoločnú víziu o celkovom smerovaní krajiny a aby existovala politická vôľa na plnenie požiadaviek spojených s integráciou do EÚ. Bosna a Hercegovina musí tiež splniť podmienky, ktoré boli stanovené, aby OHR mohol ukončiť svoje pôsobenie. Európska únia nebude môcť posúdiť žiadosť Bosny a Hercegoviny o členstvo v EÚ, kým Úrad vysokého predstaviteľa (OHR) neukončí svoje pôsobenie.

Na to, aby Komisia mohla navrhnúť udelenie statusu kandidátskej krajiny Bosne a Hercegovine je nutné, aby táto krajina uskutočnila reformu svojho ústavného rámca, ktorá umožní účinné fungovanie jej inštitúcií. Bosna a Hercegovina musí byť predovšetkým schopná prijímať, vykonávať a presadzovať právne predpisy a pravidlá EÚ. Komisia vyzýva Bosnu a Hercegovinu, aby bezodkladne prikočila k uskutočneniu potrebných ústavných zmien a doplnení. Komisia je naďalej pripravená podporiť úsilie Bosny a Hercegoviny zamerané na vývoj jej ústavného rámca a realizáciu ďalších kľúčových reforiem, ktoré by tejto krajine umožnili pokročiť v prístupovom procese.

Bosna a Hercegovina bola výrazne zasiahnutá hospodárskou krízou a požiadala MMF o finančnú pomoc. Musí pokračovať v štrukturálnych reformách hospodárstva a zabezpečiť zdravé verejné financie.

Srbsko

Srbsko preukázalo svoje odhodlanie priblížiť sa k EÚ tým, že plnilo ciele v oblasti vykonávania ustanovení dočasnej dohody s EÚ a uskutočňovalo kľúčové politické reformy v súlade s európskymi normami. Vyvinulo úsilie na realizáciu ambiciózneho programu európskej integrácie. Srbsko má administratívne kapacity postačujúce na to, aby dosiahlo výrazný pokrok pri napredovaní smerom k EÚ. To treba využiť na presadenie reformného programu, aby sa dosiahli hmatateľné výsledky v takých prioritných oblastiach, ako je napríklad posilňovanie právneho štátu.

Srbsko bolo výrazne zasiahnuté hospodárskou krízou a požiadalo MMF a EÚ o finančnú pomoc. Musí urýchliť hospodárske reformy a zabezpečiť udržateľnosť verejných financií.

Spolupráca s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY) sa zlepšila, ale obvinení Ratko Mladić a Goran Hadžić sú stále na slobode. Vzhľadom na pokračujúcu spoluprácu s ICTY a obnovený záväzok Srbska v súvislosti s procesom európskej integrácie sa Komisia domnieva, že by EÚ mala začať vykonávať dočasnú dohodu. Srbsko musí preukázať konštruktívnejší prístup k účasti Kosova na regionálnom obchode a spolupráci. Spolupráca s misiou EÚ na podporu právneho štátu (EULEX) sa začala, treba ju však zintenzívniť, a to predovšetkým v súvislosti s pôsobením EULEX na severe Kosova.

Kosovo

V Kosove bola stabilita udržaná, je však aj naďalej krehká. Na základe rekonfigurácie medzinárodnej účasti bola misia EÚ na podporu právneho štátu (EULEX) nasadená na celom území Kosova a plnohodnotne funguje. Orgány poskytovali potrebnú súčinnosť pri nasadzovaní EULEX v Kosove. Obavy však vyvolávajú nedávne incidenty, ktoré viedli k škodám na majetku EULEX. Kosovo musí zabezpečiť trvajúcu podporu pre činnosť EULEX. Kosovo sa stalo členom MMF a Svetovej banky. Prijalo niektoré kľúčové právne predpisy. Naďalej pred ním stoja dôležité výzvy, okrem iného v oblasti právneho štátu, boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, posilňovania administratívnych kapacít, ochrany srbskej menšiny a ostatných menšín a posilňovanie dialógu a zmierenia medzi spoločnosťami. Európska únia vyzýva kosovských Srbov, aby sa zapájali do práce kosovských inštitúcií a aby sa zúčastnili na novembrových komunálnych voľbách. Kosovo musí zaujať konštruktívny prístup k regionálnej spolupráci a k svojej účasti v regionálnom obchode.

Kosovo na základe výsledkov konferencie darcov v roku 2008 môže využívať výrazne vyššiu finančnú pomoc. Prostredníctvom IPA bolo pre Kosovo na roky 2007 – 2011 vyčlenených takmer 500 miliónov EUR. Kosovo zasiahla hospodárska kríza len mierne. Je vecou zásadného významu, aby kosovské orgány plnili svoje záväzky týkajúce sa fiškálnej disciplíny, riadenia verejných výdavkov a reformy hospodárskej a sociálnej politiky.

Európska únia podporuje hospodársky a politický rozvoj Kosova prostredníctvom jasnej európskej perspektívy, v súlade s európskou perspektívou daného regiónu. Pre blahobyt obyvateľov Kosova a stabilitu širšieho regiónu má zásadný význam zlepšenie životných podmienok. V tejto súvislosti, v súlade so stratégiou rozširovania z roku 2008 a závermi Rady z decembra 2008 Komisia okrem tejto stratégie rozširovania schválila aj oznámenie s názvom „Kosovo* – napĺňanie európskej perspektívy krajiny“. V tejto štúdií sa podáva prehľad nástrojov Spoločenstva, ktoré môže EÚ využiť na podporu politického a sociálno-ekonomického rozvoja Kosova. Predovšetkým sa v nej navrhuje štruktúrovaný prístup k otázke približovania občanov Kosova k EÚ, okrem iného prostredníctvom dialógu o vízových otázkach s perspektívou prípadnej liberalizácie vízového režimu. Komisia ďalej navrhuje, aby sa rozšírili autonómne obchodné opatrenia, a keď Kosovo splní všetky príslušné požiadavky, v riadnom čase predloží návrh smerníc na rokovania o obchodnej dohode.

Turecko

Turecko naďalej prejavovalo svoj záväzok týkajúci sa procesu pristúpenia k EÚ. Uskutočnili sa slobodné a spravodlivé miestne voľby. Boli podniknuté pozitívne kroky v oblasti justície, v rámci čoho bola prijatá stratégia a akčný plán justičnej reformy, v oblasti civilno-vojenských vzťahov a v oblasti kultúrnych práv. Parlament predovšetkým prijal zmenu

* V zmysle rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1244/99.

a doplnenie platnej právnej úpravy, čím umožnil, aby na konanie vo veciach, v ktorých sú účastníkmi príslušníci ozbrojených zložiek, boli príslušné občianskoprávne súdy. Vláda otvorila širokú verejnú diskusiu zameranú na hľadanie riešení kurdskej otázky a verejnoprávna televízia začala vysielat' na jednom kanáli programy v kurdskom jazyku.

Pokiaľ ide o prístupové rokovania, boli otvorené ďalšie kapitoly. Turecko prijalo národný program pre prijímanie *acquis*. Vymenovanie hlavného vyjednávača, ktorý bude pracovať na plný úväzok, by malo zefektívniť úsilie vlády v súvislosti s reformami uskutočňovanými v rámci procesu pristupovania k EÚ. Toto je mimoriadne dôležité, pretože prístupové rokovania sa dostávajú do náročnejšej fázy, počas ktorej bude Turecko musieť zintenzívniť úsilie zamerané na plnenie hodnotiacich kritérií, ak bude chcieť dosiahnuť ďalší pokrok v rámci otvárania kapitol.

Turecko bolo výrazne zasiahnuté hospodárskou krízou, ale jej účinky boli zmiernené odolným bankovým sektorom a protikrizovými opatreniami. Pre ďalšie posilnenie konkurencieschopnosti Turecka má zásadný význam pokračovanie štrukturálnych reforiem kombinované s obozretnou fiškálnou politikou.

Vyšetrovanie údajnej zločineckej siete Ergenekon viedlo k vzneseniu obvinení zo spáchania závažnej trestnej činnosti, pričom medzi obvinenými sú aj vojenský dôstojníci a osoby z nacionalistických kruhov. Tento prípad je pre Turecko príležitosťou na posilnenie dôvery v riadne fungovanie jeho demokratických inštitúcií a právneho štátu. Je dôležité, aby v rámci konania v tejto súvislosti bolo plne dodržané právo na spravodlivý proces, a najmä práva obžalovaných.

Je potrebné výrazne zintenzívniť tempo reforiem. Obavy pretrvávajú v niekoľkých oblastiach, okrem iného v súvislosti so slobodou prejavu, slobodou tlače, slobodou náboženstva, právami odborových organizácií, civilným dohľadom nad vojenskými zložkami, právami žien a rodovou rovnosťou. Je potrebné vykonať omnoho viac práce v súvislosti s beztrestnosťou osôb zapojených do mučenia a zlého zaobchádzania. Iniciatíva vlády zameraná na kurdskej otázku by mala viesť ku konkrétnym opatreniam, ktoré všetkým tureckým občanom bez ohľadu na ich pôvod zaručia plný rozsah práv a slobôd, a k podstatnému zlepšeniu situácie na juhovýchode krajiny. Zlepšenie dialógu medzi politickými stranami bude prínosom pre reformný proces, ako aj pre práce na reforme ústavného rámca.

Turecko vyjadrilo podporu prebiehajúcim rokovaniam vodcov komunit cyperských Grékov a cyperských Turkov, ktoré sa uskutočňujú pod záštitou OSN s cieľom dosiahnutia komplexného riešenia cyperskej otázky. Na ceste k normalizácii bilaterálnych vzťahov s Cyperskou republikou sa však nedosiahol žiadny pokrok. Turecko nezabezpečilo úplné uplatňovanie dodatkového protokolu k dohode o pridružení, ani neodstránilo všetky prekážky voľného pohybu tovaru, vrátane obmedzení týkajúcich sa priamych dopravných spojení s Cyprom. Je naliehavo potrebné, aby si Turecko splnilo svoj záväzok úplne a nediskriminačne uplatňovať dodatkový protokol a aby dosiahlo pokrok smerom k normalizácii bilaterálnych vzťahov s Cyperskou republikou. Európska únia bude v súlade so závermi Rady z 11. decembra 2006 naďalej sledovať a posudzovať pokrok dosiahnutý pri otázkach, na ktoré sa vzťahuje vyhlásenie z 21. septembra 2005.

Grécko podalo značný počet formálnych sťažností na pokračujúce narušenie jeho vzdušného priestoru zo strany Turecka, okrem iného aj preletmi nad gréckymi ostrovmi.

Dobré susedské vzťahy majú stále kľúčový význam.

Turecko zohráva kľúčovú úlohu v rámci regionálnej bezpečnosti a podpory dialógu medzi civilizáciami. Turecko predstavilo iniciatívy, ktorých cieľom je prispieť k stabilizácii Zakaukazska, Blízkeho východu a ďalších regiónov. Zúčastňuje sa na viacerých mierových misiách EÚ. Bolo vyvinuté značné diplomatické úsilie s cieľom normalizovať vzťahy s Arménskom. Toto úsilie bol v októbri 2009 vyvrcholené udalosťou historického významu, ktorou je podpis protokolov zameraných na normalizáciu vzájomných vzťahov. Je dôležité, aby ich obe krajiny urýchlene ratifikovali.

V júli 2009 Turecko podpísalo medzivládnu dohodu o plynovode Nabucco. Tento projekt predstavuje významný krok na ceste k užšej energetickej spolupráci medzi EÚ, Tureckom a ďalšími štátmi regiónu, ako aj smerom k diverzifikácii energetických zdrojov. Včasné dokončenie južného koridoru zemného plynu, a to najmä na základe urýchleného vykonania ustanovení medzivládnej dohody o plynovode Nabucco, zostáva aj naďalej jednou z najdôležitejších priorít EÚ v oblasti energetickej bezpečnosti.

Proces pristúpenia k EÚ je pre Turecko významným stimulom, aby pokračovalo v reformách, posilňovaní demokracie a ľudských práv a v modernizácii krajiny. Tempo tureckých reforiem je aj naďalej kľúčovým hľadiskom pri pokračovaní tohto procesu.

4.2. Island

Island požiadal o členstvo v EÚ 16. júla 2009 a 27. júla vyzvala Rada Komisiu, aby vypracovala stanovisko k tejto žiadosti. Žiadosť Islandu bude posúdená v súlade so zásadami stanovenými v Zmluve, s kritériami stanovenými Európskou radou na jej zasadnutí v Kodani v roku 1993, ako aj v súlade so závermi Európskej rady z decembra 2006 obsahujúcimi obnovený konsenzus v otázke rozširovania, v ktorých sa ustanovuje zásada spravodlivého a dôsledného uplatňovania podmienok, pri skúmaní výsledkov dosiahnutých žiadajúcou krajinou.

Island je rozvinutou demokraciou. Tvrdo ho zasiahla celosvetová hospodárska a finančná kríza. Island je ako krajina patriaca do Európskeho hospodárskeho priestoru do značnej miery začlenený do vnútorného trhu. Okrem toho patrí do schengenského priestoru. Island je významným partnerom EÚ v rámci projektu Severná dimenzia a v súvislosti s vytváraním politiky EÚ pre Arktídu. Komisia zohľadní tieto prvky vo svojom stanovisku. Základným prvkom hodnotenia Komisie budú výsledky, ktoré Island dosiahol pri plnení povinností vyplývajúcich z Dohody o EHP. Komisia pracuje na návrhu na zmenu a doplnenie nariadenia o IPA, ktorého cieľom je zahrnúť Island zaradiť medzi príjemcov predvstupovej pomoci.

5. ZÁVERY A ODPORÚČANIA

Na základe uvedenej analýzy Komisia predkladá tieto **závery a odporúčania**:

1. Prístupový proces je významným stimulom na uskutočňovanie politických a hospodárskych reforiem v krajinách zahrnutých do procesu rozširovania a posilňuje mier a stabilitu v Európe. Záujmom EÚ je udržať dynamiku procesu rozširovania v súlade s dohodnutými zásadami a podmienkami a obnoveným konsenzom v otázke rozširovania.
2. Krajiny zahrnuté do procesu rozširovania sa nevyhli účinkom celosvetovej hospodárskej recesie. Európska únia im pomáha zmierňovať následky krízy

a pripraviť sa na dôkladné uzdravenie. Oporou tohto úsilia je uskutočňovanie reforiem spojených s procesom pristupovania k EÚ.

3. Právny štát, najmä boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, ale takisto aj posilňovanie administratívnych kapacít, predstavuje aj naďalej dôležitú výzvu, ktorou sa krajiny zahrnuté do procesu rozširovania musia zaoberať. Komisia bude aj naďalej využívať všetky nástroje procesu rozširovania, aby tieto krajiny podporila v ich úsilí zameranom na riešenie uvedenej výzvy. Bezodkladne sa musia riešiť problémy, ktoré majú vplyv na slobodu prejavu a médií.
4. Bilaterálne otázky by nemali brzdiť prístupový proces. Bilaterálne otázky musia vyriešiť dotknuté strany, ktoré nesú zodpovednosť za nájdenie takých riešení, ktoré budú v duchu dobrých susedských vzťahov a výsledkom zohľadnenia celkových záujmov EÚ.
5. Regionálna spolupráca v juhovýchodnej Európe sa zlepšila a krajiny tohto regiónu sa výraznejšie začali zhostovať svojej zodpovednosti za spoluprácu v tejto časti sveta. Musí sa však zlepšiť efektívnosť regionálnych štruktúr a iniciatív. Nezhody týkajúce sa Kosova⁶ by nemali byť prekážkou brániacou v regionálnej spolupráci.
6. Bezvízový styk pre Bývalú juhoslovanskú republiku Macedónsko, Čiernu Horu a Srbsko, ktorý bude na základe návrhu Komisie zavedený začiatkom roka 2010, bude dôkazom, že reformy prinášajú občanom hmatateľné výhody. Komisia v polovici roka 2010 predloží návrhy aj v súvislosti s Albánskom a Bosnou a Hercegovinou, ak tieto krajiny splnia podmienky stanovené v príslušných plánoch. V rámci pomoci Kosovu pri budovaní životaschopných hospodárskych štruktúr má zásadný význam voľný pohyb osôb a výmenné aktivity, najmä v prípade mladých ľudí a študentov. V tejto súvislosti by sa malo ďalej podporovať zjednodušovanie vízového režimu a aj v prípade Kosova by sa mal začať proces zameraný na prípadnú liberalizáciu vízového režimu, ak sa uskutočnia potrebné reformy a splnia príslušné podmienky.
7. Chorvátsko dosiahlo značný pokrok v plnení hodnotiacich kritérií stanovených v rámci prístupových rokovaní. To sa konštatovalo aj na konferencii o pristúpení v októbri 2009, potom, ako bola v septembri 2009 dosiahnutá politická dohoda medzi Slovinskom a Chorvátskom o riešení hraničného sporu. Toto bol významný krok vpred a nový impulz pre prístupové rokovania. Chorvátsko musí pokračovať v reformnom úsilí predovšetkým v oblasti justície a verejnej správy, boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, práv menšín vrátane návratu utečencov a v rámci procesov s vojnovými zločincami. Chorvátsko musí vyriešiť otázku prístupu Medzinárodného trestného tribunálu pre bývalú Juhosláviu (ICTY) k dokumentom. Ak Chorvátsko splní všetky doposiaľ nesplnené podmienky, bude možné ukončiť prístupové rokovania na budúci rok.
8. Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko zásadným spôsobom riešila kľúčové priority prístupového partnerstva. Z toho dôvodu a na základe celkového pokroku reforiem sa Komisia domnieva, že krajina v dostatočnej miere plní politické kritériá stanovené na zasadnutí Európskej rady v Kodani v roku 1993 a v rámci procesu stabilizácie a pridruženía. Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko sa priblížila

⁶ V zmysle rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1244/99.

k fungujúcemu trhovému hospodárstvu a dosiahla pokrok vo viacerých oblastiach súvisiacich s jej schopnosťou prevziať záväzky vyplývajúce z členstva.

Vzhľadom na uvedené a pri zohľadnení záverov Európskej rady z decembra 2005 a decembra 2006 Komisia odporúča, aby sa s Bývalou juhoslovanskou republikou Macedónsko začali rokovania o prístupení k Európskej únii.

Je aj naďalej veľmi dôležité udržiavať dobré susedské vzťahy, a to aj úsilím o dosiahnutie prerokovaného a obojstranne prijateľného riešenia otázky názvu krajiny pod záštitou OSN.

9. Čierna Hora požiadala o členstvo v EÚ v decembri 2008 a v apríli 2009 vyzvala Rada Komisiu, aby predložila stanovisko k tejto žiadosti. Parlamentné voľby splnili takmer všetky medzinárodné normy, musia sa však riešiť doposiaľ nevyriešené nedostatky. Významnou výzvou je pre Čiernu Horu aj naďalej posilnenie administratívnych kapacít a upevnenie právneho štátu.
10. Albánsko požiadalo o členstvo v EÚ v apríli 2009 a Komisia je pripravená začať pracovať na stanovisku k tejto žiadosti, keď ju o to Rada požiadala. Parlamentné voľby splnili väčšinu medzinárodných noriem, pretrvávajú však určité nedostatky, ktoré sa budú musieť riešiť pri budúcich voľbách. Významnou výzvou je aj naďalej posilnenie právneho štátu a zabezpečenie riadneho fungovania štátnych inštitúcií.
11. Bosna a Hercegovina musí bezodkladne urýchliť kľúčové reformy. Na to, aby bolo možné dosiahnuť pokrok, je nutné, aby vedúci predstavitelia mali spoločnú víziu o celkovom smerovaní krajiny a aby existovala politická vôľa na plnenie požiadaviek spojených s integráciou do EÚ. Bosna a Hercegovina musí tiež splniť podmienky, ktoré boli stanovené, aby OHR mohol ukončiť svoje pôsobenie. Európska únia nebude môcť posúdiť žiadosť Bosny a Hercegoviny o členstvo v EÚ, kým Úrad vysokého predstaviteľa (OHR) neukončí svoje pôsobenie. Na to, aby Komisia mohla navrhnúť udelenie statusu kandidátskej krajiny Bosne a Hercegovine je nutné, aby táto krajina uskutočnila reformu svojho ústavného rámca, ktorá umožní účinné fungovanie jej inštitúcií. Bosna a Hercegovina musí byť predovšetkým schopná prijímať, vykonávať a presadzovať právne predpisy a pravidlá EÚ.
12. Srbsko preukázalo svoju oddanosť integrácii do EÚ prostredníctvom plnenia cieľov v oblasti vykonávania ustanovení dočasnej dohody s EÚ a uskutočňovaním hlavných politických reforiem v súlade s európskymi normami. Vzhľadom na pokračujúcu spoluprácu Srbska s ICTY a jeho obnovený záväzok v súvislosti s procesom európskej integrácie sa Komisia domnieva, že by EÚ mala začať vykonávať dočasnú dohodu. Aj naďalej je dôležité posilňovať právny štát a urýchľovať hospodárske reformy. Srbsko musí preukázať konštruktívnejší prístup k účasti Kosova na regionálnom obchode a spolupráci. Spolupráca s misiou EÚ na podporu právneho štátu (EULEX) sa začala, je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, a to predovšetkým v súvislosti s pôsobením EULEX na severe Kosova.
13. V Kosove bola stabilita udržiavaná, je však naďalej krehká. Misia EÚ na podporu právneho štátu (EULEX) bola nasadená na celom území Kosova a plnohodnotne funguje. Pred Kosovom však stoja dôležité výzvy, okrem iného v oblasti právneho štátu, boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, posilňovania administratívnych kapacít, ochrany srbskej menšiny a ostatných menšín

a posilňovaní dialógu a zmierenia medzi spoločenstvami. Kosovo musí zaujať konštruktívny prístup k regionálnej spolupráci a zabezpečiť trvajúcu podporu pre činnosť EULEX. Komisia predkladá návrhy, v ktorých sa zaoberá možnosťami využitia nástrojov Spoločenstva na ďalší politický a sociálno-ekonomický rozvoj Kosova, najmä v oblasti víz a obchodu, a na dosiahnutie ďalšieho pokroku v integrácii do EÚ v kontexte procesu stabilizácie a pridruženía a v súlade s európskou perspektívou regiónu. Pokiaľ ide o oblasť obchodu, Komisia navrhuje, aby sa rozšírili autonómne obchodné opatrenia, a keď Kosovo splní všetky príslušné požiadavky, v riadnom čase predloží návrh smerníc na rokovania o obchodnej dohode.

14. Turecko musí pokračovať v obnovenom politickom reformnom úsilí, ktoré sa začalo. Prístupové rokovania vstúpili do náročnejšej fázy, počas ktorej bude Turecko musieť zintenzívniť úsilie zamerané na plnenie príslušných podmienok. Proces pristúpenia k EÚ je pre Turecko významným stimulom, aby posilňovalo demokraciu a ľudské práva, pokračovalo v modernizácii krajiny a približovalo sa k EÚ. Turecko zohráva kľúčovú úlohu v rámci regionálnej bezpečnosti, dodávok energie a podpory dialógu medzi civilizáciami. Bolo vyvinuté značné diplomatické úsilie s cieľom normalizovať vzťahy s Arménskom. Toto úsilie bolo v októbri 2009 vyvrcholené udalosťou historického významu, ktorou je podpis protokolov zameraných na normalizáciu vzájomných vzťahov. Turecko musí zabezpečiť úplné a nediskriminačné vykonávanie dodatkového protokolu k dohode o pridružení a dosiahnuť pokrok na ceste k normalizácii bilaterálnych vzťahov s Cyperskou republikou. Európska únia bude v súlade so závermi Rady z 11. decembra 2006 naďalej sledovať a posudzovať pokrok dosiahnutý pri otázkach, na ktoré sa vzťahuje vyhlásenie z 21. septembra 2005. Dobré susedské vzťahy majú stále kľúčový význam.
15. Pokiaľ ide o cyperskú otázku, vodcovia komunit cyperských Grékov a cyperských Turkov vstupujú do rozhodujúcej fázy rokovaní o jej komplexnom vyriešení, ktoré sa uskutočňujú pod záštitou OSN. Komisia podporuje ich úsilie a poskytuje technické poradenstvo vo veciach, ktoré patria do pôsobnosti EÚ. Komisia vyzýva oboch vodcov, aby v záujme úspešného a čo najskoršieho zavŕšenia rozhovorov o urovaní zintenzívnili úsilie a zároveň vyzýva Turecko, aby konkrétnym spôsobom prispelo k tomuto komplexnému vyriešeniu cyperskej otázky.
16. Island požiadal o členstvo v EÚ a Komisia pracuje na stanovisku k tejto žiadosti, ktoré si vyžiadala Rada. Žiadosť Islandu bude posúdená v súlade so zásadami stanovenými v zmluve a kritériami stanovenými Európskou radou na jej zasadnutí v Kodani v roku 1993, ako aj v súlade so závermi Európskej rady z decembra 2006 obsahujúcimi obnovený konsenzus v otázke rozširovania. Island je značne integrovaný do EÚ vo viacerých oblastiach, keďže patrí do Európskeho hospodárskeho priestoru a schengenského priestoru.
17. Zásadný význam má verejná podpora procesu rozširovania. Je dôležité, aby orgány v členských štátoch, partnerské krajiny a inštitúcie EÚ pracovali na tom, aby široká verejnosť chápala politiku EÚ v oblasti rozširovania.

PRÍLOHA

Záverý týkajúce sa Albánska, Bosny a Hercegoviny, Chorvátska, Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko, Čiernej Hory, Srbska, Kosova⁷ a Turecka

Albánsko

Dohoda o stabilizácii a pridružení (DSP) nadobudla platnosť v apríli a jej vykonávanie pokračuje vcelku hladko. Albánsko dosiahlo ďalší pokrok pri plnení **politických kritérií** v súlade s európskym partnerstvom. Podľa hodnotenia Úradu pre demokratické inštitúcie a ľudské práva Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE/ODIHR) boli júnové parlamentné voľby v súlade s väčšinou medzinárodných noriem, je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie s cieľom pri budúcich voľbách riešiť otázky pomenované v odporúčaniach. V oblasti registrácie voličov a právneho rámca bol dosiahnutý skutočný pokrok, boli však zaznamenané nedostatky v rámci postupov na sčítavanie hlasov. Včas pred voľbami sa zavřila reforma volebného systému a bol prijatý nový volebný zákon. Na základe nového systému evidencie obyvateľov boli zostavené kvalitnejšie zoznamy voličov, vďaka čomu sa podarilo do značnej miery splniť túto kľúčovú prioritu európskeho partnerstva. Bola rozdistribuovaná prevažná väčšina dokladov totožnosti umožňujúcich voliť občanom, ktorí nemajú pas. Počas predvolebného obdobia a volieb však poklesla kultúrna úroveň dialógu medzi hlavnými politickými stranami. Politický dialóg sa musí ako kľúčová priorita európskeho partnerstva vrátiť do správnych koľají.

Určité pokroky sa dosiahol v rámci posilňovania **demokracie a právneho štátu**. Hlavné odporúčania OBSE/ODIHR vyplývajúce z predchádzajúcich volieb boli prevažne splnené v rámci celkovej volebnej reformy. *Parlament* prijal niekoľko dôležitých právnych predpisov s cieľom priblíženia *acquis* EÚ. Namiesto kultúry dialógu sa do popredia dostalo presadzovanie straníckej agendy a v rámci uskutočňovania kľúčových reforiem došlo k časovým stratám. Albánsko dosiahlo určité pokroky pri posilňovaní svojich *vládných* štruktúr zodpovedných za koordináciu činností zameraných na integráciu do EÚ. Napriek tomu je však potrebné ďalej posilňovať kapacity a strategické plánovanie. V oblasti *verejnej správy* aj naďalej dochádzalo k vymenovaniám do funkcií v rozpore s právnymi predpismi o verejnej službe, a to najmä prostredníctvom využívania zmlúv na dobu určitú. Nedostatok transparentnosti a zodpovednosti pri menovaniach do funkcií sú aj naďalej kľúčovými prioritami európskeho partnerstva, ktoré sa musia riešiť. Je potrebné vyvinúť značné úsilie a vytvoriť nezávislú, efektívnu a na meritokratickom princípe založenú verejnú službu, ktorá nebude ovplyvňovaná politickými tlakmi. Zásadný význam pre dosiahnutie pokroku má úplné uplatňovanie právnych predpisov o verejnej službe, posilnenie inštitucionálnych kapacít Úradu pre verejnú správu a vykonávanie stratégie reformy verejnej správy.

Pri reforme *justičného systému* bol dosiahnutý len malý pokrok. Bol vytvorený systém súkromných súdnych vykonávateľov. Bude však ešte potrebné prijať komplexnú stratégiu reformy v oblasti justície. Bez toho, aby prebehla úplná konzultácia a dosiahol sa konsenzus, bol v parlamente jednoduchou väčšinou prijatý lustračný zákon. Uplatňovanie lustračného zákona následne pozastavil Ústavný súd. Nebol dokončený právny rámec justičnej reformy. Ešte neboli prijaté dôležité právne predpisy upravujúce fungovanie Vysokej súdnej rady a správnych súdov. Pretrváva problém nevyriešených prípadov a súdna infraštruktúra je stále nedostatočná. Snahy výkonnej moci o obmedzenie nezávislosti súdnictva sú aj naďalej

⁷ V zmysle rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1244.

zdrojom vážnych obáv. Odkladanie takých významných prípadov z procesných dôvodov, ako je napríklad prípad Gërdec, vyvoláva pochybnosti o nezávislosti súdnictva. Celkovo možno konštatovať, že justícia funguje aj naďalej nedostatočne a je potrebné ešte veľa urobiť na splnenie tejto kľúčovej priority európskeho partnerstva, a to zabezpečením jej nezávislosti, transparentnosti a efektívnosti.

Vláda pokračovala v úsilí zameranom na prechádzanie *korupcii* a boj proti nej. Začala sa uplatňovať stratégia a akčný plán boja proti korupcii, čo je kľúčová priorita európskeho partnerstva. Bola zavedená právna úprava, ktorá ustanovuje povinnosť používať pri verejnom obstarávaní internetové elektronické postupy. Boli podniknuté kroky na zvýšenie transparentnosti v niektorých odvetviach, napríklad v odvetví vzdelávania. Ide o pozitívny vývoj. Korupcia je však stále rozšírená v mnohých oblastiach a predstavuje obzvlášť závažný problém. Na odstránenie kultúry beztretnosti, ktorá aj naďalej prevláda, je potrebná väčšia politická vôľa, a to aj vo významných prípadoch. Celkovo je nutné ďalej posilniť inštitucionálne opatrenia a koordináciu medzi jednotlivými orgánmi na boj proti korupcii. Je potrebné ďalej intenzívne pracovať na všetkých aspektoch tohto problému a venovať sa otázke súdnej nezávislosti a transparentnosti financovania politických strán.

Bol dosiahnutý určitý pokrok v súvislosti s *ľudskými právami a ochranou menšín*, právny rámec ktorých je už vo všeobecnosti zavedený. Je však potrebné vyvinúť ďalšiu snahu na zlepšenie uplatňovania existujúcich právnych predpisov vo viacerých oblastiach.

Pokiaľ ide o *občianske a politické práva*, boli podniknuté kroky s cieľom riešiť prípady *zlého zaobchádzania* s osobami vo väzbe. Postavili sa nové *väznice* a zariadenia na výkon väzby pre mladistvých a duševne chorých pacientov. Probačný systém funguje. Zlé podmienky vo väzbe, ktoré ešte viac zhoršuje preplnenosť väzníc, aj naďalej vzbudzujú vážne obavy, a to najmä v starších väzniciach. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie v oblasti ochrany ľudských práv a podniknúť kroky na riešenie otázok vyplývajúcich z odporúčaní ľudového zástupcu. Pokiaľ ide o *prístup ku spravodlivosti*, naďalej pretrvávajú obavy v súvislosti s prístupom zraniteľných skupín a niektorých menšín k právnej pomoci.

Právny rámec na ochranu *slobody prejavu* existuje. Vyskytli sa však prípady, keď bol na niektoré médiá vyvíjaný nátlak, ako aj prípady, keď boli médiá vyzvané na opustenie vládnych priestorov. Stále je potrebné dopracovať právny rámec mediálnej politiky a platná právna úprava sa musí začať uplatňovať. Je nutné intenzívne pracovať na dotvorení právneho rámca, zlepšiť transparentnosť vlastníckych vzťahov v mediálnej oblasti a posilniť nezávislosť orgánu zodpovedného za reguláciu verejnoprávnych vysielateľov. Dodržiavanie slobody zhromažďovania a slobody náboženstva je aj naďalej na uspokojivej úrovni. Vláda sa intenzívnejšie usiluje podporovať *občiansku spoločnosť*. Bolo vyvinuté úsilie s cieľom zapojiť občiansku spoločnosť do prípravy kľúčových právnych predpisov. Je však potrebné dosiahnuť zlepšenie v súvislosti so zapájaním organizácií občianskej spoločnosti do tvorby politik.

V oblasti *hospodárskych a sociálnych práv* sa dosiahol len obmedzený pokrok. Určitý pokrok sa dosiahol pri posilňovaní *práv žien*. Volebný zákon stanovuje 30 % kvótu na zastúpenie žien a väčšina politických strán ju v júnových voľbách dodržala. Bola vytvorená Národná rada pre rodovú rovnosť. Existujúca právna úprava ochrany žien pred akýmkoľvek formami násillia sa však neuplatňuje v plnom rozsahu. Domáce násillie neprestáva byť problémom vzbudzujúcim vážne obavy. V oblasti *práv detí* sa dosiahol ďalší pokrok. Zvýšil sa počet prípadov, v ktorých boli mladistvým uložené alternatívne tresty. Je však potrebné ďalej pracovať na riešení problému detskej práce a miery predčasného ukončovania školskej

dochádzky, najmä v súvislosti s rómskymi deťmi. Mechanizmy na podporu *sociálne zraniteľných skupín a ľudí so zdravotným postihnutím* sú stále obmedzené. Treba zlepšiť koordináciu vládnych agentúr. Je potrebné ďalej pracovať na posilnení *pracovných práv a práv odborových organizácií*. Skutočnosť, že sa nedosiahol pokrok pri prijímaní zmien a doplnení pracovnoprávných predpisov, je aj naďalej prekážkou rozvoja sociálneho dialógu. Okrem toho stále nebol prijatý antidiskriminačný zákon.

Bol dosiahnutý len malý pokrok v súvislosti s upevňovaním *vlastníckych práv*, čo je kľúčová priorita európskeho partnerstva. Pre celé územie krajiny boli vypracované mapy na bonitáciu pôdy, ktoré slúžia ako podklad pri poskytovaní kompenzácií bývalým vlastníkom. V súvislosti so všetkými aspektmi tejto otázky je však potrebné vyvinúť omnoho väčšie úsilie. Nevyriešené majetkové vzťahy predstavujú aj naďalej prekážku vytvoreniu funkčného trhu s pozemkami, vedú k tomu, že sa v plnom rozsahu nevyužíva potenciál zahraničných investícií, a poskytujú príležitosť na korupciu. V tejto oblasti bude mať zásadnú úlohu prijatie komplexnej stratégie zameranej na riešenie právnych a inštitucionálnych otázok.

Pokročilo sa v oblasti *ochrany menšín*. Boli vyvinuté snahy na prijatie osôb patriacich k menšinám do polície. Je však potrebné zintenzívniť uplatňovanie rámcového dohovoru Rady Európy. Stále neexistujú presné údaje o menšinách. Pre riešenie tejto otázky bude mať zásadný význam najbližšie sčítanie obyvateľov realizované pri dodržaní medzinárodných noriem o ochrane údajov. Je potrebné pracovať na ďalšom rozvoji a objasňovaní právneho rámca v oblasti ochrany menšín, aby všetky menšiny mohli v plnom rozsahu požívať kultúrne práva. Uskutočnili sa určité kroky s cieľom zlepšiť postavenie *Rómov*, stratégia zameraná na rómske obyvateľstvo sa však uplatňuje len pomaly. Rómska menšina stále čelí veľmi ťažkým životným podmienkam a diskriminácii.

Pokiaľ ide o *regionálne otázky a medzinárodné záväzky*, Albánsko aj naďalej zohráva konštruktívnu úlohu pri udržiavaní regionálnej stability a posilňovaní dobrých vzťahov s ostatnými krajinami západného Balkánu a so susednými členskými štátmi EÚ. Aktívne sa zapájalo do regionálnej spolupráce, medziiným do Procesu spolupráce v juhovýchodnej Európe (SEECP), do činnosti Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC) a aktivít v rámci Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA). Bilaterálne vzťahy s ostatnými krajinami zahrnutými do procesu rozširovania a susednými členskými štátmi EÚ boli aj naďalej pozitívne. Pokiaľ ide o Medzinárodný trestný súd, bilaterálna dohoda o imunitě s USA nie je v súlade s príslušnými spoločnými pozíciami EÚ a s jej usmerňovacími zásadami. Albánsko musí zaujať stanovisko zodpovedajúce stanovisku EÚ.

Albánske **hospodárstvo** si v kontexte medzinárodnej finančnej a hospodárskej krízy udržalo makroekonomickú stabilitu. V priebehu roka 2008 pokračoval hospodársky rast, v roku 2009 sa však v dôsledku menšieho objemu vývozu, zníženia remitencií a nižšieho rastu úverov spomalil. Pokračovalo sa v zdravej menovej politike a bola zachovaná cenová stabilita. Expanzívna fiškálna politika, hoci sa ňou sledoval okrem iného aj cieľ realizácie mimoriadne potrebných verejných prác na cestnej infraštruktúre, viedla k vysokému rozpočtovému deficitu. Výzvami v súvislosti s hospodárskym rozvojom a podnikateľskými prostredím neprestávajú byť nedostatky, pokiaľ ide o právny štát, ale aj nízka úroveň infraštruktúry a tieňová ekonomika.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Albánsko dosiahlo značný pokrok na ceste k vytvoreniu funkčného trhového hospodárstva. Aby bolo v strednodobom horizonte schopné čeliť konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie, musí zreformovať a posilniť právny systém a riešiť nedostatky v oblasti infraštruktúry a ľudských zdrojov.

Vláda reagovala na medzinárodnú krízu celou škálou menových a fiškálnych nástrojov, ako aj regulačnými opatreniami. Silný prílev kapitálu, čiastočne spôsobený urýchlením privatizácie, bol viac než dostatočný na financovanie deficitu bežného účtu. Uskutočňovanie reformy v oblasti správy daní rozšírilo daňovú základňu, zlepšilo celkovú daňovú disciplínu a prispelo k zmenšeniu tieňovej ekonomiky. Efektívnejší výber daní prispel v roku 2008 k prebytku primárneho rozpočtu a zlepšil situáciu, pokiaľ ide o kombinované politiky. Ďalej sa znížil štátom vlastnený podiel na národnom hospodárstve, a to najmä v energetike a telekomunikáciách. Bol ešte viac zjednodušený vstup na trh a trhové subjekty využívali výhody vyplývajúce z kvalitnejších majetkových a úverových registrov. Napriek zložitej medzinárodnej situácii bol bankový sektor aj naďalej dobre kapitalizovaný a likvidný. Rozsiahlymi verejnými prácami sa zlepšila cestná infraštruktúra.

Expanzívna fiškálna politika počas obdobia volieb však v roku 2008 viedla vysokému rozpočtovému deficitu, ktorý by podľa odhadov mal byť vysoký aj v roku 2009. Je potrebné ďalej pracovať na upevnení verejných financií. Stále sa nevyužívajú konkurzné konania. Nedostatočné administratívne kapacity oslabujú silu a akceptáciu právneho systému. Aj naďalej sú rozšírené neoficiálne metódy vynucovania plnenia zmlúv, ktoré obchádzajú právny systém. Nevyriešené otázky vlastníctva naďalej hatili úsilie o vytvorenie funkčného trhu s pozemkami a viedli k tomu, že sa nevyužil plný potenciál zahraničných investícií. Tieňová ekonomika predstavuje aj naďalej veľkú výzvu. Nezamestnanosť je stále vysoká. Vzdelávací systém potrebuje prejsť zásadnou reformou. Dopravná infraštruktúra je stále nedostatočná a v dôsledku neexistujúcej diverzity zdrojov a nedostatočného prepojenia stále nie je dosiahnutá úplná bezpečnosť dodávok elektrickej energie.

Albánsko pokročilo pri zosúladzovaní svojich právnych predpisov, politik a kapacít **s európskymi normami**. Pokrok, hoci nerovnomerný, bol dosiahnutý vo väčšine oblastí. Ďalší pokrok sa dosiahol v takých oblastiach, ako je voľný pohyb tovaru, energetika a politika zameraná na malé a stredné podniky. V ďalších oblastiach, ako je napríklad oblasť práv duševného vlastníctva, audiovizuálna politika, poľnohospodárstvo a veterinárna a fytosanitárna kontrola, sa dosiahol len obmedzený pokrok. Celkovo je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie zamerané na zlepšenie administratívnych kapacít a posilnenie účinného uplatňovania právnych predpisov.

Pokrok sa dosiahol v niektorých oblastiach **vnútorného trhu**. Pokiaľ ide o *voľný pohyb tovaru*, aj naďalej sa dosahoval značný pokrok pri prijímaní európskych noriem a v oblasti certifikácie a metrológie. Musia sa však posilniť kapacity v oblasti presadzovania. Právny rámec upravujúci pohyb kapitálu sa zlepšil v dôsledku prepracovania nariadenia o devízovej činnosti. Regulačný rámec v oblasti *ochrany spotrebiteľa* sa zlepšil v dôsledku vytvorenia konzultačných orgánov a orgánov s rozhodovacími právomocami.

Ďalší pokrok sa dosiahol v rámci informatizácie a budovania infraštruktúry *colných orgánov*, je však potrebné ďalej sa približovať európskym normám a posilňovať administratívne kapacity. Colní úradníci nemajú status úradníkov vo verejnej službe. Pokračovalo sa v pokroku v oblasti *daní*. Zlepšila sa výkonnosť systému daňovej správy a informatizácia daňových úradov je takmer ukončená. Celkový daňový výber je však stále nízky. Daň z dovezených ojazdených vozidiel a tlačovín nie je v súlade so záväzkami vyplývajúcimi z dohody o stabilizácii a pridružení.

Ďalší pokrok sa dosiahol v oblasti *hospodárskej súťaže*, a to v oblasti protimonopolnej kontroly aj v oblasti kontroly štátnej pomoci. Právny rámec je v prevažnej miere v súlade s *acquis*, je však potrebné vynaložiť ďalšie úsilie na jeho uplatňovanie.

Určitý pokrok bol zaznamenaný, pokiaľ ide o *verejné obstarávanie*. Pri väčšine verejných zákaziek sa už používajú elektronické postupy. Zatiaľ sa však neprikróčilo k ďalšej aproximácii právnych predpisov upravujúcich koncesie, verejné služby a revízne postupy. Kapacity Agentúry pre verejné obstarávanie sa zvýšili, treba ich však ešte viac posilniť. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *práv duševného vlastníctva a priemyselných práv*. Zvýšil sa počet súdnych konaní o porušovaní týchto práv. Je však ešte potrebné vyvinúť značné ďalšie úsilie. Presadzovanie týchto práv je stále nedostatočné, rovnako aj kapacity patentového úradu a úradu pre autorské právo. Justícia má v tejto oblasti naďalej nedostatočné skúsenosti a kvalifikáciu.

Len malý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *sociálnej politiky a zamestnanosti*. Zvýšil sa rozpočet na sociálnu ochranu a bola schválená stratégia ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci. Úroveň ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci je v Albánsku aj naďalej nedostatočná a nedostatočné sú stále aj kapacity inšpektorátu práce. Približovanie právnych predpisov normám EÚ pokračovalo v niektorých *oblastiach verejného zdravia*. Administratívna kapacita je však stále nedostatočná. Dosiahol sa určitý pokrok, pokiaľ ide o európske normy v oblastiach *politiky vzdelávania a výskumu*.

Pokrok je možné konštatovať v niektorých *odvetvových politikách*. Pokiaľ ide o *priemysel a malé a stredné podniky*, značný pokrok sa dosiahol pri uplatňovaní Európskej charty pre malé podniky. Dosiahol sa určitý pokrok v *poľnohospodárstve*, pokiaľ ide o právny a inštitucionálny rámec, ale štrukturálne nedostatky pretrvávajú. Posilnili sa laboratórne kapacity v oblasti *bezpečnosti potravín a veterinárnej a fytosanitárnej politiky*, ale dodržiavanie noriem EÚ je naďalej nedostatočné, čo obmedzuje vývoznú schopnosť Albánska. Ďalší pokrok sa dosiahol v oblasti *rybného hospodárstva*, a to v súvislosti s horizontálnymi predpismi, inšpekciami a medzinárodnou spoluprácou. Kontrola úlovkov a vykládok je však stále nedostatočná.

V oblasti *životného prostredia* sa dosiahol určitý pokrok v rámci odpadového hospodárstva a ochrany prírody. Je však potrebné ešte viac posilniť kapacity v oblasti tvorby politik, ako aj ich uplatňovanie a presadzovanie. Pokiaľ ide o *dopravu*, zlepšil sa právny rámec leteckej a námornej dopravy. Celkovo je však potrebné dosiahnuť výrazné zlepšenie.

V sektore *energetiky* sa dosiahol pokrok. Bola privatizovaná distribučná zložka elektrární. Realizujú sa opatrenia na zlepšenie výroby elektrickej energie a kapacít prepojujúcich vedení. Energetický sektor je však stále nedostatočný. Bezpečnosť dodávok elektrickej energie je stále neistá. Musí sa pokračovať v úsilí zameranom na zníženie strát a zvýšenie výberu platieb za dodávky.

Obmedzený pokrok možno konštatovať v oblasti *informačnej spoločnosti a médií*. V oblasti elektronických komunikácií sa pokračovalo v liberalizácii trhu, ktorá bola naďalej brzdená neexistenciou nástrojov na ochranu hospodárskej súťaže. Administratívne kapacity sú stále nedostatočné, a to najmä v rámci rady regulačnej agentúry. Obmedzený pokrok bol dosiahnutý v oblasti *audiovizuálnej politiky*. Je potrebné ďalej pracovať na vykonávaní akčného plánu reformy mediálnej oblasti. V oblasti *finančnej kontroly* nastal mierny pokrok, je však potrebné ešte viac posilniť právny rámec a kapacity na jeho uplatňovanie. Pokročilo sa v oblasti *štatistiky*.

Vo väčšine oblastí v rámci *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti* sa dosiahol pokrok, hoci nerovnomerný. V rámci dialógu o liberalizácii vízového režimu boli podniknuté kroky na splnenie hodnotiacich kritérií, ktoré boli stanovené v pláne liberalizácie vízového režimu,

a začali sa uskutočňovať kľúčové reformy v oblasti spravodlivosti, slobody a bezpečnosti. Pokrok sa aj naďalej dosahoval v oblasti vízovej politiky. Boli podniknuté kroky na splnenie hodnotiacich kritérií, ktoré boli stanovené v pláne liberalizácie vízového režimu. Zákon o cudzincoch nadobudol účinnosť a boli k nemu prijaté vykonávacie predpisy. Do prevádzky bol uvedený spoľahlivý systém evidencie obyvateľov a ich bydliska a roz distribuovali sa preukazy totožnosti. Zvýšila sa rýchlosť, s akou sa vydávajú biometrické pasy. Je však potrebné ďalej pracovať na zosúladiť s európskymi normami. Pokračovalo sa vo vykonávaní readmisnej dohody medzi Európskym spoločenstvom a Albánskom.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *riadenia hraníc*. Pokračovalo sa v realizácii stratégie integrovaného riadenia hraníc. Je však potrebné ďalej pracovať na dosiahnutí skutočnej koordinácie medzi jednotlivými orgánmi a na zabezpečení dostatočnej odbornej prípravy, ľudských zdrojov a vybavenia na hraničných priechodoch. Je potrebné začať účinne uplatňovať zákon o kontrole štátnych hraníc. Je potrebné zlepšiť cezhraničnú spoluprácu. Značný pokrok je možné konštatovať v oblasti *azyľu*. Bol upravený zákon o azyľe. Na dopracovanie právneho rámca je však potrebné ešte prijať celý rad vykonávacích opatrení. Ďalší pokrok sa dosiahol v oblasti *migrácie*. Pokračuje sa vo vykonávaní národnej stratégie v oblasti migrácie. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie v rámci boja proti nelegálnej migrácii.

V predchádzaní *praniu špinavých peňazí* sa dosiahol mierny pokrok. Zlepšil sa právny rámec aj administratívne kapacity. Je však potrebné posilniť vyšetrovacie kapacity a možnosti konfiškácie aktív v rámci presadzovania právneho rámca. Spolupráca medzi políciou a justíciou je aj naďalej nedostatočná. Obmedzený pokrok je možné konštatovať v oblasti boja proti *drogám*. Výsledky v tejto oblasti sú aj naďalej nedostatočné, je predovšetkým potrebné posilniť spoluprácu medzi jednotlivými orgánmi. Obchodovanie s drogami stále vzbudzuje vážne obavy.

Naďalej sa dosahoval určitý pokrok v *policajnej oblasti*, a to vďaka vykonávaniu nového zákona o polícii. Dosiahlo sa určité zlepšenie, pokiaľ ide o personálne obsadenie. Je však potrebné vyvinúť ďalšiu snahu zameranú na posilnenie vyšetrovacích kapacít, zlepšenie spolupráce s prokuratúrou a skvalitnenie riadenia ľudských zdrojov. Je potrebné ešte viac posilniť riadenie polície, personálne obsadenie, odbornú prípravu a štruktúry vnútornej kontroly. Je potrebné vyvinúť viac úsilia na vytvorenie spoľahlivej štatistiky o trestnej činnosti.

Obmedzený pokrok sa dosahoval v oblasti boja proti *organizovanej trestnej činnosti*, ktorá aj naďalej vyvoláva vážne obavy. Boli prijaté opatrenia na zlepšenie ochrany svedkov, ktorá je však aj napriek tomu stále nedostatočná. Zlepšila sa spolupráca s Interpolom, čo umožnilo vykonať viacero medzinárodných zatýkacích rozkazov. Úsilie v oblasti boja proti organizovanej trestnej činnosti však oslabuje korupcia, nedostatočná ochrana svedkov a nedostatočné využívanie spravodajských poznatkov o trestnej činnosti. Účinnosť vyšetrovania aj naďalej znižovali ťažkosti v spolupráci medzi políciou a prokuratúrou.

Určitý pokrok bol zaznamenaný v rámci boja proti *obchodovaniu s ľuďmi*. Do prevádzky bola uvedená elektronická internetová databáza obetí tejto trestnej činnosti. Zlepšili sa administratívne kapacity koordinátora boja proti obchodovaniu s ľuďmi a vnútroštátny mechanizmus pre obeť obchodovania s ľuďmi. Na naplnenie stratégie v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi, najmä pokiaľ ide o ochranu svedkov, sú potrebné ďalšie zdroje a lepšia koordinácia medzi jednotlivými orgánmi. Albánsko je aj naďalej krajinou pôvodu obetí obchodovania s ľuďmi. Medzinárodné obchodovanie so ženami a deťmi narastá.

Pokročilo sa v oblasti *ochrany osobných údajov*. Právny rámec sa už uplatňuje a bol vymenovaný nezávislý dozorný orgán na ochranu údajov. Na to, aby mohol úrad splnomocnenca pre ochranu údajov účinne pracovať, je však potrebné zabezpečiť primerané zdroje a odbornú prípravu. Je potrebné ďalej pracovať na zabezpečení riadneho uplatňovania existujúcich právnych predpisov a na posilňovaní administratívnych kapacít.

Bosna a Hercegovina

Bosna and Hercegovina dosiahla len veľmi obmedzený pokrok pri plnení **politických kritérií**. Situácia na domácej politickej scéne sa zhoršila a aj naďalej sa vyskytovali ťažkosti s riadnym fungovaním inštitúcií a dochádzalo k štvavej rétorike. Reformy prebiehali pomaly, pre nedostatok konsenzu a politickej vôle, ako aj v dôsledku komplikovanosti inštitucionálneho rámca. Pre ďalšie napredovanie krajiny v procese približovania k Európskej únii má aj naďalej zásadný význam, aby vedúci politickí predstavitelia mali spoločnú víziu o ďalšom smerovaní krajiny a o hlavných reformách súvisiacich s EÚ. Zásadný význam má plnenie cieľov a podmienok, ktoré boli stanovené, aby mohol Úrad vysokého predstaviteľa (OHR)⁸ ukončiť svoje pôsobenie. Európska únia nebude môcť posúdiť žiadosť Bosny a Hercegoviny o členstvo v EÚ, kým Úrad vysokého predstaviteľa (OHR) neukončí svoje pôsobenie. Na to, aby Komisia mohla predložiť návrh, aby sa Bosne a Hercegovine udelil status kandidátskej krajiny, je nutné, aby táto krajina zreformovala svoj ústavný rámec spôsobom, ktorý umožní účinné fungovanie jej inštitúcií. Na tento účel sa vedúci politickí predstavitelia Bosny a Hercegoviny zapojili do spoločnej iniciatívy pod vedením EÚ a Spojených štátov amerických, ktorá sa začala 8. a 9. októbra v Sarajeve. Túto iniciatívu bude teraz potrebné premeniť na konkrétne výsledky, ktoré uvoľnia Bosne a Hercegovine cestu smerom k EÚ prostredníctvom ústavných zmien a obnoveného vnútroštátneho konsenzu.

Pokiaľ ide o *demokraciu a právny štát*, dosiahol sa len malý pokrok na ceste k vytvoreniu lepšie fungujúcich a efektívnejších štátnych štruktúr a k *ústavnej* reforme, čo je kľúčová priorita európskeho partnerstva. Po prvýkrát bol zmenená a doplnená ústava Bosny a Hercegoviny, aby sa upravil status dištriktu Brčko, čo predstavuje zásadný vývoj a krok vpred. Vysoký predstaviteľ však nedávno musel siahnuť po výkonných právomociach, aby zabezpečil ďalší pokrok na ceste k ukončeniu medzinárodného dohľadu na týmto dištriktom.

Súčasťou systému správy Bosny a Hercegoviny je aj naďalej prítomnosť medzinárodných síl. Krajina dosiahla určitý pokrok pri plnení podmienok, ktoré boli stanovené, aby OHR mohol ukončiť svoje pôsobenie a aby mohlo dôjsť k prechodu do fázy posilnenej prítomnosti EÚ. Tento proces však komplikovala nedostatočná politická vôľa. V súčasnosti je potrebné bezodkladne prikročiť k plneniu doposiaľ nesplnených cieľov, a to k riešeniu otázky rozdelenia majetku medzi štát a iné úrovne vlády, k riešeniu otázky vojenského majetku a k vytvoreniu stabilného a konštruktívneho politického prostredia v krajine.

⁸ Ide o tieto ciele a podmienky: 1. prijateľné a udržateľné riešenie otázky rozdelenia majetku medzi štát a iné úrovne správy; 2. prijateľné a udržateľné riešenie otázky vojenského majetku; 3. vynesenie konečného rozhodnutia arbitrážneho tribunálu vo veci dištriktu Brčko; 4. fiškálna udržateľnosť (podporovaná dohodou o stálej metodike výpočtu koeficientu ITA a zriadením Národnej fiškálnej rady) a 5. upevnenie právneho štátu (preukázané prijatím národnej stratégie týkajúcej sa vojnových zločinov, zákona o cudzincoch a o azyľe a národnej stratégie pre reformu justičného sektoru), ako aj dve špecifické podmienky: 1. podpísanie Dohody o stabilizácii a pridružení a 2. stabilná politická situácia.

Fungovanie celoštátnej výkonnej moci a zákonodarných orgánov bolo nedostatočné. *Parlament* Bosny a Hercegoviny stále trpí nedostatkom technických a ľudských zdrojov a nedostatočná stále bola aj jeho spolupráca s Radou ministrov a s parlamentmi entít. Parlament prijal len malý počet právnych predpisov súvisiacich s integráciou do EÚ. Činnosť *vládných* inštitúcií všetkých úrovni aj naďalej ovplyvňovalo napätie v krajine a roztrieštená a nekoordinovaná tvorba politik. Orgány často neboli schopné urýchlene vymenovať vysokých úradníkov. Činnosť Riaditeľstva pre európsku integráciu komplikovalo celkové politické ovzdušie v krajine, ako aj to, že počas väčšej časti vykazovaného obdobia nebol obsadený post riaditeľa. Boli podniknuté kroky na prípravu sčítania obyvateľov, ktoré sa má uskutočniť v roku 2011, avšak stále nebol prijatý celoštátny zákon o sčítaní obyvateľov, ktorý má pre tento proces zásadný význam.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *verejnej správy*, treba tu však vyvinúť ďalšie úsilie. Realizuje sa, hoci pomaly, stratégia reformy verejnej správy, čo je jedna z kľúčových priorít európskeho partnerstva. Funguje fond zriadený na podporu reformy verejnej správy a realizuje sa niekoľko projektov. Je však potrebné pokračovať v ďalšom zlepšovaní koordinácie medzi rôznymi správnymi orgánmi v krajine. Treba neprestajne vynakladať úsilie, aby sa zabránilo politickému zasahovaniu, aby sa obmedzil význam etnickej a politickej príslušnosti pri menovaní do funkcie a aby sa vytvorila profesionálna, nestranná, transparentná, efektívna verejná služba, ktorá ponesie zodpovednosť za svoje konanie a ktorá bude založená na meritokratickom princípe a zohľadňovaní schopností. Boli vymenovaní celoštátni ombudsmeni, nevyvíjajú však činnosť v plnom rozsahu, pretože entity len pomaly ukončujú činnosť úradov, ktoré pôsobili na ich úrovni.

Bosna a Hercegovina dosiahla len obmedzený pokrok v zlepšovaní *justičného systému*. V záujme zníženia počtu nevyriešených prípadov boli prijaté nové právne predpisy a niektoré opatrenia. Bol dosiahnutý pokrok v rámci vybavovania súdov primeranými informačnými technológiami. Plnenie národnej stratégie rozvoja justície a stratégie týkajúcej sa vojnových zločinov však bolo nedostatočné, a je ho potrebné urýchliť. Komplexnosť právneho rámca, roztrieštenosť justičného systému a neexistencia jednotného rozpočtu sú aj naďalej významnými prekážkami reforme v tejto oblasti. Často sa vyskytuje politické zasahovanie. Mimoriadnu nevýhodu predstavuje skutočnosť, že nejestvuje najvyšší súd s celoštátnou pôsobnosťou. Aj naďalej pretrvávajú problémy s trestným stíhaním organizovanej trestnej činnosti. Politické orgány Bosny a Hercegoviny nedokázali vyriešiť žiadosť justičných orgánov, aby bol predĺžený mandát medzinárodných sudcov a prokurátorov. Stíhanie za vojnové zločiny zo strany celoštátneho súdu bolo aj naďalej celkovo uspokojivé, ale musí sa zlepšiť v entitách a kantónoch. Je potrebné ďalej posilniť nezávislosť, zodpovednosť a efektívnosť justičného systému. Orgány Republiky srbskej čoraz častejšie spochybňovali zákonnosť, príslušnosť a právomoci celoštátnych policajných a justičných orgánov, pokiaľ ide o pôsobenie na území Republiky srbskej. Toto je vážny dôvod na znepokojenie.

Bosna a Hercegovina dosiahla len malý pokrok v *boji proti korupcii*, ktorá je stále rozšírená v mnohých oblastiach a predstavuje vážny problém. Bola prijatá nová stratégia a akčný plán na obdobie rokov 2009 až 2014, ale vykonávanie strategického rámca na roky 2006 až 2009 bolo nedostatočné. V rámci plnenia odporúčaní Skupiny štátov proti korupcii (GRECO) bol dosiahnutý len malý pokrok. Trestné stíhanie je aj naďalej nedostatočné a bolo vynesených len veľmi málo odsudzujúcich rozsudkov. Bosna a Hercegovina sa musí viac angažovať v tejto oblasti a rozhodne zasiahnuť proti korupcii.

V oblasti *ľudských práv a ochrany menšín* sa dosiahol len obmedzený pokrok. Bosna a Hercegovina ratifikovala najdôležitejšie dohovory o ľudských právach, je však potrebné

ďalej pracovať na zabezpečení ich lepšieho uplatňovania. Musí sa zlepšiť vykonávanie vnútroštátnych súdnych rozhodnutí vrátane rozhodnutí ústavného súdu Bosny a Hercegoviny. Musí sa bezodkladne riešiť nesúlad ústavného rámca Bosny a Hercegoviny s Európskym dohovorom o ľudských právach, a to ešte pred voľbami v roku 2010 a nadobudnutím platnosti dohody o stabilizácii a pridružení.

Občianske a politické práva sú vo všeobecnosti dodržiavané. Určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti so zjednocovaním praxe celoštátnych orgánov a orgánov entít, pokiaľ ide o udeľovanie trestných sankcií. Bol prijatý celoštátny zákon o právnej pomoci v trestnoprávných veciach. Je však potrebné zlepšiť *prístup ku spravodlivosti* v rámci občianskoprávných aj trestnoprávných konaní, ako aj zabezpečiť rovnosť pred zákonom. *Zlé zaobchádzanie* so zadržanými predstavuje aj naďalej problém vzbudzujúci obavy. V plánovanej výstavbe celoštátnej *väznice* dochádza k vážnym omeškaniam.

Ústavy štátu a entít ustanovujú *slobodu prejavu* a médií, *slobodu zhromažďovania* a združovania a *slobodu náboženstva*. Je však potrebné zlepšiť uplatňovanie existujúcich právnych predpisov. Zvýšil sa počet prípadov, v ktorých údajne došlo k zastrašovaniu novinárov. Média sú čoraz viac etnicky orientované. Mešká realizácia reformy verejnoprávných vysielateľov, čo je kľúčová priorita európskeho partnerstva, a to z dôvodu nedostatočnej harmonizácie a pomalej implementácie právneho rámca, najmä vo federácii. Orgány výkonnej moci sa musia ďalej snažiť o posilnenie dialógu s *občianskou spoločnosťou* a podporovať jej rozvoj. Orgány musia zabezpečiť, aby sa pridelovanie finančných prostriedkov mimovládny organizáciám uskutočňovalo objektívne a transparentne.

V oblasti *hospodárskych a sociálnych práv* sa dosiahol len obmedzený pokrok. V právnom rámci Bosny a Hercegoviny sú síce zahrnuté ustanovenia na ochranu hospodárskych a sociálnych práv, ale ich uplatňovanie je vo všeobecnosti nedostatočné. Bol prijatý komplexný celoštátny antidiskriminačný zákon, rozsah jeho pôsobnosti je však dosť obmedzený. Treba ďalej vyvíjať trvalé úsilie vo veci ochrany *žien* pred akýmkoľvek formami násillia. Pokiaľ ide o *deti*, pretrvávajú problémy v oblasti zdravia, sociálnej ochrany, vzdelávania a domáceho násillia. Nedostatky v systémoch sociálneho zabezpečenia majú nepriaznivý vplyv na životné podmienky *zraniteľných skupín* vrátane duševne chorých. Ratifikácia revidovanej Európskej sociálnej charty bola pozitívnym krokom, je však potrebné zlepšiť jej uplatňovanie. Komplexný systém vlády a fragmentácia právnych predpisov v celej krajine aj naďalej narúšajú sociálny dialóg.

Určitý obmedzený pokrok sa dosiahol v oblasti *kultúrnych práv a práv menšín*. Vytváranie siete národných menšinových rád bolo ukončené zriadením rady federácie, hoci ešte stále nepracuje v plnom rozsahu. Stratégia a akčné plány zamerané na podporu rómskej menšiny sa uplatňujú len pomaly. Treba podniknúť ďalšie kroky na zlepšenie uplatňovania zákona o národnostných menšinách a je potrebné zmeniť celoštátnu ústavu, aby sa menšinám umožnil prístup ku všetkým politickým funkciám. Aj naďalej zostáva problémom rozdeľovanie detí v školách na etnickom princípe. Napriek tomu, že sa na vykonávanie stratégie zameranej na podporu *Rómov* poskytlo viac finančných zdrojov, táto menšina stále čelí veľmi ťažkým životným podmienkam a diskriminácii. Nedostatočná evidencia občanov aj naďalej sťažuje ich prístup k základným sociálnym a hospodárskym právam.

Pokiaľ ide o *utečencov a osoby vysídlené v rámci krajiny*, bezpečnostná situácia bola stabilná, avšak dosiahlo sa len málo ďalšieho pokroku v zlepšovaní sociálno-ekonomickej integrácie navrátilcov. Ešte stále nebola prijatá celoštátna stratégia zameraná na podporu návratov a zabezpečenie riadneho uplatňovania Prílohy VII Daytonskej/Parížskej mierovej dohody.

Pokiaľ ide o **regionálne otázky a medzinárodné záväzky**, pokračovalo sa v uplatňovaní Daytonskej/Parížskej mierovej dohody. Spolupráca s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY) bola aj naďalej uspokojivá. Mimoriadne znepokojujúce sú však vyhlásenia vedúcich politických predstaviteľov Republiky srbskej, ktoré spochybňujú pravdivosť tvrdení o masakroch civilného obyvateľstva počas vojny.

Bosna a Hercegovina aj krajiny, ktoré s ňou susedia, by mali riešiť problém beztrestnosti pretrvávajúci v regióne, okrem iného prostredníctvom podniknutia krokov zameraných na uzavretie extradičných dohôd, ktoré by sa vzťahovali na vydávanie vojnových zločincov.

Pokiaľ ide o Medzinárodný trestný súd, bilaterálna dohoda o imunitě s USA nie je v súlade so spoločnými pozíciami EÚ a s jej usmerňovacími zásadami. Bosna a Hercegovina musí zaujať stanovisko zodpovedajúce stanovisku EÚ.

Bosna a Hercegovina sa naďalej aktívne zapájala do iniciatív v oblasti regionálnej spolupráce, medziiným do Procesu spolupráce v juhovýchodnej Európe (SEECP), do činnosti Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC) a aktivít v rámci Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA).

Vzťahy Bosny a Hercegoviny so susednými štátmi boli aj naďalej stabilné, podniklo sa však len málo krokov zameraných na zmierenie a riešenie doposiaľ nevyriešených otázok, čo je kľúčová priorita európskeho partnerstva. V rámci vzťahov so susednými krajinami sú stále otvorené predovšetkým obchodné otázky a otázky týkajúce sa hraníc.

Hospodárstvo Bosny a Hercegoviny sa výrazne spomalilo v štvrtom štvrtroku 2008, kedy sa začali prejavovať účinky celosvetovej krízy na reálnu ekonomiku. Tento trend pokračoval aj v roku 2009, keď sa krajina dostala do recesie. Nezamestnanosť bola stále veľmi vysoká. Kvalita verejných financií sa ešte viac zhoršila, čo bolo charakterizované najmä dramatickým zvýšením bežných výdavkov. Bosna a Hercegovina požiadala o program MMF a dojednala si trojročný pohotovostný úver. Napriek určitému pokroku v rámci celoštátnej koordinácie hospodárskej politiky v krajine aj naďalej existuje len značne nerovnomerné odhodlanie na uskutočňovanie štrukturálnych reforiem.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Bosna a Hercegovina dosiahla len málo ďalšieho pokroku na ceste k vytvoreniu funkčného trhového hospodárstva. Aby bola krajina v dlhodobom horizonte schopná čeliť konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie, je potrebné ďalej odhodlane realizovať zásadné reformy.

Finančná a menová stabilita bola udržaná a centrálna banka reagovala na následky medzinárodnej finančnej krízy primeraným spôsobom. Režim riadenia menového kurzu aj naďalej požíval vysokú mieru dôveryhodnosti. V súlade s medzinárodným vývojom cien výrazne poklesli miery inflácie. Poklesli vonkajšie nerovnováhy, a to najmä v dôsledku rýchlo sa prispôsobujúcej obchodnej bilancie. Hoci rast finančného sprostredkovania sa spomalil, bankový sektor doposiaľ úspešne odolával účinkom celosvetovej krízy. Je možné konštatovať určité obmedzené zlepšenie v rámci podnikateľského prostredia, a to najmä v oblasti *stavebných povolení, prevodov majetku, registrácie podnikateľských subjektov a odchodu z trhu*.

Došlo však k ďalšiemu zhoršeniu v rámci kvality a udržateľnosti verejných financií. Bežné výdavky, najmä na mzdy a sociálne dávky, v roku 2008 dramaticky vrástli a podiel verejnej správy na HDP bol aj naďalej vysoký. Nepokročilo sa v reštrukturalizácii verejných podnikov, liberalizácii sieťových odvetví ani v privatizácii. Vytváranie pracovných miest

a fungovanie trhu práce aj naďalej brzdí slabá výrobná kapacita a štrukturálna nepružnosť – vysoké odvody do systému sociálneho zabezpečenia, narušený mechanizmus stanovovania miezd, vysoké a zle nasmerované sociálne transfery a nízka pracovná mobilita. Nezamestnanosť je ešte stále veľmi vysoká a tieňová ekonomika predstavuje aj naďalej veľkú výzvu. Na podnikateľské prostredie má ešte stále vplyv neefektívna administratíva. Modernizácia infraštruktúry bola spomalená nižšími priamymi zahraničnými investíciami a verejnými investíciami.

Bosna a Hercegovina dosiahla len obmedzený pokrok v oblasti zosúladovania svojich právnych predpisov a politik s **európskymi normami**. Určitý pokrok bol dosiahnutý v takých oblastiach, ako je doprava, colná oblasť, zdaňovanie, vzdelávanie a kultúra, a v súvislosti s viacerými otázkami v oblasti spravodlivosti, slobody a bezpečnosti. Osobitné úsilie je potrebné vyvinúť v súvislosti s pohybom tovaru, osôb a služieb, sociálnou politikou a politikou zamestnanosti, štátnou pomocou, energetikou a životným prostredím.

Vykonávanie dočasnej dohody bolo vcelku uspokojivé. Je však nutné urýchliť prípravu na plnenie požiadaviek stanovených v dočasnej dohode a dohode o stabilizácii a pridružení, čo je kľúčová priorita európskeho partnerstva. Aby Bosna a Hercegovina dosiahla dobré výsledky pri plnení cieľov stanovených v súvislosti s vykonávaním dohody o stabilizácii a pridružení, je nevyhnutné, aby ešte viac posilnila svoje administratívne kapacity. Krajina takisto musí v zmysle požiadavky vyplývajúcej z európskeho partnerstva ďalej pracovať na tom, aby sa na jej území vytvoril jednotný a v plnom rozsahu fungujúci hospodársky priestor.

Bosna a Hercegovina dosiahla určitý pokrok pri plnení priorít európskeho partnerstva v oblasti **vnútorného trhu**. Pokiaľ ide o *voľný pohyb tovaru*, v oblasti normalizácie, certifikácie, metrológie a dohľadu nad trhom sa dosiahol obmedzený pokrok. Naďalej je potrebné vyvíjať úsilie, aby sa právny rámec aproximoval s právnymi predpismi EÚ v tejto oblasti a rozvíjali sa potrebné administratívne kapacity.

Obmedzený pokrok sa dosiahol v súvislosti so *službami, právom usadiť sa a právom obchodných spoločností*. Boli harmonizované právne predpisy entít upravujúce problematiku lízingu, stále však nebol zriadený jediný celoštátny orgán dohľadu nad bankovým sektorom. Entity stále nedostatočne koordinujú svoju legislatívnu činnosť v tejto oblasti.

Určitý vývoj nastal v oblasti *voľného pohybu kapitálu*. V Republike srbskej bol prijatý zákon o devízových operáciách. Určitý pokrok sa dosiahol v *colnej oblasti*, hoci sa musí zlepšiť zosúladovanie právnych predpisov a je nutné posilniť administratívne kapacity. Ešte stále neboli vytvorené stratégie pre colnú oblasť, a to najmä stratégia zameraná na riadenie ľudských zdrojov, odbornú prípravu a informačné technológie. Pokiaľ ide o *daňovú oblasť*, v záujme lepšej fiškálnej udržateľnosti bol prijatý nový zákon o spotrebných daniach.

Pokiaľ ide o *hospodársku súťaž*, Bosna a Hercegovina dosiahla mierny pokrok v oblasti protimonopolnej kontroly. V oblasti kontroly štátnej pomoci nebol dosiahnutý žiadny hmatateľný pokrok. Stále neboli prijaté príslušné právne predpisy upravujúce problematiku štátnej pomoci ani nebol zriadený nezávislý orgán pre štátnu pomoc. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie s cieľom zabezpečiť riadne uplatňovanie postupov *verejného obstarávania* v celej krajine. Len obmedzený pokrok sa dosiahol v súvislosti s presadzovaním *práv duševného vlastníctva*, hoci boli ratifikované ďalšie medzinárodné dohovory. Je nutné dopracovať právny rámec v tejto oblasti a ešte viac posilniť kapacity zamerané na jeho presadzovanie.

V oblasti *sociálnej politiky, politiky zamestnanosti a politiky verejného zdravia* sa dosiahol len malý pokrok. Pokiaľ ide o právnu úpravu a politiky v oblasti sociálnych vecí a zamestnanosti, ako aj politiku v oblasti verejného zdravia, pretrváva tam značná roztrieštenosť. Nedostatočná spolupráca medzi jednotlivými úrovňami vlády je aj naďalej vážnou prekážkou vypracovania potrebných koordinovaných prístupov.

V súvislosti s európskymi normami v oblasti *vzdelávania a kultúry* sa dosiahol určitý pokrok. Bosna a Hercegovina predovšetkým ratifikovala Dohovor UNESCO o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov z roku 2005. Konferencia ministrov vzdelávania prispela k tomu, že bola dosiahnutá základná koordinácia medzi štrnástimi príslušnými ministerstvami v krajine. Harmonizácia právnych predpisov na úrovni jednotlivých entít a kantónov sa však ešte nezavŕšila a ich uplatňovanie v rámci krajiny nie je jednotné. Je nutné posilniť administratívne kapacity jednotlivých orgánov pre oblasť vzdelávania. Pokiaľ ide o oblasť *výskumu*, Bosna a Hercegovina bola pridružená k Siedmemu rámcovému programu pre výskum a vývoj, stále je však potrebné vyvinúť značné úsilie na zlepšenie výskumných kapacít na vnútroštátnej úrovni.

Pokračovali rokovania o vstupe do *WTO*, tento proces však ešte nebol celkom ukončený.

Bosna a Hercegovina dosiahla určitý obmedzený pokrok pri plnení európskych noriem vo viacerých *odvetvových politikách*.

V oblasti *priemyslu* sa dosiahol len malý pokrok. Ešte stále nebola vypracovaná komplexná politika v oblasti priemyslu. Pokiaľ ide o *malé a stredné podniky (MSP)*, bol prijatý celoštátny strategický rámec. Teraz je ho potrebné uplatňovať.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *poľnohospodárstva a rybného hospodárstva*. Bol prijatý strategický rámec harmonizácie v oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka. Vykonávanie celoštátneho zákona o poľnohospodárstve, potravinách a rozvoji vidieka však bolo pomalé. Nedosiahol sa žiadny pokrok v súvislosti so zriadením celoštátneho ministerstva poľnohospodárstva a právomoci v oblasti poľnohospodárstva naďalej zostávajú na úrovni entít. Obmedzený pokrok sa dosiahol v oblasti bezpečnosti potravín a politiky vo veterinárnej a fytosanitárnej oblasti. V dôsledku nedostatočných ľudských a finančných zdrojov a slabej koordinácie medzi celoštátnymi útvarmi a útvarmi entít problémy pretrvávajú.

Prípravy Bosny a Hercegoviny v oblasti *životného prostredia* sú stále v počiatočnom štádiu. Počas vykazovaného obdobia nebol dosiahnutý žiadny významný pokrok. Celoštátny zákon o životnom prostredí, ktorý by vytváral rámec pre národnú harmonizovanú ochranu životného prostredia, ešte nebol prijatý. Podobne ešte nebol zriadený ani celoštátny orgán pre životné prostredie.

Bosna a Hercegovina dosiahla určitý pokrok v odvetví *dopravy*. Nastal určitý vývoj, pokiaľ ide o transeurópske dopravné siete a tranzitnú dopravu, avšak pokrok bol dosť obmedzený v oblasti cestnej, železničnej a vnútrozemskej vodnej dopravy. Bosna a Hercegovina sa stala plnoprávnym členom Združených leteckých úradov (JAA). Treba pokračovať v úsilí zameranom na konzistentné uplatňovanie dohody o Spoločnom európskom leteckom priestore. Je potrebné ďalej pracovať na ukončení reorganizácie inštitucionálneho usporiadania a na zabezpečení primeraných podmienok pre otvorenie trhu pre všetky druhy dopravy.

V oblasti *energetiky* sa nedosiahol žiadny pokrok. Keďže Bosna a Hercegovina je zmluvnou stranou Zmluvy o založení Energetického spoločenstva, musí vykonávať príslušné právne

predpisy EÚ týkajúce sa energetiky; v celom rade oblastí súvisiacich s energetikou však výrazne zaostáva. Reformy meškajú najmä v plynárenskom sektore. Rozvoj odvetvia elektrickej energie aj naďalej brzdí viacero faktorov. Fungovanie národnej prenosovej spoločnosti (TRANSCO) bolo vážne oslabované politickým zasahovaním a zlým riadením. Nevytvorila sa žiadna komplexná stratégia týkajúca sa energetiky. V prípade mimoriadnej udalosti sú k dispozícii len veľmi obmedzené energetické zásoby.

V oblasti *informačnej spoločnosti a médií* sa dosiahol len veľmi malý pokrok. Nebola dosiahnutá úplná harmonizácia právneho rámca verejnoprávneho vysielania v Bosne a Hercegovine a reforma systému verejnoprávneho vysielania mešká. Nezávislosť regulačného orgánu pre oblasť komunikácií (CRA) je aj naďalej vážne oslabovaná tým, že stále nebol riadne vymenovaný generálny riaditeľ ani rada tohto orgánu. Nezávislosť CRA je aj naďalej problematická.

V oblasti *finančnej kontroly* sa dosiahol len obmedzený pokrok. Na celoštátnej úrovni aj úrovni entít boli vypracované strategické dokumenty, je ich však potrebné prijať. Je potrebné intenzívnejšie pracovať na zlepšení verejnej vnútornej finančnej kontroly a opatrení nadväzujúcich na audítorské správy.

Určitý technický pokrok sa dosiahol v oblasti *štatistiky*. Spolupráca medzi celoštátnymi štatistickými inštitúciami a štatistickými inštitúciami na úrovni entít je však stále nedostatočná. Musí sa zlepšiť vytváranie štatistík aj ich kvalita, s osobitným zreteľom na národné účty a štatistiku v kľúčových odvetviach vrátane obchodu, podnikania a poľnohospodárstva. Zásadný význam má sčítanie obyvateľstva, ktoré sa má uskutočniť v roku 2011.

V oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti* sa dosiahol ďalší pokrok. V rámci dialógu o liberalizácii vízového režimu boli podniknuté kroky na splnenie všetkých hodnotiacich kritérií, ktoré boli stanovené v pláne liberalizácie vízového režimu, a začali sa uskutočňovať kľúčové reformy v oblasti spravodlivosti, slobody a bezpečnosti. Pokrok sa aj naďalej dosahoval v oblasti vízovej politiky. Boli prijaté predpisy, v ktorých sa stanovili postupy na vydávanie víz ustanovených v schengenskom *acquis*. Pokiaľ ide o vydávanie biometrických pasov, začala sa fáza skúšok. Bol vytvorený nový špecializovaný orgán, ktorého úlohou je bezpečne a účinné riadenie systému dokladov totožnosti. Je však potrebné ďalej pracovať na zosúladiť s európskymi normami. Uplatňovanie readmisnej dohody s ES aj naďalej prebiehalo hladko.

Určité konkrétne kroky boli podniknuté v oblasti *riadenia hraníc, azylu a migrácie*. Bola prijatá národná stratégia v oblasti azylu a migrácie a vypracovaný migračný profil Bosny a Hercegoviny. Realizuje sa nová stratégia integrovaného riadenia hraníc a boli predložené iniciatívy zamerané na spoluprácu so susednými krajinami. Je však potrebné vniesť viac svetla do otázky rozdelenia kompetencií na hraničných priechodoch a otázok súvisiacich s riadením miest hraničnej kontroly.

Určitý ďalší pokrok sa dosiahol v predchádzaní *praniu špinavých peňazí*. Bol prijatý nový zákon o boji proti praniu špinavých peňazí a pokračovala spolupráca na medzinárodnej úrovni. Bola prijatá národná stratégia a akčný plán v oblasti predchádzania praniu špinavých peňazí a boja proti nemu. Vnútroštátnu právnu úpravu bude ešte potrebné harmonizovať na vnútroštátnej úrovni, ako aj s medzinárodnými dohovormi. Právne predpisy o konfiškácii aktív nie sú v súlade s medzinárodnými normami a nie sú ani harmonizované na vnútroštátnej úrovni.

Určitý pozitívny vývoj nastal v rámci boja proti *drogám*. Bola prijatá národná stratégia boja proti nezákonným drogám a s ňou súvisiaci akčný plán. Začala pracovať komisia pre omamné látky. Obchodovanie s drogami však ostáva aj naďalej závažným problémom, ktorého riešenie si vyžaduje vynakladanie trvalého úsilia.

Pokiaľ ide o činnosť polície a realizáciu reformy *polície*, čo je kľúčová priorita európskeho partnerstva, bol dosiahnutý len malý pokrok. Právne predpisy prijaté v roku 2008 sa uplatňovali len pomaly a fungujú len niektoré z celoštátnych orgánov, ktoré boli týmito predpismi ustanovené. Roztrieštenosť policajných síl Bosny a Hercegoviny aj naďalej podkopáva snahy o dosiahnutie efektívnosti a výsledkov.

Bosna a Hercegovina s podporou policajnej misie Európskej únie predložila niekoľko iniciatív zameraných na *boj proti organizovanej trestnej činnosti*. Tá však aj naďalej vyvoláva vážne obavy a ovplyvňuje právny štát a podnikateľské prostredie. Bol prijatý nový strategický a právny rámec pre oblasť boja proti organizovanej trestnej činnosti, musí sa však zvýšiť účinnosť stíhania zločineckých organizácií. Bosna a Hercegovina realizuje národný akčný plán na roky 2008 – 2012 pre boj proti *obchodovaniu s ľuďmi*. Je však potrebné dosiahnuť lepšie výsledky, pokiaľ ide o trestné stíhanie a postihy. V tejto súvislosti má zásadný význam prijatie a uplatňovanie primeranej právnej úpravy ochrany svedkov. Pokiaľ ide o *ochranu údajov*, začal pracovať štátny orgán pre ochranu údajov, nie je však riadne personálne vybavený a jeho fungovanie sa musí zlepšiť.

Chorvátsko

Chorvátsko aj naďalej plní **politické kritériá**. Pokrok bol dosiahnutý vo väčšine oblastí a zintenzívnilo sa úsilie v oblasti právneho štátu. Je však potrebné nepoľaviť v reformnom úsilí, a to predovšetkým v takých oblastiach, ako je reforma administratívy a justície, boj proti korupcii, práva menšín a návrat utečencov. Riešila sa prevažná väčšina priorít prístupového partnerstva.

Ďalej sa posilnila **demokracia a právny štát**. Vo všeobecnosti dobre fungovala *vláda* aj *parlament*. Zásadný význam však má výrazné zlepšenie v oblasti justície, verejnej správy a boja proti korupcii, a to najmä s cieľom vytvoriť pevný základ pre úplné uplatňovanie *acquis*. Musí sa pokračovať v reforme polície vrátane depolitizácie najdôležitejších funkcií a posilnenia profesionality.

Určitý pokrok sa dosiahol v reforme *verejnej správy*. Bol prijatý nový zákon o všeobecnom správnom konaní. Bola vytvorená nová funkcia ministra pre správu. Posilnili sa kapacity novovytvoreného ministerstva pre správu (predtým Ústredný orgán pre správu) a pokračovalo sa v odbornej príprave. Stále však existujú významné nedostatky v správnych postupoch a nový zákon o všeobecnom správnom konaní sa ešte nezačal uplatňovať. Verejná služba aj naďalej trpí mnohými nedostatkami, ako napríklad spolitizovaním, nízkymi platmi a nedostatočným riadením ľudských zdrojov. Okrem toho boli pracovníkom vo verejnej službe v záujme zmiernenia účinkov finančnej krízy znížené platy a bol zmrazený nábor nových pracovníkov. Do verejnej správy je potrebné premietnuť protikorupčné opatrenia a etické zásady a je tiež nutné zlepšiť spoluprácu medzi jednotlivými zainteresovanými subjektmi verejnej správy. Je potrebné vytvoriť profesionálnu, meritokratickú a transparentnú verejnú službu, ktorá ponesie zodpovednosť za svoje konanie.

Pokračovalo sa vo vykonávaní stratégie *reformy v oblasti justície* a bol prijatý veľký počet nových právnych predpisov. Na ministerstve spravodlivosti bolo posilnené riaditeľstvo

pre strategický rozvoj. Bol zavedený nový systém pre výber justičných čakaťov. Znížil sa počet nevyriešených prípadov. Boli podniknuté kroky na racionalizáciu súdnej siete. Rozšírili sa programy odborného vzdelávania. Zmenšujú sa etnické predsudky v rámci súdnych konaní týkajúcich sa vojnových zločinov. Čiastočne sa vyriešila otázka rozsudkov vynesených *in absentia* v 90. rokoch minulého storočia.

Postup na výber sudcov a prokurátorov má však stále nedostatky. Celkový počet nevyriešených prípadov je však stále vysoký a súdne konania trvajú neúmerne dlho. Stále pretrvávajú problémy s vykonávaním súdnych rozhodnutí. Súdna racionalizácia je len v úplne počiatočnom štádiu. Monitorovanie reformných opatrení stále nie je dostatočné. Je tiež potrebné dosiahnuť ďalšie zlepšenie v rámci riadenia prípadov a budovania nezávislej, profesionálnej a kompetentnej justície nesúcej zodpovednosť za svoje konanie. Pretrváva problém beztretnosti za vojnové zločiny, najmä ak obeťami boli etnickí Srbi. Mnoho týchto zločinov nie je stíhaných. Stále nie sú dostupné údaje o tom, ako sa uplatňujú nové opravné prostriedky v súvislosti s rozsudkami vynesenými *in absentia*. Celkovo je možné konštatovať, že reforma justície pokračuje, ale konkrétne výsledky sa dostávajú len pomaly.

V *boji proti korupcii* sa dosiahol určitý pokrok. Ešte viac sa zlepšil právny rámec na boj proti korupcii, a to aj v súvislosti s konfiškáciou aktív. Začal pracovať národný policajný úrad pre boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Na štyroch hlavných súdoch vznikli špeciálne protikorupčné oddelenia. Úrad pre boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti je aj naďalej aktívny a v niektorých významných prípadoch, predovšetkým v prípade chorvátskeho privatizačného fondu (prípadoch Maestro), vzniesol obvinenia a dosiahol odsudzujúce rozsudky. Začal tiež vyšetrovať údajný prípad korupcie na vysokých miestach, v ktorom figuruje bývalý člen vlády. Korupcia je však stále rozšírená v mnohých oblastiach. Pred nedávnom posilnené právne a administratívne štruktúry ešte stále neboli preverené v praxi. Hoci sa zvýšil celkový počet vyšetrovaných prípadov korupcie, počet prípadov, v ktorých sa začalo stíhanie a boli vynesené odsudzujúce rozsudky, je aj naďalej nízky. Len vo veľmi obmedzenej miere sa vyšetrovala korupcia na vysokých miestach. Chýba kultúra politickej zodpovednosti. Aj naďalej je potrebné zlepšovať administratívne kapacity štátnych orgánov zodpovedných za boj proti korupcii. Pri predchádzaní konfliktom záujmov sa dosiahol len malý pokrok.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *ľudských práv a ochrany menšín*. Ochrana ľudských práv je vo všeobecnosti zabezpečená, ale v súvislosti s ich uplatňovaním existujú ešte stále určité závažné problémy. Je potrebné neustále vyvíjať úsilie v oblasti práv menšín a návratu utečencov.

Začal sa uplatňovať zákon o právnej pomoci. *Prístup ku spravodlivosti* je však sťažený mnohými problémami súvisiacimi s uplatňovaním právnych predpisov, okrem iného komplikovaným postupom podávania žiadostí. Boli podniknuté ďalšie kroky na odstránenie nedostatkov v súvislosti s *podmienkami vo väzniciach*. Stále však chýbajú väzenské priestory aj personál. Pokiaľ ide o *zlé zaobchádzanie*, ombudsmanovi bolo doručených niekoľko sťažností na neprimerané používanie sily zo strany polície.

Sloboda prejavu vrátane slobody a pluralizmu médií je v chorvátskom práve ustanovená a vo všeobecnosti sa dodržiava. Narástol však počet prípadov vyhrážok novinárom, ktorí pracovali na prípadoch korupcie a organizovanej trestnej činnosti. Vydavatelia aj novinári ešte stále prinášajú správy o prípadoch vyvíjania neprípustného politického nátlaku.

Pokiaľ ide o *práva žien a detí*, zlepšilo sa riešenie prípadov domáceho násillia. Dôležitú úlohu aj naďalej zohrávali ombudsmeni. Situácia žien na trhu práce je však aj naďalej zložitá; stále chýbajú údaje založené na rozlíšení podľa pohlavia, čo je prekážkou monitorovaniu právnych predpisov v oblasti rodovej rovnosti. Takisto je potrebné zrýchliť proces vykonávania opatrení týkajúcich sa ochrany práv detí.

Novému úradu ombudsmana pre osoby so zdravotným postihnutím sa podarilo získať si viditeľné postavenie. Subjekty z verejnej sféry aj súkromné podniky venujú pozornosť jeho odporúčaniam. Je však potrebné vyvíjať sústavné úsilie vo vzťahu k *sociálne zraniteľným skupinám a ľuďom so zdravotným postihnutím*. Je potrebné ďalej pracovať na deinstitucionalizácii vrátane prípadov, v ktorých ide o duševne chorých a deti so zdravotným postihnutím.

Nový antidiskriminačný zákon je v počiatočnej fáze uplatňovania. Ombudsman si začal plniť svoje nové povinnosti. Riadne uplatňovanie tohto nového zákona však ohrozujú opatrenia na úsporu rozpočtu. Osobitným problémom neprestáva byť diskriminácia menšín (pozri ďalej). Úroveň ochrany pred diskrimináciou a súdneho stíhania diskriminácie v praxi ešte nie je v súlade s normami EÚ.

V súvislosti s *menšinami* sa dosiahol určitý pokrok. Z vysokých miest aj naďalej verejne zaznievali záväzky v súvislosti s dodržiavaním menšinových práv. Naďalej sa venovala pozornosť rómskej menšine, pričom nastalo zlepšenie najmä v oblasti predškolského vzdelávania. Menšiny však stále čelia mnohým problémom. Pokiaľ ide o zamestnanosť, príslušníci menšín tu ešte stále čelia osobitným ťažkostiam. Z toho sa odvíja aj ich nedostatočné zastúpenie v štátnej správe, v justícii a v polícii, ale aj v oblasti verejného sektora v širšom slova zmysle. Právne ustanovenia a plány sa musia realizovať s väčšou odhodlanosťou a musí sa zabezpečiť ich primerané monitorovanie. Chorvátsko musí podporovať atmosféru tolerancie voči srbskej menšine a prijať príslušné opatrenia na ochranu osôb, ktoré by mohli byť vystavené hrozbám alebo prejavom diskriminácie, neznašanlivosti či násillia. *Rómska* menšina stále čelí ťažkým životným podmienkam a v mnohých oblastiach pretrvávajú výzvy.

Určitý pokrok sa dosiahol v otázkach *návratu utečencov*. Bol dosiahnutý pokrok pri plnení cieľov vytýčených vládou v súvislosti so zabezpečením bývania pre osoby, ktoré stratili nájomné a užívateľské práva, a k dispozícii bolo daných mnoho bytov. Hoci sa ešte nepodarilo úplne splniť cieľ pre rok 2008 (poskytnúť 1 400 ubytovacích jednotiek), plnenie tohto cieľa výrazne napreduje. Plnenie cieľa, ktorý bol stanovený na rok 2009, je však len v počiatočnom štádiu. Navracajúcim sa utečencom je stále potrebné poskytnúť niekoľko tisíc ubytovacích jednotiek. Okrem toho stále nebolo vybavených 8 000 žiadostí o rekonštrukciu obydli. Uplatňovanie rozhodnutia o uznávaní dôchodkových nárokov bolo nerovnomerné. Je potrebné zintenzívniť úsilie zamerané na vytváranie hospodárskych a sociálnych podmienok nevyhnutných pre zabezpečenie trvalého návratu utečencov. Chorvátsko by malo zabezpečiť, aby rozpočtové úsporné opatrenia, ktoré sú nevyhnutné v kontexte hospodárskej krízy, nemali negatívne dopady na otázky súvisiace s návratom utečencov.

Pokiaľ ide o *regionálne otázky a medzinárodné záväzky*, pokračovalo sa v spolupráci s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY). Stále však neboli vyriešené problémy, ktoré má ICTY v Chorvátsku v súvislosti s prístupom k dôležitým dokumentom. Chorvátsko musí zabezpečiť, aby boli podniknuté všetky kroky potrebné na vyriešenie tohto problému.

Chorvátsko sa naďalej aktívne zapájalo do regionálnych iniciatív, medziiným do Procesu spolupráce v juhovýchodnej Európe (SEECP), do činnosti Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC) a aktivít v rámci Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA). Pokročilo sa v riešení bilaterálnej otázky týkajúcej sa hranice medzi Chorvátskom a Čiernou Horou. Obe krajiny spolupracovali pri príprave podaní na Medzinárodný súdny dvor v súvislosti s delimitáciou hranice pri Prevlake. Je však potrebné pokročiť pri hľadaní konečného riešenia rôznych doposiaľ nevyriešených bilaterálnych otázok, najmä pokiaľ ide o hranice. Je potrebné pracovať na ďalšom rozvoji spolupráce a dobrých susedských vzťahov. Chorvátsko aj krajiny, ktoré s ním susedia, by mali riešiť problém beztretnosti pretrvávajúci v regióne, okrem iného prostredníctvom podniknutia krokov zameraných na uzavretie extradičných dohôd, ktoré by sa vzťahovali na vydávanie vojnových zločincov. Vzťahy so Slovinskom ovplyvňoval doposiaľ nevyriešený hraničný spor. Hraničný spor medzi Slovinskom a Chorvátskom spomaľoval prístupové rokovania, takže značný počet kapitol nebolo možné do októbra 2009 otvoriť resp. uzavrieť, hoci boli technicky ukončené už skôr. Komisia poskytla svoje prostrednícke služby na urovanie tohto sporu. Komisia počas šiestich mesiacov s podporou predsedajúcich troch štátov vyvíjala intenzívne úsilie, ktoré vydláždilo cestu politickej dohode dosiahnutej medzi uvedenými dvoma krajinami v septembri 2009. Komisia víta nedávny pokrok, ktorý viedol k otvoreniu a predbežnému uzavretiu významného počtu kapitol na októbrovej konferencii o pristúpení.

Chorvátske **hospodárstvo** bolo v rastúcej miere zasiahnuté celosvetovou krízou. Recesia sa v krajine začala v prvej polovici roka 2009 a zvýšila sa nezamestnanosť. Vďaka rozvážnej menovej politike sa udržala makroekonomická stabilita. Boli vyvinuté určité snahy na obnovenie rozpočtovej rovnováhy, ale fiškálny deficit sa značne zvýšil. Bankový sektor bol aj naďalej zdravý a odolával kríze. Hlavnými prvkami oslabujúcimi hospodárstvo sú vysoká vonkajšia zadlženosť a značné krátkodobé splátky. Proces hospodárskej reštrukturalizácie a privatizácie prebiehal aj naďalej len pomaly a podnikateľské prostredie sa zlepšilo len v obmedzenom rozsahu.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Chorvátsko má funkčné trhové hospodárstvo. Malo by byť schopné čeliť konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie, za predpokladu, že bude ďalej s dostatočným odhodlaním uskutočňovať svoj komplexný program reforiem zameraný na odstraňovanie štrukturálnych nedostatkov.

Makroekonomická politika, ktorou sa reagovalo na účinky krízy, bola vcelku primeraná. Predovšetkým menová politika úspešne prispela k zachovaniu finančnej stability, a to tým, že problémy s devízovou likviditou zmiernila regulačnými zmenami. V reakcii na rastúce fiškálne tlaky boli v rámci postupných úprav rozpočtu vykonané určité zmeny výdavkoch a prijaté opatrenia na kompenzovanie klesajúcich príjmov. Zlepšil sa právny základ strategického a viacročného rozpočtového plánovania a vykazovania. Bola prijatá reforma odvetvia zdravotníctva s cieľom zlepšiť jeho finančnú situáciu. Vonkajšie nerovnováhy sa zúžili, stabilita výmenného kurzu bola zachovaná a inflačné tlaky sa zmiernili. Bankový sektor naďalej odolával šokom a rast úverov sa spomalil. Hospodárstvo Chorvátska je dobre integrované do EÚ.

Hospodárskej politike vlády však niekedy chýba jasnejšie strednodobé zameranie. Koordinácia politik v rámci vlády a koordinácia politik vlády a centrálnej banky je niekedy nedostatočná. Štrukturálne reformy vo všeobecnosti pokračovali pomaly, a to najmä pokiaľ ide o reštrukturalizáciu stratových podnikov. Trh práce je poznačený nízkou úrovňou zamestnanosti a účasti na trhu práce, pričom kríza viedla k zhoršeniu tejto situácie. Pokiaľ ide o reformy zamerané na riešenie nepružnosti trhu práce, bol dosiahnutý len obmedzený

pokrok. V rámci krízy sa naplnilo značné riziko vyšších výdavkov a ďalšieho poklesu príjmov. Značne sa zvýšil fiškálny deficit. Oneskorená reakcia na tento vývoj odhalila nedostatky, ktoré existujú v rámci procesu rozpočtového plánovania. Okrem toho bol dosiahnutý len malý pokrok v rámci zvyšovania efektívnosti verejných výdavkov. Sociálne transfery boli aj naďalej vysoké a nie dobre zacielené a veľký počet verejných a štátnych podnikov aj naďalej dostával štátnu podporu vo forme dotácií a záruk. Z tohto dôvodu je aj naďalej hlavnou výzvou vytvorenie dôveryhodnej fiškálnej stratégie zameranej na zníženie nepružnosti rozpočtu a zvýšenie efektívnosti verejných výdavkov. Dosiahol sa ďalší pokrok v rámci uľahčovania postupov na registráciu podnikateľských subjektov, ale investičné prostredie aj naďalej trpelo značnou regulačnou záťažou a početnými parafiskálnymi daňami.

Chorvátsko zlepšilo svoju **schopnosť prevziať záväzky vyplývajúce z členstva**. Prípravy na plnenie požiadaviek EÚ aj naďalej pokračovali dobre a vo väčšine odvetví sa dosiahol značný stupeň zosúladenia s pravidlami EÚ. Vo väčšine oblastí sa dosiahol značný pokrok, a to najmä pokiaľ ide o zosúladovanie právnych predpisov, ale aj v súvislosti s budovaním administratívnych kapacít. Bude však ešte potrebné vynaložiť ďalšie úsilie, najmä pokiaľ ide o ďalšie posilnenie administratívnych štruktúr a kapacít, ktoré sú potrebné na riadne uplatňovanie *acquis*. Takisto je potrebné venovať pozornosť tomu, aby rozpočtové úsporné opatrenia, ktoré sú nevyhnutné v čase hospodárskeho poklesu, nemali nepríjemný vplyv na prípravu na vstup do EÚ.

Značný pokrok bol dosiahnutý v oblasti *voľného pohybu tovaru*. V zosúladovaní sa značne pokročilo, niektoré prvky však ešte neboli úplne zavedené, najmä pokiaľ ide o posudzovanie zhody, metrológiu a dohľad nad trhom. Je potrebné ďalej pracovať na dokončení zosúladovania s *acquis* a vybudovaní kapacít potrebných na jeho uplatňovanie. Značný pokrok nastal v oblasti *voľného pohybu pracovníkov*. Dosiahla sa uspokojivá úroveň zosúladovania právnych predpisov. Je však potrebné vyvíjať trvalé úsilie zamerané na vytvorenie potrebných administratívnych kapacít, a to predovšetkým na koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia.

Pokiaľ ide o *právo usadiť sa a slobodu poskytovať služby*, dosiahol sa určitý pokrok. Celkovo bola dosiahnutá dostatočná miera zosúladenia s *acquis*. Je však potrebné vynaložiť ďalšie úsilie zamerané na zosúladovanie. Takisto je potrebné posilniť administratívne kapacity.

Určitý vývoj nastal v oblasti voľného pohybu kapitálu, predovšetkým pokiaľ ide o liberalizáciu trhu s nehnuteľnosťami a o legislatívne zmeny v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí. Celkovo sa dosiahla dostatočná miera zosúladenia. Je však potrebné ďalej pracovať najmä na uplatňovaní a presadzovaní predpisov upravujúcich problematiku boja proti praniu špinavých peňazí a dokončiť proces liberalizácie pohybu kapitálu a zosúladovanie s *acquis* v oblasti platobných služieb.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *verejného obstarávania*, a to najmä pokiaľ ide o dotvorenie potrebného inštitucionálneho usporiadania. Celkovo sú prípravy v pokročilom štádiu. Bude však potrebné dokončiť proces zosúladovania právnych predpisov a ešte viac posilniť administratívne kapacity na všetkých stupňoch systému verejného obstarávania, a to najmä v záujme účinného boja proti korupcii, riešenia nezrovnalostí a potenciálneho politického zasahovania.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *práva obchodných spoločností*. Zosúladovanie s *acquis* úspešne pokračuje. Je potrebné ďalej pracovať v oblasti auditu, pokiaľ ide o uplatňovanie nových právnych predpisov a posilňovanie administratívnych kapacít. V oblasti *práva*

duševného vlastníctva sa dosiahol pokrok, a to pri zosúladovaní právnych predpisov aj ich presadzovaní. Súlad s *acquis* je veľmi vysoký. Je potrebné zvýšiť celkové povedomie spoločnosti o právach duševného vlastníctva a zároveň by sa mala venovať pozornosť čoraz častejšiemu zapájaniu zločineckých skupín do páchania trestných činov súvisiacich s porušovaním práv duševného vlastníctva.

Značný pokrok sa dosiahol v rámci *politiky v oblasti hospodárskej súťaže*, a to najmä pokiaľ ide o prijatie zákona o hospodárskej súťaži a uverejňovanie výziev na predkladanie ponúk v súvislosti s lodenicami v ťažkostiach s cieľom ich reštrukturalizácie prostredníctvom privatizácie. Celkovo sa dosiahla dostatočná miera zosúladenia. Je však potrebné pokračovať v práci zameranej na ukončenie procesu reštrukturalizácie lodeníc. Takisto je potrebné ďalej pracovať na tom, aby orgán na ochranu hospodárskej súťaže dosahoval lepšie výsledky v súvislosti s kartelmi, na zosúladení chorvátskeho zákona o vysielaní a ďalšie úsilie je potrebné vyvíjať aj v oceliarskej oblasti.

Značný pokrok možno konštatovať v oblasti *finančných služieb*. V zosúladovaní právnych predpisov sa výrazne pokročilo, ďalšie úsilie je však potrebné v rámci uplatňovania. Je potrebné pracovať na ďalšom posilňovaní schopnosti orgánov dohľadu vykonávať dohľad a zlepšovaní konzultatívnej spolupráce s finančným sektorom.

Značný pokrok bol dosiahnutý v oblasti *informačnej spoločnosti a médií*. Dosiahla sa značná miera zosúladenia. Je potrebné ďalej pracovať na posilňovaní schopnosti vnútroštátnych regulačných orgánov správne uplatňovať právny rámec, ako aj ďalej podporovať liberalizáciu trhu elektronických komunikácií.

Pokrok bol dosiahnutý aj v oblasti *poľnohospodárstva a rozvoja vidieka*, a to najmä v súvislosti so zhromažďovaním a spracúvaním údajov o poľnohospodárstve. Prípravy celkovo mierne pokročili. Je však stále potrebné intenzívne pracovať na zriadení platobnej agentúry a integrovaného administratívneho a kontrolného systému/systému identifikácie poľnohospodárskych pozemkov. Zásadný význam pre prípravu na hladký prechod na spoločnú poľnohospodársku politiku (SPP) má ďalšie zosúladenie režimov podpory s SPP. V oblasti rozvoja vidieka je nutné zlepšiť schopnosť čerpať finančné prostriedky EÚ poskytované v rámci predvstupovej pomoci.

Značný pokrok sa dosiahol v súvislosti s *politikou týkajúcou sa bezpečnosti potravín a politikou vo veterinárnej a fytosanitárnej oblasti*, a to najmä v súvislosti s uplatňovaním nových právnych predpisov. Prípravy celkovo pokročili. Je potrebné pokračovať v úsilí zameranom na ukončenie transpozície a vykonávanie *acquis*, najmä pokiaľ ide o vykonávanie národného programu modernizácie zariadení vyrábajúcich potraviny živočíšneho pôvodu a o zabezpečenie potrebných administratívnych a kontrolných kapacít.

Chorvátsko dosiahlo značný pokrok v oblasti *rybného hospodárstva*. Prípravy celkovo značne pokročili. Chorvátsko bude musieť zintenzívniť úsilie zamerané na riešenie zostávajúcich nedostatkov v oblasti správy rybárskych flotíl, inšpekcie a kontroly, štrukturálnych opatrení a štátnej pomoci.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *dopravy*. Celkovo bola dosiahnutá dostatočná miera zosúladenia. Ďalšie zlepšenie administratívnych kapacít je potrebné v sektore námornej dopravy, na úrade pre civilné letectvo, a to s osobitným zreteľom na bezpečnosť letectva, a na úrade pre reguláciu železničnej dopravy. Je predovšetkým potrebné pokračovať v zosúladovaní právnych predpisov v odvetví leteckej a námornej kabotáže. Značný pokrok

sa dosiahol v oblasti *energetiky*. Zosúladovanie s *acquis* značne pokročilo. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie zamerané na posilnenie administratívnych kapacít, zlepšenie fungovania trhu s elektrickou energiou a trhu so zemným plynom a na splnenie cieľov stanovených v súvislosti s obnoviteľnými zdrojmi energie.

Značný pokrok bol dosiahnutý v oblasti *daní*, najmä v rámci zosúladovania právnych predpisov. Bola zrušená diskriminačná spotrebná daň na cigarety a ešte viac sa zosúladili právne predpisy s *acquis* EÚ v oblasti priamych daní, spotrebných daní a DPH. Je však ďalej pracovať na zosúladovaní chorvátskych právnych predpisov, predovšetkým v oblasti DPH. Malo by sa pokračovať v úsilí zameranom na posilnenie administratívnych kapacít, a to aj v oblasti vzájomného prepojenia informačných technológií.

V súvislosti s *hospodárskou a menovou politikou* sa dosiahol značný pokrok. Zosúladovanie s *acquis* v tejto oblasti celkovo výrazne pokročilo. Musia sa zaviesť práce na zákonomnom zakotvení nezávislosti centrálnej banky. Je potrebné ďalej pracovať na koordinácii politik.

Pokiaľ ide o *štatistiku*, dosiahol sa výrazný pokrok. Dosiahla sa značná miera zosúladenia právnych predpisov. Malo by sa však pokračovať v úsilí zameranom na ďalšie zosúladenie chorvátskej štatistiky s požiadavkami EÚ.

Značný pokrok bol zaznamenaný v oblasti *sociálnej politiky a zamestnanosti*. Dosiahla sa vysoká miera zosúladenia právnych predpisov, hoci niektoré nedostatky pretrvávajú, najmä pokiaľ ide o pracovné právo. Je potrebné vyvíjať ďalšie úsilie na posilnenie administratívnych kapacít v dostatočnom predstihu pred pristúpením, aby sa zabezpečilo správne vykonávanie a presadzovanie právnych predpisov.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *podnikania a priemyselnej politiky*. Zosúladovanie s *acquis* v tejto oblasti celkovo výrazne pokročilo. Je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, aby sa hodnotenie vplyvu prakticky uplatňovalo v prípade nových právnych predpisov a aby sa zlepšilo prostredie pre MSP.

Značný pokrok sa dosiahol v súvislosti s rozvojom dopravných a energetických sietí v súlade s koncepciou a cieľmi transeurópskej dopravnej siete (*TEN-T*) a transeurópskej energetickej siete (*TEN-E*). Zosúladovanie s *acquis* celkovo značne pokročilo.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *regionálnej politiky*, najmä pri príprave vykonávania tých zložiek IPA, ktoré plnia úlohu predchodcov štrukturálnych fondov. Vcelku možno konštatovať, že Chorvátsko dosiahlo čiastočné zosúladenie s *acquis*. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie zamerané na splnenie regulačných a prevádzkových požiadaviek, ktoré vyplývajú z kohéznej politiky Spoločenstva. Chorvátsko musí popri posilňovaní administratívnych kapacít a technickej príprave na realizáciu projektov pracovať na rozvoji schopnosti riadiť finančné zdroje a kontrolovať hospodárenie s nimi.

Chorvátsko dosiahlo určitý pokrok v oblasti *justície a základných práv*. Pokračovalo sa v reforme justície, stále však existujú dôležité výzvy, a to najmä v súvislosti s nezávislosťou a efektívnosťou justície. Protikorupčné opatrenia priniesli prvé výsledky, korupcia je však stále rozšírená v mnohých oblastiach a existujúce nástroje nie sú využívané dostatočne energicky, najmä v prípadoch politickej korupcie. Právne predpisy týkajúce sa základných práv sú vo všeobecnosti primerané, ale napriek určitému pokroku existuje stále množstvo závažných problémov v súvislosti s ich vykonávaním, najmä pokiaľ ide o menšiny. Osobitná pozornosť sa musí venovať slobode prejavu a prípadom vyhrážok novinárom.

Chorvátsko dosiahlo určitý pokrok v oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*, a to predovšetkým pokiaľ ide o boj proti drogám, riešenie problematiky obchodovania s ľuďmi a riadenie vonkajších hraníc. Chorvátsko však musí zintenzívniť úsilie, aby zabezpečilo, že pri vstupe do EÚ budú splnené požiadavky EÚ, najmä pokiaľ ide o rozvoj administratívnych kapacít, boj proti organizovanej trestnej činnosti a rozvoj infraštruktúry, vybavenia a zdrojov na účinné riadenie vonkajších hraníc.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *vedy a výskumu* a prípravy značne pokročili. Je však potrebné ďalej pracovať, aby sa zabezpečilo pridruženie Chorvátska k Európskemu výskumnému priestoru a jeho plná účasť v tomto priestore.

Značný pokrok bol dosiahnutý v oblasti *vzdelávania a kultúry*. Dosiahla sa značná miera zosúladenia právnych predpisov. Chorvátsko by malo pokračovať vo svojich snahách pripraviť sa na riadenie programov Celoživotné vzdelávanie a Mládež v akcii. Náležitú pozornosť je potrebné venovať aj vzdelávaniu dospelých.

Značný pokrok sa dosiahol aj v súvislosti so *životným prostredím*, najmä pokiaľ ide o kvalitu ovzdušia, kontrolu znečisťovania životného prostredia priemyslom a riadenie rizík a zmenu klímy. Prípravy Chorvátska celkovo značne pokročili. Je však stále potrebné vyvíjať značné úsilie, aby sa dosiahlo zosúladenie s *acquis* v sektore vodného hospodárstva a v oblasti ochrany prírody. Musí sa zlepšiť uplatňovanie horizontálneho *acquis*, okrem iného strategické environmentálne hodnotenie a prístup ku spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia. Na celoštátnej aj miestnej úrovni sa musia ešte viac posilniť administratívne kapacity.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *ochrany spotrebiteľa a ochrany zdravia*. Dosiahla sa značná miera zosúladenia právnych predpisov. Je však potrebné ďalej pracovať na ďalšom posilnení administratívnych kapacít.

Chorvátsko dosiahlo značný pokrok v súvislosti s *colnou úniou*, pričom právne predpisy v tejto oblasti sú riadne zosúladené s *acquis*. Chorvátsko zlepšilo svoje administratívne kapacity a vzájomnú prepojenosť informačných technológií a v rámci colných orgánov začalo vykonávať koherentnú protikorupčnú politiku. Je potrebné pokračovať v práci vo zvyšných oblastiach zosúladovania právnych predpisov, vo vykonávaní protikorupčnej stratégie a vo vzájomnom prepájaní informačných technológií.

Chorvátsko dosiahlo určitý pokrok v oblasti *vonkajších vzťahov*. Prípravy na spoločnú obchodnú politiku EÚ úspešne pokračujú. Chorvátsko by však malo dodržiavať svoje medzinárodné záväzky, keď využíva nástroje na ochranu obchodu. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, pokiaľ ide o politiku rozvoja a humanitárnu pomoc.

Chorvátsko dosiahlo značný pokrok a celkovo značnú mieru zosúladenia v oblasti *zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky*. Chorvátsko sa naďalej zúčastňuje na niekoľkých misiách v rámci spoločnej európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (EBOP). Chorvátsko teraz musí posilniť uplatňovanie a presadzovanie kontroly zbraní vrátane transparentnosti informácií týkajúcich sa zbraní, a ešte viac zlepšiť kapacity na úplné uplatňovanie EBOP/SZBP.

Pokrok sa dosiahol aj v oblasti finančnej kontroly. Je potrebné ďalej pracovať na zabezpečení trvalo udržateľného rozvoja celkového systému verejnej vnútornej finančnej kontroly (PIFC) na ústrednej aj miestnej úrovni. Funkčná a finančná nezávislosť štátneho kontrolného úradu musí byť zakotvená v ústave.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *finančných a rozpočtových ustanovení*, kde sa zlepšili inštitucionálne kapacity. Vcelku možno konštatovať, že Chorvátsko dosiahlo značnú úroveň zosúladenia, s výnimkou odvodov z produkcie cukru. Musí sa pokračovať v prípravách na uplatňovanie predpisov o vlastných zdrojoch.

Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko

Počas prezidentských a miestnych volieb, ktoré sa uskutočnili v roku 2009, bola dodržaná väčšina medzinárodných noriem, ako aj odporúčani vydaných Úradom pre demokratické inštitúcie a ľudské práva Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE/ODIHR) v súvislosti s predchádzajúcimi voľbami. Zlepšil sa politický dialóg: vládna koalícia je stabilná, na politickej scéne je väčšia ochota spolupracovať a parlament pracuje účinnejšie. Kľúčové priority prístupového partnerstva súvisiace s reformou polície, justície a verejnej správy, ako aj s korupciou, sa zásadným spôsobom riešili. Z toho dôvodu a na základe celkového pokroku reforiem sa Komisia domnieva, že krajina v dostatočnej miere plní **politické kritériá**.

Uplatňovanie Ochridskej rámcovej dohody je aj naďalej zásadným prvkom **demokracie a právneho štátu** v tejto krajine. Dosiahol sa pokrok v súvislosti s uplatňovaním jazykového zákona, decentralizáciou a spravodlivým zastúpením. Na tomto základe je potrebné ďalej v konštruktívnom duchu pracovať na plnení cieľov ochridskej dohody.

Priebeh prezidentských a miestnych volieb v roku 2009 bol v súlade s väčšinou medzinárodných noriem. V dňoch volieb vládla pokojná atmosféra, pokoj panoval aj na politickej scéne a priebeh hlasovania bol dôkazom výrazného zlepšenia v porovnaní s parlamentnými voľbami v roku 2008. Je potrebné riešiť nedostatky, na ktoré upozornil OBSE/ODIHR. Zlepšil sa politický dialóg, čo je kľúčová priorita prístupového partnerstva. Koaličná *vláda* bola stabilná. Národnej rade pre európsku integráciu predsedá zástupca hlavnej opozičnej strany. Zlepšilo sa fungovanie *parlamentu*, a to najmä prostredníctvom prijatia parlamentného rokovacieho poriadku a nového zákona o parlamente. Je potrebné ďalej pokračovať v práci, najmä s cieľom posilniť úlohu parlamentu.

Určitý pokrok sa dosiahol v rámci *reformy verejnej správy*, kam patrí aj reforma verejnej služby, čo je kľúčová priorita prístupového partnerstva. Zmenami a doplneniami zákona o verejnej službe, ktoré boli prijaté v septembri, sa posilnili mechanizmy zamerané na zabezpečenie uplatňovania meritokratických zásad pri nábore a služobnom postupe úradníkov vo verejnej službe. Je potrebné ďalej pracovať na zabezpečení transparentnej, profesionálnej a nezávislej verejnej správy. Je potrebné zabezpečiť, aby sa v praxi rešpektovali právne predpisy a ich duch. Ďalší pokrok sa dosiahol v rámci reformy polície, čo je kľúčová priorita prístupového partnerstva. Nový systém veliteľov na miestnej a regionálnej úrovni je plne funkčný, zlepšilo sa riadenie a zákonom o vnútorných veciach sa v policajnom zbore zaviedol kariérny systém. Príslušníkom policajného zboru sa zakázalo zastávať funkcie v politických stranách.

Ďalší pokrok sa dosiahol v rámci *reformy justície*, čo je kľúčová priorita prístupového partnerstva. Do funkcií boli vymenovaní prví absolventi akadémie pre odborné vzdelávanie sudcov a prokurátorov, na nové súdy a justičné orgány sa prijímajú pracovné sily, ktoré si začínajú plniť svoje povinnosti, a veľmi výrazne sa zvýšil rozpočet. Je potrebné ďalej pracovať na zabezpečení nezávislosti a nestrannosti justície, a to najmä prostredníctvom uplatňovania ustanovení o vymenovaní do funkcie a služobnom postupe.

Značný pokrok sa dosiahol v rámci posilňovania a uplatňovania *protikorupčného rámca*, čo je kľúčová priorita prístupového partnerstva. V záujme posilnenia transparentnosti boli prijaté zmeny a doplnenia volebného zákona a zákona o financovaní politických strán, boli vznesené ďalšie obvinenia a vynesené odsudzujúce rozsudky vo významných prípadoch a zlepšila sa spolupráca medzi subjektmi presadzovania práva. Korupcia je však stále rozšírená v mnohých oblastiach a predstavuje závažný problém. Je potrebné ďalej pokračovať v práci, predovšetkým pokiaľ ide o uplatňovanie právneho rámca.

Právny a inštitucionálny rámec v oblasti *ľudských práv a ochrany menšín* sa vo všeobecnosti uplatňuje. Je však potrebné vyvinúť ďalšiu snahu na zlepšenie jeho uplatňovania vo viacerých oblastiach.

Počet prípadov údajného *zlého zaobchádzania* zo strany polície výrazne poklesol po tom, ako boli rozpustené špeciálne policajné jednotky, začalo sa dôkladné vyšetrowanie a boli prijaté disciplinárne opatrenia. Stále však ešte nebol vytvorený nezávislý externý mechanizmus na monitorovanie prípadov zneužívania právomoci zo strany polície v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva. Bol prijatý akčný plán reorganizácie *väzenskej* infraštruktúry, ale stále neboli prijaté dôležité krátkodobé opatrenia na riešenie neľudských a ponižujúcich podmienok. Väznice aj naďalej nie sú odborne riadené.

Pokiaľ ide o *slobodu prejavu*, situácia je celkovo uspokojivá. Naďalej však pretrvávajú obavy v súvislosti s politickým zasahovaním do médií.

Pokiaľ ide o *práva žien*, začala sa uplatňovať stratégia boja proti domácemu násiliu. Je však potrebné ďalej pracovať na rozvoji administratívnych kapacít v oblasti rodovej rovnosti. Pokiaľ ide o *práva detí*, zlepšila sa školská dochádzka. Takmer všetci absolventi základných škôl pokračujú v štúdiu na stredných školách. V júni nadobudol účinnosť zákon o súdnom systéme pre mladistvých.

Pokiaľ ide o *kultúrne práva a práva menšín*, určitý ďalší pokrok bol zaznamenaný pri uplatňovaní stratégie spravodlivého zastúpenia v súlade s Ochridskou rámcovou dohodou, pričom podiel úradníkov vo verejnej službe patriacich k inému ako väčšinovému etnickému spoločenstvu sa do septembra 2009 zvýšil na celoštátnej úrovni na 26 %. V parlamente sa začal uplatňovať jazykový zákon, ktorý vytvára podmienky pre častejšie používanie albánskeho jazyka. Bola vytvorená špecializovaná agentúra na ochranu práv menších spoločenstiev, zatiaľ však nepracuje.

Stredné školy v okrese Struga na začiatku školského roka 2009 – 2010 čiastočne obnovili etnicky zmiešané vyučovanie. Orgány by však mali vyvíjať ďalšie snahy na podporu integrácie etnických spoločenstiev v krajine, najmä pokiaľ ide o oblasť vzdelávania. Problémom menej početných etnických menšín sa aj naďalej nevenuje dostatočná pozornosť.

V súvislosti s *Rómami* bol zaznamenaný len malý pokrok. Štyri akčné plány v rámci Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 – 2015 sa aj naďalej vykonávali len pomaly, hoci na ich vykonávanie boli vyčlenené prostriedky zo štátnych zdrojov. Je potrebné výrazne posilniť administratívne kapacity rómskeho ministra bez kresla a útvaru zodpovedného za vykonávanie stratégie zameranej na rómske obyvateľstvo. Rómovia stále čelia veľmi ťažkým životným podmienkam a diskriminácii.

Pokiaľ ide o *regionálne otázky a medzinárodné záväzky*, Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko plne spolupracovala s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú

Juhosláviu (ICTY). Vnútroštátny právny systém pracuje na štyroch prípadoch, ktoré ICTY odovzdal späť na konanie pre vnútroštátnymi orgánmi.

Pokiaľ ide o Medzinárodný trestný súd, bilaterálna dohoda o imunitě s USA nie je v súlade so spoločnými pozíciami EÚ ani s jej usmerňovacími zásadami. Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko musí zaujať stanovisko zodpovedajúce stanovisku EÚ.

Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko sa naďalej aktívne zapájala do iniciatív v oblasti regionálnej spolupráce, medziiným do Procesu spolupráce v juhovýchodnej Európe (SEECP), do činnosti Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC) a aktivít v rámci Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA).

Krajina udržiava vo všeobecnosti dobré vzťahy s ostatnými štátmi v regióne. Vzťahy s Gréckom však aj naďalej ovplyvňoval nevyriešený spor o názve krajiny. Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko je zapojená do rozhovorov zameraných na hľadanie riešenia, ktoré sa konajú pod záštitou OSN. Malo by sa zabrániť prijímaniu opatrení a vydávaniu vyhlásení, ktoré by mohli mať negatívny vplyv na dobré susedské vzťahy. Je aj naďalej veľmi dôležité udržiavať dobré susedské vzťahy, a to aj úsilím o dosiahnutie prerokovaného a obojstranne prijateľného riešenia otázky názvu krajiny pod záštitou OSN.

Hospodársky rast Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko sa v roku 2009, keď sa zhoršila medzinárodná situácia, spomalil a mierne poklesol. Inflácia sa výrazne znížila, predovšetkým v dôsledku nižších medzinárodných cien energií a komodít. Určitý pokrok sa dosiahol v rámci riešenia štrukturálnej nezamestnanosti a odstraňovania prekážok tvorbe pracovných miest. Významným dôvodom na obavy neprestáva byť stále veľmi vysoká nezamestnanosť, a to predovšetkým medzi mladých ľudí a osobami s nízkym vzdelaním. Na podnikateľské prostredie aj naďalej negatívne vplyvajú nedostatky v administratíve a v súvislosti s právnym štátom.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko značne pokročila. Ďalej sa približovala k fungujúcemu trhovému hospodárstvu. V strednodobom horizonte by mala byť schopná čeliť konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie, za predpokladu, že bude ďalej s dostatočným odhodlaním uskutočňovať svoj program reforiem zameraný na odstraňovanie značných štrukturálnych nedostatkov.

V krajine panuje široký konsenzus o základných prvkoch hospodárskej politiky. Privatizácia bola v podstate završená. Rovnako aj liberalizácia cien a obchodu. Ďalej sa zlepšil vstup na trh a registrácia podnikateľských subjektov a ešte viac sa zjednodušil regulačný rámec. Trvanie konkurzných konaní sa ešte viac skrátilo a registrácia majetku značne pokročila. Orgány zintenzívnili svoje úsilie zamerané na riešenie štrukturálnej nezamestnanosti a prijali sa opatrenia na zníženie daňového zaťaženia práce. Posilnila sa finančná nezávislosť dozorných a regulačných orgánov. Finančné sprostredkovanie mierne pokleslo, ale sektor ako celok doposiaľ úspešne odolával účinkom medzinárodnej finančnej krízy. Boli prijaté ďalšie opatrenia na zvýšenie kvality ľudských zdrojov.

V súvislosti s obdobím volieb a celosvetovou hospodárskou krízou došlo k zhoršeniu, pokiaľ ide o celkový súbor politík. Kvalita verejných financií sa zhoršila, pričom bol zaznamenaný značný nárast verejných výdavkov, a to predovšetkým v rámci príjmových presunov, dotácií a dôchodkov, ktoré výrazne presiahli úroveň inflácie. To prispelo k prudkému nárastu vonkajších nerovnováh, pričom finančné potreby verejného sektora odčerpali finančné zdroje, ktoré by mohli smerovať do súkromného sektora. Dlh verejných financií sa zvýšil, je však stále relatívne nízky. Prílev priamych zahraničných investícií sa výrazne spomalil, a to

predovšetkým v dôsledku zhoršenej medzinárodnej situácie. Finančné zdroje na riešenie štrukturálnej nezamestnanosti boli aj naďalej k dispozícii len v obmedzenej výške, pričom nezamestnanosť bola stále veľmi vysoká. Na zabezpečenie bezproblémového fungovania trhového hospodárstva je nutné odstrániť inštitucionálne nedostatky a dosiahnuť zlepšenie, pokiaľ ide o právny štát. Je potrebné pokračovať v úsilí zameranom na posilnenie verejnej správy a justície, aby sa zvýšila právna istota a zlepšilo sa podnikateľské prostredie. Regulačné a dozorné orgány v niektorých prípadoch stále nemajú dostatočnú nezávislosť a zdroje na účinné plnenie úloh. Napriek snahám o obmedzenie tieňového hospodárstva predstavuje tento problém aj naďalej veľkú výzvu.

Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko dosiahla značný pokrok pri zlepšovaní svojej schopnosti **prevziať na seba záväzky vyplývajúce z členstva**, a to najmä v oblasti dopravy, colnej oblasti, daňovej oblasti a v oblasti spravodlivosti, slobody a bezpečnosti. Menší pokrok bol dosiahnutý v niektorých ďalších oblastiach, napríklad v energetike, v oblasti životného prostredia a v rámci sociálnej politiky. Celkovo sa pri plnení priorít prístupového partnerstva dosiahol ďalší pokrok. Je však potrebné ďalej pracovať na posilňovaní administratívnych kapacít v oblasti uplatňovania a presadzovania právnych predpisov. V súlade s príslušnými kľúčovými prioritami prístupového partnerstva sa plnili záväzky, ktoré vyplývajú z dohody o stabilizácii a pridružení.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *voľného pohybu tovaru*. Stále nebola transponovaná značná časť horizontálneho a odvetvového *acquis*. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *voľného pohybu pracovníkov*, kde je však zosúladzovanie s *acquis* aj naďalej len v počiatočnom štádiu. Pokiaľ ide o *právo usadiť sa a slobodu poskytovať služby*, pokrok bol len nerovnomerný. Nejestvuje žiadna koordinácia medzi rôznymi orgánmi, ktoré sú zodpovedné za udeľovanie povolení na cezhraničné služby. Pokrok v oblasti *voľného pohybu kapitálu* sa týkal najmä boja proti praniu špinavých peňazí. V roku 2008 boli splnené záväzky vyplývajúce z prvej fázy dohody o stabilizácii a pridružení.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *verejného obstarávania*, kde boli podniknuté významné kroky na zosúladenie právnych predpisov s *acquis*. Je však potrebné ďalej pracovať na posilnení administratívnych kapacít na všetkých úrovniach. Značný pokrok bol dosiahnutý aj v oblasti *práva obchodných spoločností*, hoci zosúladzovanie právneho rámca účtovníctva a auditu zaostáva. Určitý pokrok bol dosiahnutý v rámci posilňovania právneho rámca, administratívnych kapacít a inštitucionálnej spolupráce v oblasti *práva duševného vlastníctva*. Hoci sa presadzovanie týchto práv zlepšuje, stále nie je na uspokojivej úrovni.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *hospodárskej súťaže*. Dosiahli sa výrazné výsledky v rámci presadzovania, predovšetkým v oblasti koncentrácií, mal by sa však posilniť boj proti kartelom. Zvýšil sa počet rozhodnutí o štátnej pomoci prijímaných *ex ante*. Orgán na ochranu hospodárskej súťaže stále nemá primerané ľudské a finančné zdroje.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *finančných služieb*, najmä v súvislosti s vývojom právnej úpravy bankového sektora, trhov s cennými papiermi, investičných služieb a dôchodkov. Poisťovací trh však stále nie je riadne regulovaný a stále sa nad ním nevykonáva riadny dozor.

Pokrok sa dosiahol v oblasti elektronických komunikácií a služieb informačnej spoločnosti. V dôsledku liberalizácie vládne na trhoch elektronických komunikácií väčšia konkurencia, čo prináša výhody spotrebiteľom. Pokiaľ ide o oblasť audiovizuálnej politiky, aj naďalej sa

vyskytuje politické zasahovanie do činnosti rady pre vysielanie a verejnoprávneho vysielateľa. Prípravy v oblasti *informačnej spoločnosti a médií* celkovo pokročili.

Pokrok bol dosiahnutý aj v oblasti *poľnohospodárstva a rozvoja vidieka*. Boli posilnené administratívne kapacity platobnej agentúry a prevádzkové štruktúry zodpovedné za riadenie predvstupovej pomoci, avšak v ostatných oblastiach sú administratívne kapacity stále nedostatočné. Je potrebné ďalej pracovať na zosúladovaní s *acquis*, a to najmä na riadnom uplatňovaní prijatých právnych predpisov. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *bezpečnosti potravín a politiky vo veterinárnej a fytozdravotnej oblasti*, a to najmä v súvislosti s pripravenosťou právnych predpisov. Stále však neexistujú dostatočné administratívne kapacity, a to pokiaľ ide o počet zamestnancov aj o ich kvalifikáciu, na zabezpečenie riadneho uplatňovania *acquis*.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *dopravnej politiky*, najmä pokiaľ ide o dopravu a poplatky za využívanie cestnej infraštruktúry. Všeobecne možno konštatovať, že zosúladovanie právnych predpisov pokračuje vo všetkých odvetviach. Administratívne kapacity vo všetkých týchto odvetviach, a to pokiaľ ide o počet zamestnancov aj o ich kvalifikáciu, sú však nedostatočné. Stále neboli zriadené nezávislé regulačné orgány v oblasti leteckej a železničnej dopravy ani subjekty zodpovedné za bezpečnosť takejto dopravy.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *energetiky*. Na splnenie záväzkov vyplývajúcich zo Zmluvy o založení Energetického spoločenstva je však nevyhnutné, aby sa zmenil a doplnil zákon o energetike a riadne sa uplatňovali právne predpisy. Ešte stále nebol vytvorený skutočne fungujúci trh s elektrickou energiou. Je nutné posilniť nezávislosť regulačného orgánu pre oblasť energetiky a regulačného orgánu v oblasti radiačnej ochrany.

Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *daní*. Značne sa pokročilo v zosúladovaní právnych predpisov upravujúcich nepriame dane. Pokiaľ ide o priame dane, je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie. Posilnili sa prevádzkové kapacity daňovej správy a zlepšil sa výber daní.

Určitý pokrok bol dosiahnutý pri zosúladovaní právnych predpisov s *acquis* a pri posilňovaní administratívnych kapacít v oblasti *hospodárskej a menovej politiky*. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti dobre pokračujú. Značný pokrok sa dosiahol v rámci zlepšovania odvetvových *štatistík* a zosúladovania klasifikácií s *acquis*. Posilnila sa infraštruktúra v oblasti štatistiky, zdroje však stále nie sú dostatočné.

V oblasti *zamestnanosti a sociálnej politiky* sa dosiahol len obmedzený pokrok. Skutočný a reprezentatívny sociálny dialóg stále neexistuje. Administratívne kapacity sa síce pomaly posilňovali, stále však nepostačujú na riadne uplatňovanie prijatých právnych predpisov a politik. Značný pokrok, hoci nerovnomerný, sa dosiahol v oblasti *podnikania a priemyselnej politiky*. Verejné orgány zodpovedné za uplatňovanie nástrojov politiky v oblasti podnikania a priemyselnej politiky majú len skromné finančné zdroje a administratívne kapacity. Zosúladovanie s *acquis* v tejto kapitole mierne pokročilo.

Pokrok sa dosiahol aj v oblasti *transeurópskych sietí*. Prípravy v tejto oblasti pokročili. Určitý pokrok je možné konštatovať v oblasti *regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov*, predovšetkým vo forme intenzívnejšieho úsilia a priprav zameraných na vykonávanie tých zložiek IPA, ktoré plnia úlohu predchodcov štrukturálnych fondov. Zosúladovanie s *acquis* v tejto oblasti celkovo pokračuje.

Pokiaľ ide o *justíciu a základné práva*, značný pokrok sa dosiahol v boji proti korupcii a určitý pokrok bol dosiahnutý v rámci reformy justície a ochrany základných práv. Nové

inštitúcie a vyššie rozpočtové zdroje viedli k tomu, že sa zlepšila celková efektívnosť justície, je však potrebné pracovať ďalej na zabezpečení ich nezávislosti. Pokiaľ ide o boj proti korupcii, je možné konštatovať, že sa dosiahol ďalší pokrok v rámci trestného stíhania významných prípadov, posilnenia inštitucionálneho rámca a spolupráce subjektov presadzovania práva. V záujme posilnenia transparentnosti bol zmenený a doplnený volebný zákon a zákon o financovaní politických strán. Korupcia je však stále rozšírená v mnohých oblastiach a predstavuje závažný problém. Je potrebné pokračovať v začatej práci. Bola prijatá väčšina normatívnych a politických opatrení, ktoré súvisia so základnými právami, ich uplatňovanie je však nerovnomerné a je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie.

Bývalá juhoslovanská republika Macedónsko pokračovala v riešení hlavných výziev v oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*. Pokiaľ ide o liberalizáciu vízového režimu, krajina dosiahla významný pokrok v oblastiach stanovených v pláne a splnila príslušné hodnotiace kritériá. Komisia na základe dosiahnutého pokroku predložila v júli 2009 návrh, aby pre občanov Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko bola zrušená vízová povinnosť⁹. Značný pokrok je možné konštatovať v oblasti azylu, boja proti organizovanej trestnej činnosti a drogám, ako aj v súvislosti s vonkajšími hranicami a schengenským *acquis*. Zlepšili sa administratívne kapacity na realizáciu reformy polície, stále ich však obmedzuje nie plne rozvinuté riadenie ľudských zdrojov. Pokiaľ ide o boj proti organizovanej trestnej činnosti, zlepšilo sa využívanie špeciálnych vyšetrovacích metód, ochrana svedkov aj policajné vyšetrovanie na základe spravodajských informácií. Je však nutné pokračovať v práci a najmä vytvoriť integrovaný spravodajský systém. Krajina dosiahla značný stupeň súladu právnych predpisov aj administratívnych kapacít s *acquis*. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti dobre pokračujú.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *vedy a výskumu*. Nie sú však dostatočne rozvinuté administratívne kapacity na podporu účasti v rámcových programoch. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti dobre pokračujú. Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti vzdelávania, odborného vzdelávania, mládeže a kultúry, najmä pokiaľ ide o účasť v programoch Spoločenstva. Rozpočet na vzdelávanie však stále nepostačuje na to, aby bolo možné realizovať národnú reformnú stratégiu. Prípravy v oblasti *vzdelávania a kultúry* celkovo pokročili.

Pokrok v transpozícii *acquis* EÚ sa dosiahol v oblasti *životného prostredia*, a to najmä v prípade horizontálnych právnych predpisov a odpadového hospodárstva. Značnou výzvou je aj naďalej uplatňovanie právnych predpisov. Na celoštátnej aj miestnej úrovni nie sú dostatočné administratívne kapacity. Je stále potrebné ďalšie výrazné úsilie na ďalšie zosúladenie s *acquis* EÚ v tomto odvetví a okrem toho je potrebné zabezpečiť nevyhnutné investície. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v oblasti životného prostredia mierne pokročili.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *ochrany spotrebiteľa a ochrany zdravia*. Pokiaľ ide o politiku v oblasti ochrany spotrebiteľa, stále neexistuje účinný a transparentný systém dohľadu nad trhom. Ľudské a finančné zdroje vyčlenené pre oblasť verejného zdravia stále nepostačujú na zabezpečenie riadneho uplatňovania právnych predpisov, stratégií a akčných plánov.

⁹ KOM(2009) 366.

V oblasti *colnej únie* sa dosiahol výrazný pokrok, najmä pokiaľ ide o administratívne a prevádzkové kapacity. Právna úprava v colnej oblasti je dostatočne zosúladená s *acquis*, s výnimkou tranzitu. Administratívne kapacity colnej správy na uplatňovanie právnych predpisov a riešenie cezhraničnej trestnej činnosti sa stále zlepšujú. Prípravy v tejto oblasti dobre pokračujú.

Určitý pokrok sa dosiahol v rámci zosúlad'ovania s politikou EÚ v oblasti *vonkajších vzťahov*. Celkovo možno konštatovať, že prípravy v tejto oblasti dobre pokračujú. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *zahraničnej, bezpečnostnej a obrannej politiky*, najmä pokiaľ ide o posilňovanie administratívnych kapacít. Krajina dosiahla súlad s väčšinou vyhlásení a spoločných pozícií EÚ a preukázala svoje trvalé odhodlanie zúčastňovať sa na operáciách v rámci spoločnej európskej bezpečnostnej a obrannej politiky (EBOP).

Pokiaľ ide o oblasť *finančnej kontroly*, bol dosiahnutý určitý pokrok v rámci zosúlad'ovania a uplatňovania právnych predpisov. Boli ešte viac posilnené administratívne kapacity príslušných inštitúcií. Určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti s *finančnými a rozpočtovými ustanoveniami*. Zlepšili sa prevádzkové kapacity colných orgánov a daňovej správy, predovšetkým v súvislosti s bojom proti colným podvodom a podvodom s DPH.

Čierna Hora

Čierna Hora pokračovala v dosahovaní pokroku pri plnení **politických kritérií**. V súlade s európskym partnerstvom pokračovala v dotváraní svojho právneho rámca a v posilňovaní administratívnych a inštitucionálnych kapacít. Ústava sa celkovo uplatňovala účinne. Pokračovalo sa v reforme justície, ktorá začala prinášať výsledky. Stále však dochádza k politickým zásahom do justície a trestného stíhania. Je potrebné s odhodlaním bojovať proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti. Veľkú výzvu aj naďalej predstavuje posilnenie administratívnych kapacít. V otázkach súvisiacich s EÚ aj naďalej panuje značný politický konsenzus. Je potrebné posilniť kapacity parlamentu, pokiaľ ide o kontrolu návrhov právnych predpisov a monitorovanie realizácie reforiem.

Ďalej sa posilnila **demokracia a právny štát**. Uplatňovanie ústavy celkovo prebiehalo hladko. Musia sa s ňou však zosúladiť niektoré dôležité právne predpisy. Zlepšilo sa fungovanie štátnych inštitúcií, a to najmä v oblastiach súvisiacich s európskou integráciou. Stále je však potrebné dosiahnuť väčšiu politickú vôľu na boj proti korupcii a najmä proti korupcii na najvyšších miestach.

Určitý pokrok sa dosiahol, pokiaľ ide o fungovanie *parlamentu*. Legislatívna činnosť bola aj naďalej intenzívna a posilnili sa administratívne kapacity. Parlament však musí zásadným spôsobom posilniť svoju efektívnosť, pokiaľ ide o plnenie funkcie zákonodarného orgánu a plnenie úloh v oblasti dohľadu. Parlamentné voľby, ktoré sa uskutočnili v marci 2009, boli v súlade s takmer všetkými záväzkami vyplývajúcimi z členstva v OBSE a Rade Európy. Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva OBSE (OBSE/ODIHR) však poukázal na viaceré nedostatky, ktoré je potrebné riešiť. Je potrebné zladiť právnu úpravu volieb s ústavou.

Vláda pokračovala vo vytváraní nových administratívnych štruktúr v nadväznosti na vyhlásenie nezávislosti krajiny. Zlepšil sa rámec na koordináciu európskej integrácie, ktorý aj naďalej fungoval hladko. Určitý pokrok sa dosiahol v rámci reformy *verejnej správy*, a to na základe prijatia dôležitých právnych predpisov, posilnenia administratívnych kapacít a lepšieho riadenia ľudských zdrojov. Celkovú účinnosť fungovania verejnej správy však aj

naďalej narúša nedostatok ľudských a finančných zdrojov spolu so štrukturálnymi nedostatkami a korupciou. Administratívne kapacity sú aj naďalej obmedzené. Je potrebné vyvinúť značné úsilie a vytvoriť profesionálnu, zodpovednú a na meritokratickom princípe založenú verejnú službu, ktorá nebude ovplyvňovaná politickými tlakmi. Bola zohľadnená väčšina stanovísk a odporúčaní úradu. Je však ešte potrebné dosiahnuť úplný súlad zákona o ombudsmanovi s ústavou a ešte viac posilniť kapacity jeho úradu.

Je potrebné intenzívne pracovať na vytvorení nezávislých, príslušnými právomocami a postavením vybavených a účinne pracujúcich orgánov dohľadu a regulačných orgánov.

Čierna Hora dosiahla mierny pokrok v rámci *reformy justície*. Prijatím nového trestného poriadku sa ešte viac posilnil právny rámec. Je však potrebné ďalej pracovať na zabezpečení nezávislosti justície a autonómie prokuratúry. Je potrebné posilniť kapacity prokuratúry, aby bola schopná plniť nové úlohy, ktoré jej vyplývajú z trestného poriadku. Je potrebné ďalej pracovať na upevňovaní zodpovednosti, bezúhonnosti a efektívnosti justičného systému.

Značný pokrok bol dosiahnutý, pokiaľ ide o vytváranie právneho a administratívneho rámca pre *boj proti korupcii*. Pokrok sa dosiahol v rámci ďalšieho posilnenia orgánov zodpovedných za predchádzanie korupcii a za jej vyšetrowanie. Korupcia je však stále rozšírená v mnohých oblastiach a predstavuje obzvlášť závažný problém. Existujú obavy v súvislosti s úplnosťou právnej úpravy v tejto oblasti a jej účinným uplatňovaním. Hoci je možné konštatovať pozitívny vývoj, vyšetrovacie kapacity orgánov presadzovania práva sú nedostatočné a nedostatočná je aj ich koordinácia, výsledkom čoho sú nízke počty vynesených odsudzujúcich rozsudkov. Neexistuje dostatočný dohľad v oblasti financovania politických strán a konfliktu záujmov.

Bol dosiahnutý ďalší pokrok v oblasti *ľudských práv a ochrany menšín*, kde Čierna Hora vo všeobecnosti dosiahla súlad s európskymi normami.

Celkovo možno konštatovať, že v oblasti *občianskych a politických práv* sa dosiahol určitý pokrok. Je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie s cieľom zlepšiť uplatňovanie právnych predpisov upravujúcich problematiku *mučenia, zlého zaobchádzania, väzenského systému a prístupu ku spravodlivosti*.

Pretrvávajú obavy v súvislosti so *slobodou prejavu*. Bol zaznamenaný pokrok vo vyšetrowaní prípadov násilia voči novinárom. Boli však zaznamenané ďalšie takéto prípady. Dôvodom na obavy sú aj zastrahujúce vyhlásenia štátnych úradníkov v súvislosti s úlohou médií a mimovládnych organizácií. Vláda musí nadviazať konštruktívne vzťahy so zástupcami občianskej spoločnosti. Dodržiavanie *slobody zhromažďovania a slobody náboženstva* je celkovo aj naďalej na uspokojivej úrovni. Stále je však potrebné vyriešiť otázku reštitúcie cirkevného majetku a štátne orgány by mali zostať nestrannými, pokiaľ ide o spory medzi srbskou a čiernohorskou pravoslávnu cirkvou v Čiernej Hore.

Treba ďalej vyvíjať trvalé úsilie v oblasti *práv žien*, najmä v súvislosti s nedostatočnou ochranou žien pred akýmkoľvek formami násilia, keďže domáce násilie je aj naďalej rozšírené. Stále je potrebné prijať kľúčové právne predpisy, okrem iného zákon o ochrane pred násilím v rodine. Neboli prijaté ani iné kľúčové právne predpisy, napríklad antidiskriminačný zákon. Je nutné s odhodlaním pokračovať v uplatňovaní právnych predpisov a stratégií zameraných na zlepšenie *práv detí* a sociálne zraniteľných skupín. Pokiaľ ide o *vlastnícke práva*, v roku 2008 bolo menej sťažností týkajúcich sa týchto práv.

Pretrvávajú však obavy v súvislosti s uplatňovaním právnych predpisov upravujúcich reštitúcie.

Čierna Hora dosiahla určitý pokrok pri uplatňovaní rámca na *ochranu menšín*. Začali fungovať menšinové rady, ktorým boli poskytnuté finančné prostriedky. Boli podniknuté určité kroky na zlepšenie situácie *rómskej*, *aškalskej* a *egyptskej* komunity. Vzťahy medzi etnickými skupinami sú aj naďalej pokojné. Dôvodom na vážne obavy je však aj naďalej sociálna a ekonomická situácia vysídlených osôb a *rómskej*, *aškalskej* a *egyptskej* komunity. Títo stále čelia veľmi ťažkým životným podmienkam a diskriminácii. Je potrebné, aby sa právne predpisy a stratégie uplatňovali s väčším odhodlaním. Okrem toho sú potrebné aj väčšie finančné zdroje. Zákon o právach a slobodách menšín stále nebol zladený s ústavou, pokiaľ ide o otázku zastúpenia menšín.

Pokiaľ ide o *vysídlené osoby* z Bosny a Hercegoviny a Chorvátska, bol vytvorený právny rámec na vyriešenie ich statusu, je však potrebné zabezpečiť jeho účinné uplatňovanie. Čierna Hora musí vyriešiť otázku statusu vysídlených osôb z Kosova a pracovať na zlepšení ich prístupu k hospodárskym a sociálnym právam, ktorý je aj naďalej obmedzený. Ich situácia aj naďalej vyvoláva obavy.

Pokiaľ ide o *regionálne otázky a medzinárodné záväzky*, spolupráca Čiernej Hory s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY) je uspokojivá. Dosiahol sa pokrok pri vyšetrovaní a súdnych konaniach súvisiacich s prípadmi vnútroštátnych vojnových zločinov, ktorých počet je v Čiernej Hore obmedzený. V tejto sfére sa zlepšila spolupráca so susednými krajinami. Mimosúdne bol vyriešený prípad pozostalých po bosnianskych civilistoch deportovaných v roku 1992 a ich rodín.

Pokiaľ ide o Medzinárodný trestný súd, bilaterálna dohoda o imunitě s USA nie je v súlade s príslušnými spoločnými pozíciami EÚ a s jej usmerňovacími zásadami. Čierna Hora musí zaujať stanovisko zodpovedajúce stanovisku EÚ.

Čierna Hora sa naďalej aktívne zapájala do iniciatív v oblasti regionálnej spolupráce, medziiným do Procesu spolupráce v juhovýchodnej Európe (SEECP), do činnosti Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC) a aktivít v rámci Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA). Čierna Hora v roku 2009 predsedá v rámci CEFTA. V Danilovgrade neďaleko Podgorice začala fungovať Regionálna škola verejnej správy (ReSPA).

Vzťahy s ostatnými krajinami zahrnutými do procesu rozširovania a susednými členskými štátmi EÚ sa aj naďalej zlepšovali a zintenzívnila sa bilaterálna spolupráca v konkrétnych oblastiach. Predovšetkým sa pokročilo smerom k vyriešeniu bilaterálnych otázok súvisiacich s hranicami medzi Čiernou Horou a Chorvátskom, pričom tieto krajiny spolupracujú pri príprave svojich podaní na Medzinárodný súdny dvor v súvislosti s delimitáciou hranice pri Prevlake.

Hospodárstvo Čiernej Hory sa v roku 2009 výrazne spomalilo. To malo za následok, že verejné financie sa dostali pod veľký tlak a že došlo k ďalšiemu nárastu verejného dlhu. Hospodárstvo však nepostihla hlboká recesia a riziká súvisiace s financovaním z vonkajších zdrojov sa úplne nenaplnili. Vláda aj napriek hospodárskej kríze pokračovala v realizácii viacerých štrukturálnych reforiem. Posilnenie právneho štátu a modernizácia infraštruktúr sú aj naďalej hlavnými výzvami pre hospodársky rozvoj.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Čierna Hora dosiahla ďalší pokrok na ceste k vytvoreniu funkčného trhového hospodárstva.. Aby bola v strednodobom horizonte schopná čeliť

konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie, mala by pokračovať v realizácii komplexných reforiem zameraných na odstraňovanie štrukturálnych nedostatkov.

V dôsledku spomalenia hospodárskej činnosti sa znížili vonkajšie nerovnováhy a inflácia. Pokračovalo zlepšovanie niektorých ukazovateľov trhu práce, a to aj napriek spomaleniu rastu. Zahraničné materské banky poskytovali financovanie svojim miestnym dcérskym spoločnostiam, čím za situácie, keď neexistoval subjekt, ktorý by mohol zohrať úlohu poslednej inštancie pre získanie úveru, podporovali stabilitu finančného sektora. Rozpočtový deficit bol znížený krátením výdavkov a príjmami z privatizácie veľkých sieťových systémov. Verejný dlh vzrástol, zostal však na primeranej úrovni. Boli prijaté právne predpisy na posilnenie právnej istoty v oblasti vlastníckych práv. Pokračovalo sa v zjednodušovaní právneho rámca s cieľom odstrániť prekážky v podnikaní a znížil sa počet nevyriešených konkurzných prípadov. V reakcii na prebiehajúcu krízu sa zväčšila úloha štátu v hospodárstve, obmedzovala sa však len na poskytovanie pôžičiek a záruk za pôžičky pre kľúčové odvetvia hospodárstva.

Situácia výrobného odvetvia Čiernej Hory sa však výrazne zhoršila, pretože bolo zasiahnuté znižujúcim sa vonkajším dopytom a klesajúcimi medzinárodnými cenami ocele a hliníka. Značnou výzvou je aj naďalej reštrukturalizácia hlinikární a oceliární. Finančný systém zaznamenal koncom roka 2008 a začiatkom roka 2009 kritický nedostatok likvidity v dôsledku značných výberov vkladov. Úrokové sadzby zostali vysoké aj napriek injekciám likvidity do bankového systému. Verejné financie čelili veľkému tlaku a pribúdali vládne záruky za pôžičky. Kapitálové trhy prešli tvrdými korekciami a zaznamenali značné straty. Stále pretrváva nesúlad medzi ponukou a dopytom na trhu práce, v dôsledku čoho zamestnávateľia prijímajú pracovné sily zo zahraničia, hoci nezamestnanosť v krajine je vysoká. Veľkú výzvu stále predstavuje tieňová ekonomika.

Čierna Hora dosiahla ďalší pokrok pri zosúladovaní s **európskymi normami**. Vykonávanie dočasnej dohody pokračovalo hladko a krajina dosahovala výsledky pri plnení povinností vyplývajúcich z dohody o stabilizácii a pridružení. Značný pokrok sa dosiahol v oblasti ochrany spotrebiteľa a výskumu a v niektorých otázkach súvisiacich s vnútorným trhom a spravodlivosťou, slobodou a bezpečnosťou. Určitý pokrok sa dosiahol, pokiaľ ide o voľný pohyb kapitálu, colnú a daňovú oblasť, zamestnanosť, poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka, energetiku, štatistiku a ostatné otázky patriace do problematiky spravodlivosti, slobody a bezpečnosti. V týchto oblastiach je potrebné ďalej vyvíjať trvalé úsilie. Osobitné úsilie je potrebné vyvinúť, pokiaľ ide o zlepšenie kapacít v oblasti uplatňovania právnych predpisov a politík. Pokrok v oblasti životného prostredia, ale aj v oblasti informačnej spoločnosti a médií bol nerovnomerný. Obmedzený pokrok možno konštatovať v súvislosti s certifikáciou, posudzovaním zhody, metrológiou, dohľadom nad trhom a priemyselnou politikou.

Pokiaľ ide o **vnútorný trh**, Čierna Hora dosiahla určitý pokrok pri plnení príslušných priorít vyplývajúcich z európskeho partnerstva. Pokračovali prípravy v oblasti *voľného pohybu tovaru*. Značný pokrok sa dosiahol v súvislosti s uplatňovaním predpisov na ochranu spotrebiteľa. Bude potrebné pracovať na ďalšom rozvoji dohľadu nad trhom. Je potrebné zlepšiť inštitucionálne a administratívne kapacity, spoluprácu medzi inštitúciami a transpozíciu *acquis* vzťahujúceho sa na konkrétne produkty.

V oblasti *voľného pohybu osôb, služieb a práva usadiť sa* Čierna Hora čiastočne splňa priority stanovené v súvislosti so zosúladovaním. Bol prijatý zákon o zamestnávaní a práci cudzincov, ktorý obsahuje ustanovenia o pracovných povoleniach, kvótach pre prijímanie pracovných síl

a cezhraničných službách. Pokračovala ďalšia liberalizácia trhu služieb. Hoci sa opäť zlepšil inštitucionálny rámec pre dohľad na bankovom a nebankovom finančnom sektore, je potrebné ho ďalej posilniť. Bola prijatá stratégia pre sektor poštových služieb. Nové pravidlá podnikového výkazníctva a požiadavky v súvislosti s dohľadom zvýšili transparentnosť účtovníctva a účinnosť auditov. Je však potrebné ďalej pracovať na upevnení pokroku, ktorý sa dosiahol v týchto oblastiach.

Pokrok v oblasti *voľného pohybu kapitálu* bol dosiahnutý prijatím zákona o majetkových vzťahoch a zákona o štátnom vlastníctve. S cudzincami sa stále nezaobchádza rovnako ako s vlastnými štátnymi príslušníkmi pri kúpe poľnohospodárskej pôdy, v prípade ktorej však nový zákon vytvára možnosť dlhodobého prenájmu.

Dobre pokračuje zosúladzovanie *colných a daňových právnych predpisov s acquis*. Ďalšie zosúladenie je však potrebné v prípade právnych predpisov, ktoré upravujú pôvod, tranzit, zjednodušené postupy, colné hodnotenie a poplatky. Boj proti korupcii a riešenie tieňovej ekonomiky sú aj naďalej veľkými výzvami.

V oblasti *hospodárskej súťaže* sa pokračovalo v zosúladzovaní s *acquis*. Je potrebné ďalej posilniť rámec hospodárskej súťaže a zlepšiť administratívne kapacity, a to predovšetkým v súvislosti s kontrolou štátnej pomoci.

Pokiaľ ide o oblasť *verejného obstarávania*, Čierna Hora pokračovala v zosúladzovaní svojich právnych predpisov s *acquis*. Uskutočnili sa aktivity zamerané na odborné vzdelávanie a zvyšovanie povedomia. Je však potrebné pokračovať v zosúladzovaní právnych predpisov a posilňovaní administratívnych kapacít.

Určitý pokrok je možné konštatovať v oblasti *práva duševného vlastníctva*. Prijatím nového patentového zákona sa posilniť právny rámec. Zlepšil sa postup uznávania práv na vnútroštátnej úrovni. Prípravy sú však len v počiatočnom štádiu a je potrebné ďalej pracovať na rozvoji inštitucionálnych kapacít a kapacít na presadzovanie právnych predpisov v tejto oblasti, ako aj na zvyšovaní verejného povedomia o nej.

Čierna Hora dosiahla ďalší pokrok v oblasti *sociálnej politiky a zamestnanosti*. Je však potrebné pracovať na ďalšom zosúladzovaní právnych predpisov s európskymi normami a posilniť administratívne kapacity v oblasti sociálnej politiky a zamestnanosti, a to predovšetkým s cieľom zabezpečiť účinné uplatňovanie nových právnych predpisov. Je potrebné ďalej pracovať na posilňovaní administratívnych a inštitucionálnych kapacít v oblasti *politiky verejného zdravia*.

Ďalší pokrok bol dosiahnutý v oblasti *vzdelávania a kultúry*. Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *výskumu*, a to najmä pri posilňovaní inštitucionálneho rámca a prostredníctvom účasti na siedmom rámcovom programe pre výskum a vývoj.

Čierna Hora prijala právne predpisy, ktoré boli potrebné v súvislosti s jej vstupom do Svetovej obchodnej organizácie.

Pokiaľ ide o *odvetvové politiky*, Čierna Hora začala riešiť priority stanovené v súvislosti so zosúladzovaním v oblasti *priemyselnej politiky*, pričom čiastočne spĺňa priority stanovené v súvislosti s *politikou zameranou na malé a stredné podniky*. Je potrebné ďalej pracovať na odstraňovaní existujúcich prekážok v podnikaní, urýchliť vydávanie oprávnení a povolení a plne vykonať také opatrenia, ako sú napríklad záruky za pôžičky malým a stredným podnikom a podnikateľské inkubátory a zoskupenia.

Určitý pokrok možno konštatovať v oblasti *poľnohospodárstva a rozvoja vidieka*, ako aj v oblasti *rybného hospodárstva*, a to v súvislosti s reformou právnych predpisov a prijatím národných programov a stratégií. Je však potrebné zlepšiť ich uplatňovanie. Pokiaľ ide o *bezpečnosť potravín a politiku vo veterinárnej a fytosanitárnej oblasti*, dosiahol sa určitý pokrok, a to najmä v rámci posilňovania právneho rámca, stále je však potrebné zriadiť integrovaný systém bezpečnosti potravín. Pri posilňovaní administratívnych kapacít ministerstva poľnohospodárstva, lesného hospodárstva a vodohospodárstva sa opätovne dosiahol len obmedzený pokrok, pričom zlepšenie je potrebné aj v súvislosti s prípravou na nástroj predvstupovej pomoci v oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka (IPARD).

Pokiaľ ide o *životné prostredie*, bol dosiahnutý len nerovnomerný pokrok. Hoci je možné konštatovať, že sa dosiahol pokrok pri prijímaní horizontálnych právnych predpisov, je potrebné posilniť uplatňovanie a presadzovanie. Orgánu na ochranu životného prostredia sa musia poskytnúť potrebné zdroje, ktoré mu umožnia plniť jeho úlohy. Obavy aj naďalej vyvoláva ochrana životného prostredia, predovšetkým v pobrežných oblastiach a národných parkoch.

Pokiaľ ide o *dopravnú politiku*, prípravy mierne pokročili v oblasti cestnej a železničnej dopravy, stále sú však v počiatočnom štádiu, pokiaľ ide o leteckú a námornú dopravu. V súvislosti s bezpečnostnými aspektmi pri všetkých týchto spôsoboch dopravy sa dosiahol len obmedzený pokrok. Čierna Hora by mala vypracovať koherentnú stratégiu rozvoja odvetvia dopravy. Je potrebné vyvinúť značné úsilie na vytvorenie primeraných administratívnych kapacít.

Určitý pokrok možno konštatovať v niektorých odvetviach *energetiky*. Boli podniknuté určité kroky smerom k splneniu požiadaviek vyplývajúcich zo Zmluvy o založení Energetického spoločenstva, je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie. Prioritou musí byť podpora energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov energie.

Určitý pokrok sa dosiahol, pokiaľ ide o *informačnú spoločnosť a médiá*, a to v dôsledku začatia činnosti orgánu pre oblasť elektronických komunikácií a poštových služieb. Aj naďalej však existujú obavy v súvislosti s nezávislosťou tohto orgánu a s oneskoreniami v súvislosti s uplatňovaním zákona o elektronických komunikáciách. Príslušné orgány Čiernej Hory sa musia začať urýchlene zaoberať otázkou príslušnosti na pridelovanie vysielacích frekvencií, ako aj príslušného postupu, a vyriešiť ju. Právne predpisy a prax v tejto oblasti je nutné zosúladiť s európskymi normami.

Prípravy Čiernej Hory v súvislosti s uplatňovaním systému *verejnej vnútornej finančnej kontroly (PIFC) a externým auditom* sú v počiatočnom štádiu. Boli prijaté právne predpisy, ktoré predstavujú základ pre PIFC. Zvyšuje sa počet kvalifikovaných štátnych audítov, ako aj auditov, a štátny kontrolný úrad rozvíja svoje administratívne kapacity.

Vo vládnej stratégii v oblasti štatistiky na roky 2009 až 2012 sa ustanovuje, že štatistický úrad Čiernej Hory plní koordinačnú funkciu v rámci rozvoja štatistického systému v súlade s Kódexom postupov pre európsku štatistiku. Pokrok sa dosiahol v súvislosti s odvetvovými a makroekonomickými štatistikami, v prípade klasifikácií a registrov bol však len obmedzený. Je potrebné ešte viac posilniť právny rámec a administratívne kapacity.

Čierna Hora pokračovala v riešení hlavných výziev v oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*. Je však potrebné trvalé úsilie na uskutočnenie reforiem. Pokiaľ ide o liberalizáciu vízového režimu, Čierna Hora vyvinula značné úsilie vo všetkých oblastiach

stanovených v pláne. Komisia na základe dosiahnutého pokroku v júli 2009 navrhla, aby sa pre občanov Čiernej Hory zrušila vízová povinnosť, pod podmienkou, že táto krajina splní, a to ešte predtým, ako Rada prijme rozhodnutie, všetky nesplnené hodnotiace kritériá stanovené v pláne.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *vízovej politiky*. Pokračovalo uplatňovanie dohody o zjednodušení vízového režimu a readmisnej dohody. Účinnosť nadobudol nový zákon o cudzincoch a nové predpisy upravujúce vydávanie víz založené na schengenskom *acquis*. Čierna Hora by však mala pokračovať v zlepšovaní svojho vlastného vízového režimu a zosúladiť ho s európskymi normami. Tiež by mala výrazne posilniť svoje administratívne a technické kapacity na vydávanie víz.

Pokiaľ ide o *riadenie hraníc*, Čierna Hora dosiahla značný pokrok v oblasti kontroly hraníc. Pokračovala vo vykonávaní svojej stratégie integrovaného riadenia hraníc. Dosiahlo sa určité zlepšenie v rámci vybavenia na hraničných priechodoch. Stále je však potrebné prijať nové právne predpisy o kontrole štátnych hraníc a hraničnom dozore. Ako prioritu je potrebné riešiť spojenie všetkých hraničných priechodov do jednej on-line siete s prístupom do vnútroštátnej databázy a databázy Interpolu.

Určitý pokrok je možné konštatovať v oblasti *azylu a migrácie*. V oblasti *azylu* je právny a inštitucionálny rámec takmer úplný. Je však potrebné zabezpečiť riadne uplatňovanie právnych predpisov. V oblasti *migrácie* boli prijaté najdôležitejšie právne predpisy. Stále nebolo zriadené stredisko na prijímanie ilegálnych migrantov. Je potrebné ďalej pracovať na zabezpečení uplatňovania právnych predpisov. Je nutné posilniť administratívne kapacity a spoluprácu medzi inštitúciami. Musí sa riešiť otázka statusu vysídlených osôb.

Čierna Hora opätovne dosiahla určitý pokrok v oblasti boja proti *praniu špinavých peňazí*, obavy však vyvoláva zníženie počtu vyšetrovaní a hlásení o podozrivých transakciách. Je potrebné odhodlane pracovať na posilnení právomocí a vyšetrovacích kapacít orgánov, najmä finančnej spravodajskej jednotky. Pranie špinavých peňazí spôsobuje veľké obavy aj naďalej, pričom predchádzanie mu a boj proti nemu si vyžaduje ďalšie úsilie.

Čierna Hora dosiahla určitý pokrok v rámci *politiky boja proti drogám*. Uplatňuje sa národný strategický prístup k boju proti drogám a s tým súvisiaci akčný plán. Posilnil sa inštitucionálny rámec boja proti drogovej kriminalite a zvýšilo sa množstvo zadržaných drog. Dôvodom na vážne obavy je však aj naďalej obchodovanie s drogami zo strany zločineckých skupín. Čierna Hora musí zintenzívniť svoje úsilie v oblasti boja proti drogám.

Určitý pokrok možno konštatovať v policajnej oblasti, na základe pokračujúcej reformy *polície* a plnenia cieľov v oblasti vnútornej kontroly. Je však potrebné zlepšiť odbornú spôsobilosť, vybavenie a infraštruktúru.

Posilnili sa inštitucionálne, právne a administratívne kapacity na *boj proti organizovanej trestnej činnosti*. Organizovaná trestná činnosť však aj naďalej vzbudzuje vážne obavy a ovplyvňuje fungovanie právneho štátu a podnikateľské prostredie. Kapacity vyšetrovacích orgánov a prokuratúry sú stále nedostatočné, čo vedie k tomu, že konečné odsudzujúce rozsudky v prípadoch organizovanej trestnej činnosti sú zriedkavé. Prioritne sa musí riešiť posilnenie ľudských zdrojov a spolupráce medzi jednotlivými orgánmi. V boji proti *obchodovaniu s ľuďmi* bol dosiahnutý značný pokrok. Čierna Hora je aj naďalej primárne využívaná ako tranzitná krajina. Prípady obchodovania s ľuďmi boli vyšetrované a boli v nich

vynesené odsudzujúce rozsudky. Je potrebné prijať ďalšie opatrenia, aby sa posilnila schopnosť príslušných orgánov určiť potenciálne obeť.

V oblasti *ochrany osobných údajov* bol dosiahnutý určitý pokrok prostredníctvom prijatia právnej úpravy. Táto právna úprava však nie je v úplnom súlade s *acquis* a ešte nebol vytvorený dozorný orgán na ochranu údajov.

Srbsko

Srbsko dosiahlo pokrok pri plnení **politických kritérií** a riešení kľúčových priorít európskeho partnerstva. Vláda svoje odhodlanie priblížiť krajinu k EÚ preukázala viacerými svojimi iniciatívami, ako aj vykonávaním ustanovení dočasnej dohody. Spolupráca s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY) sa zlepšila, ale obvinení Ratko Mladić a Goran Hadžić sú stále na slobode.

Boli predstavené viaceré iniciatívy zamerané na upevnenie **demokracie a právneho štátu**. Je však potrebné uskutočniť ďalšie reformy, aby sa zabezpečilo uplatňovanie nového ústavného rámca v súlade s európskymi normami, a to najmä v oblasti justície.

Parlament zmenil a doplnil svoj rokovací poriadok a zlepšil tak svoju činnosť, ako aj zákonodarný proces. Prijatím nového zákona o politických stranách sa zaviedla jasnejšia a prísnejšia právna úprava registrácie politických strán. Ešte stále však neboli prijaté zmeny a doplnenia volebných právnych predpisov, ktoré by ich uviedli do úplného súladu s európskymi normami. Parlament v nedostatočnej miere využíval kontrolnú právomoc, ktorú má voči výkonnej moci, a parlamentné výbory majú aj naďalej nedostatočné kapacity.

Vláda preukázala veľkú mieru oddanosti integrácii do EÚ, aktívne pripravovala návrhy právnych predpisov vo viacerých oblastiach a vykonávala národný program integrácie do EÚ. Nevenovala sa však dostatočná pozornosť účinnému uplatňovaniu existujúcich právnych predpisov a hodnoteniu vplyvu. Je treba kvalitnejšie plánovať prácu vlády a zabezpečiť lepšiu koordináciu medzi jednotlivými ministerstvami.

Celkové kapacity *verejnej správy* sú dobré. Srbský úrad pre európsku integráciu fungoval dobre, je však potrebné, aby sa administratívne kapacity zamerané na európsku integráciu posilnili na príslušných ministerstvách. Celkovo možno konštatovať, že reforma sa uskutočňovala pomaly. Musí sa zlepšiť transparentnosť, nestrannosť, profesionalita a zodpovednosť. Boj proti korupcii a podpora práce nezávislých subjektov sa musia stať väčšou prioritou. Nezávislé a regulačné subjekty fungovali relatívne dobre, v rámci obmedzení vyplývajúcich z limitovaných zdrojov.

Určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti so zabezpečením *civilného dohľadu nad bezpečnostnými zložkami*, a to v dôsledku aktívnejšej práce parlamentného výboru pre bezpečnosť a obranu. Stále je však potrebné zaviesť legislatívnu reformu.

Pokiaľ ide o *justičný systém*, bol prijatý súbor právnych predpisov, ktorých cieľom je komplexná reforma justície a reorganizácia systému súdov. Boli vytvorené dva nové orgány – vysoká súdna rada a štátna prokurátorská rada. Pretrvávajú však obavy v súvislosti s tým, ako prebieha proces opätovného vymenovania všetkých sudcov do funkcie, ako aj v súvislosti s tým, že hrozí, že netransparentnosť by mohla viesť k dlhodobému spolitizovaniu justičného systému. Neklesol počet nevyriešených prípadov a stále neboli zefektívnené súdne konania a zavedený efektívny systém správy súdov.

Srbsko dosiahol pokrok v boji proti *korupcii*. Orgány presadzovania práva preukázali väčšie odhodlanie bojovať proti korupcii, čo viedlo k zatknutiu niekoľkých podozrivých, a začalo sa konať vo viacerých významných prípadoch. Parlament zvolil výkonný výbor nového protikorupčného úradu, ktorý začne fungovať v roku 2010. Korupcia je však stále rozšírená v mnohých oblastiach a predstavuje závažný problém. Osobitne hrozí v rámci verejného obstarávania a privatizácie. V prípadoch korupcie sú konečné odsudzujúce rozsudky vynášané zriedka. Zákon o protikorupčnom úrade má nedostatky a neexistuje dostatočný dohľad nad financovaním politických strán a prípadmi možného konfliktu záujmov.

Právny a inštitucionálny rámec v oblasti *ľudských práv a ochrany menšín* existuje a občianske a politické práva sú vo všeobecnosti dodržiavané. Je však potrebné plne presadzovať ústavné a právne záruky.

Určité zlepšenie bolo zaznamenané v súvislosti s *predchádzaním mučeniu a zlému zaobchádzaniu*. Podľa štátneho ombudsmana poklesol počet prípadov zlého zaobchádzania. Niektoré prípady údajného zlého zaobchádzania zo strany polície však neboli úplne vyšetrené. Pokiaľ ide o *prístup k spravodlivosti*, nepokročilo sa v prijímaní právnych predpisov ani v súvislosti s vytvorením komplexného systému bezplatnej právnej pomoci. Pokiaľ ide o reformu *väzenského systému*, boli podniknuté prvé kroky smerom k zavedeniu systému alternatívnych trestov, avšak praktický vplyv týchto opatrení bol obmedzený. Obavy aj naďalej vyvoláva preplnenosť väzníc, násilie a užívanie drog.

Sloboda prejavu je vo všeobecnosti chránená ústavou a šírenie nenávisti je zakázané. V praxi sa vyskytli prípady šírenia nenávisti, vyhrážok a fyzických útokov voči novinárom, ochrancom ľudských práv a lesbičkám, gayom, bisexuálom a transsexuálom (LGBT) a páchatelia neboli postavení pred súd. Pokiaľ ide o *médiá*, zmenou a doplnením zákona o informovaní verejnosti bola zavedená ďalšia regulácia v oblasti médií. Profesionálne združenia a medzinárodné organizácie však vyjadrili obavy v súvislosti s tým, že tieto zmeny a doplnenia boli prijímané netransparentne a bez akejkoľvek predchádzajúcej verejnej konzultácie. Okrem toho panujú obavy, že niektoré nové ustanovenia, ako napríklad tvrdé sankcie za porušenie profesijných noriem, môžu viesť k zásahom do slobody médií. *Slobodu zhromažďovania a združovania* chráni ústava a tieto slobody boli ďalej posilnené novým zákonom o združovaní. Tieto slobody sú vo všeobecnosti chránené, ale plánovaný pochod Pride Parade v Belehrade, ktorý sa mal uskutočniť v septembri 2009, bol na poslednú chvíľu zrušený, pretože organizátorom a účastníkmi hrozili násilím extrémistické skupiny.

Občianska spoločnosť zohráva aj naďalej aktívnu úlohu v sociálnom, hospodárskom a politickom živote Srbska. Nový zákon o združovaní ozrejml právny status mimovládnych organizácií. Srbské orgány sa usilovali zlepšiť spoluprácu s občianskou spoločnosťou, je však potrebné ju ešte viac rozvinúť.

Platia ústavné záruky ochraňujúce *slobodu náboženstva* a diskriminácia na základe náboženského vyznania je zakázaná. Uplatňovanie zákona o cirkvách a náboženských spoločenstvách z roku 2006 však viedlo k diskriminačným účinkom v súvislosti s registráciou tzv. „netradičných spoločenstiev“.

V Srbsku už do značnej miery existujú právne predpisy o ochrane *hospodárskych a sociálnych práv*. Teraz je nutné klásť väčší dôraz na zabezpečenie účinného presadzovania právnych predpisov. Bola prijatá národná stratégia zameraná na zlepšenie postavenia žien a podporu rodovej rovnosti a diskriminácia na základe pohlavia je zakázaná. Ešte stále však nebol prijatý osobitný zákon o rodovej rovnosti a je potrebné výrazne posilniť ochranu žien

pred násilím. Pokiaľ ide o *práva detí*, bola prijatá národná stratégia ochrany detí pred násilím. Je potrebné vyvinúť koordinovanejšie úsilie na zvýšenie povedomia o situácii *sociálne zraniteľných skupín a ľudí so zdravotným postihnutím* a na zabezpečenie ochrany ich práv. Bol prijatý zákon o zákaze *diskriminácie*, ktorý ďalej rozvíja právny rámec na ochranu pred diskrimináciou. V praxi však dochádza k diskriminácii, a to najmä takých zraniteľných skupín, ako sú Rómovia, ľudia so zdravotným postihnutím a lesbičky, gayovia, bisexuáli a transsexuáli.

Pokiaľ ide o *vlastnícke práva*, neexistencia jasného právneho základu pre majetkové reštitúcie je aj naďalej prekážkou pre riadne začatie tohto procesu.

Právny rámec v oblasti *práv menšín a kultúrnych práv* existuje. Bol prijatý nový zákon o národných menšinových radách. Ministerstvo pre ľudské a menšinové práva zohralo dôležitú úlohu pri zvyšovaní povedomia a v rámci podpory menšinových práv, rovnako ako štátny ombudsman a ombudsmani v jednotlivých provinciách. Okrem ústavy zakazujú diskrimináciu etnických menšín výslovne aj nové antidiskriminačné právne predpisy.

Pokiaľ ide o *Vojvodinu*, na celoštátnej úrovni nebola dosiahnutá dohoda o prijatí nového štatútu. Bola dosiahnutá dohoda o reštrukturalizácii vládneho koordináčneho orgánu pre *južné Srbsko*. Situácia v tomto regióne sa však v júli 2009 zhoršila v dôsledku viacerých útokov na srbských žandárov. Situácia v *Sandžaku* je nestála, rozpory v rámci moslimskej komunity pokračovali a niekoľkokrát prepuklo násilie.

Počet *utečencov a osôb vysídlených v rámci krajiny* je v Srbsku stále vysoký. Situácia osôb vysídlených v rámci krajiny je aj naďalej mimoriadne zložitá a tieto osoby čelia mnohým prekážkam pri výkone svojich sociálnych práv.

Srbsko počas svojho predsedníctva v iniciatíve s názvom Dekáda začleňovania *rómskej* populácie prijalo národnú stratégiu zlepšenia postavenia Rómov. Je však potrebné ďalšie úsilie zamerané na zabezpečenie jej úplnej realizácie. Rómovia stále čelia veľmi ťažkým životným podmienkam a častej diskriminácii.

Pokiaľ ide o *regionálne otázky a medzinárodné záväzky*, Srbsko dosiahlo ďalší pokrok v rámci spolupráce s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY). Vo svojom prejave pre Bezpečnostnou radou OSN v júni 2009 hlavný žalobca ICTY uviedol, že srbské orgány reagovali primerane a včas na jeho žiadosti o pomoc a že spolupráca musí pokračovať a viesť k ďalším konkrétnym a pozitívnym výsledkom. Uskutočnil sa celý rad pátracích operácií, ale Ratko Mladić a Goran Hadžić, osoby obvinené ICTY, sú stále na slobode. Plná spolupráca s ICTY predstavuje aj naďalej medzinárodný záväzok a kľúčovú prioritu európskeho partnerstva.

Srbsko aj krajiny, ktoré s ním susedia, by mali riešiť problém beztrestnosti pretrvávajúci v regióne, okrem iného prostredníctvom podniknutia krokov zameraných na uzavretie extradičných dohôd, ktoré by sa vzťahovali na vydávanie vojnových zločincov.

Srbsko sa naďalej aktívne zapájalo do regionálnych iniciatív, medziiným do Procesu spolupráce v juhovýchodnej Európe (SEECP), do činnosti Rady pre regionálnu spoluprácu (RCC) a aktivít v rámci Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (CEFTA). Bilaterálne vzťahy s ostatnými krajinami zahrnutými do procesu rozširovania a susednými členskými štátmi EÚ sa zlepšili. Je však potrebné pokročiť pri hľadaní konečného riešenia rôznych doposiaľ nevyriešených bilaterálnych otázok, najmä pokiaľ ide o hranice. Regionálnu spoluprácu však ovplyvňoval postoj Srbska k účasti Kosova na regionálnych fórach.

Srbsko spochybňuje vyhlásenie nezávislosti Kosova¹⁰ a v tomto smere podniklo právne a diplomatické kroky, a to aj prostredníctvom Medzinárodného súdneho dvora. Srbská vláda nemá oficiálny kontakt s kosovskými orgánmi a trvá na tom, že bude v styku len s misiou OSN v Kosove (UNMIK) a misiou EÚ na podporu právneho štátu (EULEX). Vláda ponechala v Kosove paralelné štruktúry a uskutočnila miestne doplňovacie voľby, pričom kosovských Srbov odrádzala od účasti na miestnych voľbách organizovaných kosovskými orgánmi. Pokiaľ ide o obchod, srbská vláda neuznáva kosovské colné pečiatky, ktoré boli oznámené Európskej komisii a ktoré sú podľa UNMIK v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244. Toto odmietanie Srbska uznať kosovské colné pečiatky vyvoláva vážne obavy. Srbsko a Kosovo musia dospieť k pragmatickým riešeniam, ktoré umožnia, aby kľúčové regionálne fóra mohli ďalej slúžiť ako nástroje na prehlbovanie spolupráce v regióne a jeho ďalší rozvoj.

Srbská vláda podnikla prvé kroky zamerané na spoluprácu s EULEX, je však potrebné zintenzívniť toto úsilie. V septembri 2009 EULEX a Srbsko podpísali protokol o policajnej spolupráci.

Srbské **hospodárstvo** bolo súčasťou celosvetovou hospodárskou krízou tvrdo zasiahnuté. Rast sa ku koncu roka 2008 spomalil a hospodárstvo sa v roku 2009 dostalo do recesie. V dôsledku toho sa zhoršila makroekonomická stabilita. V dôsledku predchádzajúcich expanzívnych politík a nedostatku disciplíny sa značne zhoršila fiškálna situácia.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Srbsko dosiahlo len obmedzený ďalší pokrok na ceste k vytvoreniu funkčného trhového hospodárstva. Je potrebné vynaložiť ďalšie úsilie, aby bolo Srbsko schopné v strednodobom horizonte čeliť konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie. Je potrebné urýchliť štrukturálne reformy.

Likvidita srbského bankového systému bola udržaná a srbské banky sú dobre kapitalizované a vcelku ziskové. Pokiaľ ide o vonkajší rozmer, srbské hospodárstvo prechádza procesom rýchlej externej korekcie. To sa prejavuje značným poklesom deficitu bežného účtu. Devízové rezervy boli aj naďalej stabilné. Zachoval sa konsenzus o základných prvkoch trhového hospodárstva, ale vláda nemá strednodobú stratégiu štrukturálnych reforiem.

V reakcii na prehľujúcu sa hospodársku krízu Srbsko požiadalo o pomoc MMF a EÚ a súhlasilo s tým, že prijme viacero fiškálnych opatrení na zníženie celkových výdavkov. Pri zhoršení krízy došlo k úprave programu MMF. Neboli prijaté opatrenia na zlepšenie strednodobej udržateľnosti verejných financií. Rámec menovej politiky pre inflačné ciele bol aj naďalej ťažko uplatniteľný a hrozí, že oslabí kredibilitu centrálnej banky. Inflácia bola aj naďalej relatívne vysoká. Určitý pokrok sa dosiahol v rámci privatizácie podnikov v družstevnom vlastníctve, ale nie podnikov v štátnom vlastníctve, čo má vplyv na dynamiku súkromného sektora. Nezamestnanosť je aj naďalej veľmi vysoká. Neprimerané administratívne požiadavky aj naďalej prekážali vstupu na trh a odchodu z neho. Musí sa zlepšiť predvídateľnosť práva, a to najmä v súvislosti s účinným presadzovaním vlastníckych práv. Veľkú výzvu stále predstavuje tieňová ekonomika.

Srbsko dosiahlo pokrok v oblasti zosúlad'ovania svojich právnych predpisov a politík s **európskymi normami** a začalo vykonávať dočasnú dohodu v súlade s ustanoveniami a harmonogramami v nej obsiahnutými. S účinnosťou od 30. januára 2009 boli znížené clá a prijali sa príslušné opatrenia v oblasti hospodárskej súťaže, štátnej pomoci a tranzitnej

¹⁰ V zmysle rezolúcie Bezpečnostnej rady OSN č. 1244/99.

dopravy. Srbsko okrem toho prijalo dôležité právne predpisy vo viacerých oblastiach vrátane poľnohospodárstva, životného prostredia, zamestnanosti, hospodárskej súťaže, verejného obstarávania a v oblasti spravodlivosti, slobody a bezpečnosti. Zlepšili sa administratívne kapacity v oblastiach, ktoré majú kľúčový význam pre vykonávanie dohody o stabilizácii a pridružení. Srbsko však musí vyvinúť ďalšie úsilie s cieľom zabezpečiť účinné uplatňovanie a presadzovanie právnych predpisov súvisiacich s EÚ.

Pokiaľ ide o *vnútorný trh*, Srbsko dosiahlo určitý pokrok v rámci zosúladovania svojich právnych predpisov a posilňovania inštitucionálnych kapacít. Značný pokrok bol dosiahnutý v oblasti *voľného pohybu tovaru*. Prijatím nových právnych predpisov v oblasti normalizácie a posudzovania zhody sa vytvoril základ pre ďalšie zosúladovanie s *acquis*. Zlepšili sa inštitucionálne kapacity inštitútu pre normalizáciu a akreditačného orgánu a Srbsko zvýšilo počet prijatých európskych noriem. Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti ochrany spotrebiteľa, a to prijatím právnych predpisov o bezpečnosti tovarov a o elektronickom obchode. Je však potrebné ešte viac zlepšiť administratívne kapacity. Neboli prijaté právne predpisy v oblasti certifikácie a metrológie. Srbsko musí zintenzívniť práce na vytváraní systému dohľadu nad trhom. Ešte stále neboli prijaté nové právne predpisy v oblasti ochrany spotrebiteľa.

Srbsko mierne pokročilo v oblasti *pohybu osôb, služieb a práva usadiť sa*. Určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti so zosúladovaním právnych predpisov v oblasti poštových služieb. Pokiaľ ide o finančné služby, bol vypracovaný plán zameraný na implementáciu nových predpisov pre bankovníctvo. Viaceré právne predpisy však chýbajú, alebo nie sú súlade s európskymi normami, a to najmä v rámci právnej úpravy bankovníctva. Pokiaľ ide o oblasť *voľného pohybu kapitálu*, Srbsko musí pokračovať v úsilí zameranom na úplnú liberalizáciu operácií na bežnom účte a odstrániť obmedzenia v oblasti krátkodobých úverov a portfóliových investícií.

Srbsko dosiahlo značný pokrok v *colnej oblasti*. Srbsko posilnilo administratívne kapacity svojej colnej správy a prijalo súbor právnych predpisov, ktorých účelom je vykonanie ustanovení dočasnej dohody. Je však potrebné ďalej pracovať na zosúladovaní s Colným kódexom EÚ, a to najmä v súvislosti s tranzitom a analýzou rizík. Srbsko podniklo kroky zamerané na ďalší rozvoj svojho právneho rámca v oblasti *daní*. Zlepšili sa postupy výberu daní, ako aj kapacity daňovej správy v oblasti presadzovania. Srbsko musí zabezpečiť ďalšie zlepšenie výberu evidovaných dlhov a pokračovať v zosúladovaní v oblasti spotrebných daní a DPH.

Srbsko dosiahlo značný pokrok v oblasti *hospodárskej súťaže a štátnej pomoci*, a to prijatím nových právnych predpisov. Komisia na ochranu hospodárskej súťaže musí posilniť svoje kapacity na vykonávanie hospodárskych analýz. Okrem toho je stále potrebné, aby bol vytvorený nezávislý orgán pre oblasť štátnej pomoci.

Srbsko dosiahlo značný pokrok v oblasti *verejného obstarávania*, a to prijatím nových právnych predpisov. Stále však neboli vymenovaní členovia novej komisie pre ochranu práv účastníkov postupov verejného obstarávania. Srbsko dosiahlo ďalší pokrok v rámci presadzovania *práv duševného vlastníctva*. Zlepšili sa administratívne kapacity úradu duševného vlastníctva. Na zabezpečenie účinného presadzovania práv duševného vlastníctva je však potrebné vyriešiť otázky finančnej nezávislosti a problém nedostatku kvalifikovaných sudcov.

Pokiaľ ide o *politiku zamestnanosti*, dosiahol sa značný pokrok, a to prijatím viacerých dôležitých právnych predpisov a národnej stratégie v oblasti zamestnanosti na rok 2009.

Pri uplatňovaní opatrení a politík v oblasti zamestnanosti sa dosiahli lepšie výsledky, je však potrebné zlepšiť koordinovanosť s ostatnými politikami. Určitý pokrok je možné tiež konštatovať v oblasti *sociálnej politiky*, je však potrebné pracovať na ďalšom rozvoji právneho rámca a zabezpečiť riadne uplatňovanie existujúcich právnych predpisov. Určitý pokrok bol zaznamenaný v oblasti *politiky verejného zdravia*, najmä v rámci reformy primárnej zdravotnej starostlivosti a prevencie chorôb. Je nutné pokračovať v ďalšom zosúladovaní s európskymi normami.

Pokrok bol dosiahnutý aj v oblasti *vzdelávania a kultúry*. Pokiaľ ide o oblasť *vedy a výskumu* a inovácie, Srbsko vyvíjalo značné úsilie v rámci podpory výskumnej spolupráce a účasti na projektoch Siedmeho rámcového programu pre výskum a vývoj. Srbsko však musí vyvinúť značné úsilie v záujme posilnenia svojich kapacít v oblasti výskumu a zabezpečenia ďalšej integrácie do Európskeho výskumného priestoru.

Prípravy Srbska na vstup do *WTO* značne pokročili a bolo prijatých viacero právnych predpisov zlučiteľných s pravidlami *WTO*.

Pokiaľ ide o *odvetvové politiky*, zlepšil sa inštitucionálny rámec v oblasti *priemyslu a malých a stredných podnikov* a Srbsko začalo s plnením cieľov svojej stratégie zameranej na *MSP*. Stále však nebola prijatá moderná stratégia priemyselnej politiky, ktorá by bola v súlade s prístupom EÚ.

Prijatím dôležitých predpisov vytvárajúcich právny rámec sa dosiahol pokrok v rámci zosúladovania s *acquis* v oblasti *poľnohospodárstva* a *rozvoja vidieka*. To isté možno konštatovať aj v súvislosti s bezpečnosťou potravín, avšak len malý pokrok sa dosiahol pri modernizácii potravinárskych prevádzok a prevádzok na spracovanie vedľajších produktov potravinárskeho priemyslu. Určitý pokrok bol dosiahnutý vo *veterinárnej a fytosanitárnej* oblasti, ale v rámci modernizácie *laboratórií* na kontrolu bezpečnosti potravinového reťazca sa dosiahol len obmedzený pokrok.

Srbsko dosiahlo značný pokrok v oblasti *životného prostredia*, a to najmä prijatím rozsiahleho súboru právnych predpisov a ratifikáciou medzinárodných dohovorov. Inštitucionálne kapacity a technické a ľudské zdroje sú však aj naďalej nedostatočné, predovšetkým na miestnej úrovni. Je potrebné investovať ďalšie úsilie do prijatia právnych predpisov na ochranu vôd a budovania celkových kapacít v oblasti životného prostredia.

Pokiaľ ide o oblasť *dopravy*, bol prijatý nový zákon o bezpečnosti cestnej premávky a harmonizované cestné mýta pre domáce a zahraničné vozidlá. Bola ratifikovaná dohoda o spoločnom európskom leteckom priestore (ECAA), Montrealský dohovor a horizontálna dohoda o určitých aspektoch leteckých dopravných služieb. Vznikli však problémy v súvislosti s tým, ako si Srbsko plní záväzky, ktoré vyplývajú z ECAA v súvislosti s prístupom na trh. Všeobecnejšie povedané, je potrebné ďalej pracovať na vykonaní prvej prechodnej fázy ECAA a zlepšiť koordináciu medzi ministerstvom infraštruktúry a úradom civilného letectva. Železničná doprava aj naďalej potrebuje prejsť zásadnou reštrukturalizáciou.

Srbsko dosiahlo určitý pokrok v oblasti *energetiky*. Je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie na splnenie požiadaviek vyplývajúcich zo Zmluvy o založení Energetického spoločenstva a vyriešenie doposiaľ nevyriešených otázok v súvislosti s environmentálnymi aspektmi v rámci energetiky a jadrovej bezpečnosti. Pokiaľ ide o bezpečnosť dodávok, bol dosiahnutý

určitý pokrok v rámci zvýšenia zásob zemného plynu, avšak plynovodné prepojenia medzi Srbskom a ostatnými krajinami regiónu sú aj naďalej obmedzené.

V oblasti *informačnej spoločnosti a médií* sa pokrok dosiahol prijatím niekoľkých právnych predpisov. Srbsko ratifikovalo Európsky dohovor o cezhraničnej televízii. Inštitucionálne a regulačné kapacity sú stále obmedzené a pokrok aj naďalej závisí na uplatňovaní právnych predpisov.

Pokrok sa dosiahol aj v oblasti *finančnej kontroly*. Vláda prijala komplexný strategický dokument o verejnej vnútornej finančnej kontrole (PIFC). Účinnosť nadobudol zákon o rozpočtovom systéme, ktorý obsahuje aj právny základ pre PIFC. Prípravy na zavedenie moderného a účinného systému verejnej *finančnej kontroly* sú však aj naďalej len v počiatočnom štádiu. Nedávno zriadený štátny kontrolný úrad ešte stále nevyvíja činnosť v plnom rozsahu.

Bola prijatá nová stratégia rozvoja v oblasti *štatistiky*. Pokrok bolo možné konštatovať aj v oblasti odvetvových štatistik, a to na základe prípravy a realizácie prieskumov a sčítaní. Srbsko však musí vyvinúť ďalšie úsilie, aby vytvorilo plne funkčný obchodný register a ešte viac posilnilo administratívne kapacity.

Pokrok sa dosiahol aj v oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*. Pokračovalo sa v uplatňovaní dohody o zjednodušení vízového režimu a readmisnej dohody medzi Srbskom a Európskym spoločenstvom. Srbsko vyvinulo značné úsilie vo všetkých oblastiach, ktoré boli stanovené v pláne liberalizácie vízového režimu, najmä v súvislosti so zavádzaním nových biometrických pasov. Komisia na základe pokroku Srbska v júli 2009 navrhla, aby sa pre jeho občanov zrušila vízová povinnosť, pod podmienkou, že táto krajina splní, a to ešte predtým, ako Rada prijme rozhodnutie, všetky nesplnené kritériá¹¹.

Začal sa uplatňovať nový zákon o *kontrole hraníc*, je však potrebné ďalej pracovať na zlepšení technických štandardov a vybavenia na niektorých hraničných priechodoch a kontroly na hraniciach s Kosovom.

V oblasti *azyľu* Srbsko dosiahlo len malý pokrok. Napriek určitým nedostatkom sú azyľové postupy vcelku uspokojivé. Len v obmedzenej miere sa však uskutočňovalo výhľadové plánovanie v súvislosti s potenciálnym nárastom počtu žiadostí a neexistuje žiadny koordinačný orgán pre oblasť integrácie žiadateľov o azyľ. Značný pokrok sa dosiahol v oblasti *migrácie* – bola prijatá stratégia riadenia migrácie a začal sa uplatňovať zákon o cudzincoch. Je však potrebné ďalej pracovať na uplatňovaní nových stratégií a zlepšení monitorovania migračných tokov.

Pranie špinavých peňazí je aj naďalej oblasťou, ktorá vyvoláva obavy. Bol prijatý zákon o predchádzaní praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu a boji proti nim. Hlásenia o podozrivých transakciách sa zväčša obmedzujú len na bankový sektor a počet vyšetrovaní prípadov prania špinavých peňazí a odsudzujúcich rozsudkov v takýchto prípadoch bol aj naďalej nízky.

Srbsko je významnou tranzitnou krajinou v súvislosti s pašovaním *drog* do Európy. Bola prijatá stratégia a akčný plán pre oblasť boja proti drogám. Orgány presadzovania práva

¹¹ KOM(2009) 366.

zadržali veľké množstvo drog. Obchodovanie s drogami cez srbské územie však aj naďalej vzbudzuje vážne obavy.

Určitý pokrok sa dosiahol v rámci reformy *polície*. Zlepšenie nastalo v súvislosti s budovaním kapacít, odborným vzdelávaním a medzinárodnou aj regionálnou spolupracou. Je však potrebné zlepšiť strategické plánovanie a vnútornú kontrolu. Bola prijatá národná stratégia boja proti *organizovanej trestnej činnosti*. Boli podniknuté prvé kroky na zlepšenie inštitucionálneho a právneho rámca pre finančné vyšetovanie a konfiškáciu aktív. Prijatie a nadobudnutie účinnosti nového upraveného trestného poriadku bolo opätovne presunuté. Vyšetrovacie kapacity sú naďalej nedostatočné, čo vedie k malému počtu konečných odsudzujúcich rozsudkov v tejto oblasti. Je potrebné pokračovať v boji proti organizovanej trestnej činnosti, ktorá aj naďalej vzbudzuje vážne obavy.

Srbsko dosiahlo určitý pokrok v rámci boja proti *obchodovaniu s ľuďmi*. Bol ratifikovaný dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi a prijatý akčný plán. V oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi sa zlepšila spolupráca medzi rôznymi subjektmi, ako aj spolupráca s mimovládnyimi organizáciami. Počet konečných odsudzujúcich rozsudkov je v tejto oblasti aj naďalej nízky, pričom percentuálny podiel neplnoletých obetí tejto trestnej činnosti stále rastie.

Určitý pokrok sa dosiahol pri vytváraní právneho a inštitucionálneho rámca v oblasti *ochrany osobných údajov*. Je však potrebné ďalej pracovať na dosiahnutí úplného súladu existujúcich právnych predpisov s európskymi normami a na zabezpečení riadneho uplatňovania príslušných ustanovení.

Kosovo

Kosovo dosiahlo určitý pokrok pri riešení kľúčových priorít európskeho partnerstva, a to najmä prostredníctvom posilňovania právneho rámca súvisiaceho s **politickými kritériami**. Prioritou teraz musí byť jeho uplatňovanie. Kosovo má dva roky po vyhlásení nezávislosti svoje inštitúcie, ktoré si v spolupráci s medzinárodnými organizáciami plnia svoje úlohy. Je však potrebné posilniť kapacity verejnej správy a najmä kosovského parlamentného zhromaždenia. Je potrebné vyvíjať trvalé úsilie zamerané na reformu justície a zintenzívniť boj proti korupcii, organizovanej trestnej činnosti a praniu špinavých peňazí. Praktická spolupráca s misiou EÚ na podporu právneho štátu (EULEX) nie je v súlade s politickými záväzkami a musí sa zlepšiť vo viacerých oblastiach mandátu EULEX.

Bezpečnostná situácia v Kosove je stabilná, avšak krehká. Vyskytli sa viaceré incidenty vrátane prípadov poškodzovania majetku EULEX. Celkovo bol udržaný verejný poriadok. Kosovské orgány nemajú úplnú kontrolu nad celým územím Kosova, čo platí predovšetkým v súvislosti so severom krajiny. Aj naďalej fungujú paralelné štruktúry a nedávno sa uskutočnili paralelné miestne doplňovacie voľby. Kosovská vláda musí lepšie integrovať všetky spoločenstvá, predovšetkým kosovských Srbov, a s podporou EULEX upevniť právny štát. Kosovskí Srbi sa musia konštruktívnejšie zapájať do práce kosovských inštitúcií, aby sa posilnili výhody vyplývajúce z podpory EÚ a európskej perspektívy. V tomto kontexte majú osobitný význam nadchádzajúce miestne voľby a rozsiahla decentralizácia. V tejto súvislosti sa očakáva podpora Belehradu. Ďalšie úsilie zamerané na zmierenie by prispelo k zvýšeniu stability v regióne a sociálno-ekonomickému rozvoju.

Pokiaľ ide o **demokraciu a právny štát**, kosovské orgány pri svojej činnosti zväčša dodržiavali príslušné ústavné predpisy. Pri upevňovaní právneho štátu sa však v Kosove dosiahol len obmedzený pokrok.

Bol prijatý plán práce kosovského *parlamentného zhromaždenia* na rok 2009, ktorý je v súlade so stratégiou vlády v oblasti tvorby návrhov právnych predpisov. Kapacity parlamentného zhromaždenia, pokiaľ ide o kontrolu návrhov právnych predpisov a monitorovanie ich uplatňovania po tom, ako boli prijaté, sú však nedostatočné. Parlamentné zhromaždenie len v obmedzenej miere plní kontrolnú právomoc, ktorú má voči výkonnej moci. Je predovšetkým potrebné posilniť kapacity výboru pre európsku integráciu zamerané na kontrolu zlučiteľnosti prijímaných právnych predpisov s normami EÚ.

Najdôležitejšie *vládne* štruktúry existujú a politická stabilita v Kosove bola zachovaná. Určitý pokrok možno konštatovať v rámci reformy miestnej správy. V auguste bol prijatý aktualizovaný a vylepšený akčný plán európskeho partnerstva. Kosovo by sa teraz malo zamerať na jeho plnenie a stanovovanie ďalších priorít. Koordinácia medzi jednotlivými ministerstvami, ktorá je potrebná na dosiahnutie pokroku pri uskutočňovaní reformného programu v súvislosti so snahou Kosova o integráciu do EÚ, je aj naďalej nedostatočná. Účinné administratívne štruktúry v tejto oblasti majú zásadný význam pre naplnenie európskej perspektívy Kosova. Agentúra pre koordináciu rozvoja a európskej integrácie posilnila svoje koordinačné kapacity, avšak na to, aby riadila skutočný proces integrácie do EÚ, jej chýba politická podpora na vysokej úrovni.

Určitý pokrok sa dosiahol pri *reforme verejnej správy*. Preskúmalo sa rozdelenie kompetencií a pôsobnosti v rámci verejnej správy a vyriešila sa väčšina otázok, ktoré boli pomenované v odporúčaniach. Stále však neboli prijaté niektoré dôležité právne predpisy. Obavy aj naďalej vyvoláva politické zasahovanie do verejnej služby a spôsob vymenovávania do verejných funkcií. Je potrebné sústavne pracovať na posilňovaní kapacít kosovskej verejnej správy a vytvoriť rámec pre profesionálnu, zodpovednú, nezávislú a meritokratickú verejnú službu, ktorá bude schopná účinne vykonávať vládne politiky. Je potrebné ešte viac posilniť úrad ombudsmana. Verejná správa v Kosove je aj naďalej nedostatočná.

Pri reforme *justičného systému* sa dosiahol len obmedzený pokrok. Reformný proces je stále v počiatočnom štádiu. Bol vytvorený ústavný súd a vymenovaní sudcovia tohto súdu. Na väčšine súdov funguje nový riadiaci informačný systém pre súdy. S podporou EULEX začal súd v Mitrovici opätovne prejednávať trestnoprávne veci. Boli vymenovaní členovia kosovskej súdnej rady. Dosiahol sa určitý pokrok v rámci rozhodovania v konaniach s vojnovými zločincami.

Bude však potrebné vyvinúť značné úsilie zamerané na posilnenie nezávislosti a profesionality justície v Kosove. Existuje veľké množstvo nevyriešených prípadov, občianskoprávných aj trestnoprávných. Neexistujú žiadne účinné mechanizmy na prijímanie disciplinárnych opatrení voči sudcom. Na zabezpečenie integrácie kosovských Srbov do justičného systému je potrebné konštruktívne úsilie vlády, ako aj samotných kosovských Srbov. Kosovský justičný systém je stále nedostatočný a neefektívny. Právny štát nie je zabezpečený na celom území Kosova a najmä na severe krajiny.

Orgán na *boj proti korupcii* funguje a posilnil svoje kapacity, má však obmedzené právomoci. Napriek určitým prijatým opatreniam je korupcia stále rozšírená v mnohých oblastiach a predstavuje obzvlášť závažný problém. Právny rámec v tejto oblasti stále nie je úplný. Neexistuje žiadny zákon o financovaní politických strán. Stále nebola vypracovaná

protikorupčná stratégia ani akčný plán. Musí sa výrazne zlepšiť spolupráca subjektov zapojených do boja proti korupcii. Je potrebné zabezpečiť nezávislosť orgánu na boj proti korupcii. Kosovo musí začať dosahovať výsledky v rámci vyšetrovania, vznášania obvinení, trestného stíhania a vynášania rozsudkov v prípadoch korupcie.

Ústava zaručuje *ľudské práva a ochranu menšín* a obsahuje zoznam medzinárodných dohôd a nástrojov, ktoré sú v Kosove priamo uplatniteľné. Je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, aby sa zabezpečila ochrana týchto práv v praxi, a to okrem iného aj podniknutím rozhodných krokov zameraných na integráciu všetkých spoločností žijúcich na území Kosova.

Vážnou prekážkou je zdržanlivý postoj kosovských Srbov, a to najmä na severe krajiny, k účasti na činnosti kosovských inštitúcií. Je potrebné, aby kosovská vláda aj kosovski Srbi vyvíjali trvalé úsilie zamerané na riešenie tohto problému. Takisto je potrebný konštruktívnejší prístup zo strany Srbska.

V súvislosti s *občianskymi a politickými právami* sa dosiahol len obmedzený pokrok. Pokiaľ ide o *prístup ku spravodlivosti*, systém právnej pomoci funguje, ale je nutné ho ďalej posilniť. Určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti s *väznicami* a inými nápravnými zariadeniami. Stále však pretrvávajú niekoľko problémov, najmä v súvislosti s podmienkami, ktoré majú vo väzení duševne chorí a mladiství páchatelia, a ich reintegráciou po prepustení. Pokiaľ ide o *mučenie, zlé zaobchádzanie* a boj proti *beztretnosti*, dosiahol sa len obmedzený pokrok.

Sloboda prejavu nie je v praxi úplne zaručená. Vyskytli sa prípady politického zasahovania do práce médií. Ďalej sa pokročilo v rozpracovávaní právneho rámca *slobody združovania a zhromažďovania*.

Je potrebné, aby bola *občianska spoločnosť* lepšie zapojená do procesu tvorby politik a ich uplatňovania. Určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti so *slobodou náboženstva*, najmä pokiaľ ide o obnovu náboženských miest. Stále je však potrebné urobiť viac pre podporu zmierenia medzi jednotlivými náboženskými spoločenstvami. Neexistuje žiadny zákon o *nezvestných osobách*. Je potrebné riešiť otázku kompenzácie pre rodinných príslušníkov nezvestných osôb.

Hospodárske a sociálne práva sú zaručené iba čiastočne. Je nutné výrazne posilniť ochranu *žien* pred akýmkoľvek formami násillia. Obavy aj naďalej vyvoláva obchodovanie s deťmi a detská práca. Je potrebné ďalej pracovať na zabezpečení práv *detí*. Vláda prijala akčný plán zameraný na ľudí so zdravotným postihnutím. Integrácia a ochrana sociálne zraniteľných skupín a ľudí so zdravotným postihnutím však nie je zabezpečená v úplnom rozsahu. Obavy aj naďalej vyvoláva *diskriminácia* a je potrebné, aby vláda realizovala viac kampaní zameraných na zvyšovanie povedomia o tomto probléme. Zákony a stratégie existujú, avšak ich uplatňovanie je nedostatočné. Bol posilnený inštitucionálny a právny rámec *vlastníckych práv*. Veľkou prekážkou v súvislosti s ochranou vlastníckych práv je to, že orgány nie sú schopné zabezpečiť, aby sa ich rozhodnutia uplatňovali na celom území Kosova. Bezpečnosť cirkevného majetku je vo všeobecnosti zabezpečená.

Pokiaľ ide o *práva menšín, kultúrne práva a ochranu menšín*, platná právna úprava zabezpečuje vysokú úroveň ochrany menšín a kultúrnych práv. V praxi však ochrana týchto práv nie je dostatočne zabezpečená. V súvislosti so zmierením medzi jednotlivými spoločenstvami sa dosiahol len malý pokrok. To je pre kosovské orgány veľká výzva. Je stále len málo *utečencov a osôb vysídlených v rámci krajiny*, ktorí sa rozhodnú pre dobrovoľný

návrat. Stále nebol vyriešený spor o pozemkoch medzi niektorými územnými samosprávnymi celkami a srbskou pravoslávnu cirkvou.

Životné podmienky rómskej, aškalskej a egyptskej komunity sú stále ťažké a tieto spoločenstvá čelia častej diskriminácii. Je potrebné bezodkladne prijať opatrenia na presídlenie rómskych rodín, ktoré žijú v živote nebezpečných a neprijateľných podmienkach v olovom znečistených oblastiach severného Kosova. Je potrebné aby orgány vyvíjali ďalšie úsilie zamerané na budovanie užších vzťahov so všetkými menšinami a zabezpečenie ich ochrany a integrácie.

Pokiaľ ide o **regionálne otázky a medzinárodné záväzky**, Kosovo počas vykazovaného obdobia pokračovalo v spolupráci s Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY). Európska únia stále zdôrazňuje, že na to, aby regionálna spolupráca bola úspešná, je potrebné, aby mala začleňujúci charakter, a vyjadruje poľutovanie nad tým, že nezhody v súvislosti so spôsobom účasti Kosova na regionálnych fórach viedli k tomu, že Kosovo nie je prítomné na kľúčových regionálnych podujatiach. Kosovo prijalo nové colné pečiatky, ktoré osobitný zástupca generálneho tajomníka OSN oznámil Európskej komisii a členským krajinám CEFTA s tým, že sú v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244/99. Srbsko odmietlo uznať platnosť týchto pečiatok a spochybnilo ich súlad s rezolúciou BR OSN č. 1244/99. Kosovo a Srbsko musia dospieť k pragmatickým riešeniam, ktoré umožnia, aby kľúčové regionálne fóra mohli ďalej slúžiť ako nástroje na prehlbovanie spolupráce v regióne a jeho ďalší rozvoj.

Kosovské **hospodárstvo** bolo doposiaľ zasiahnuté hospodárskou krízou len mierne. Pokračoval, hoci z veľmi nízkeho základu, rast hrubého domáceho produktu, avšak nezamestnanosť bola stále veľmi vysoká. Vysoká inflácia sa zmenila v dôsledku poklesu cien importov na defláciu. Hospodársky rozvoj aj naďalej značne brzdia nedostatky v oblasti právneho štátu, veľmi obmedzené a nedostatočne diverzifikované výrobné kapacity a nedostatočná dopravná a energetická infraštruktúra. Fiškálne politiky sú formulované na základe požiadaviek *ad hoc* a nie sú systémovo prepojené so strednodobou fiškálnou politikou. Zvýšila sa spoľahlivosť dodávok energie, hoci za cenu zvýšenia dotácií z rozpočtu.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Kosovo dosiahlo len veľmi malý pokrok na ceste k vytvoreniu funkčného trhového hospodárstva. Aby bolo v dlhodobom horizonte schopné čeliť konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie, je potrebné, aby sa uskutočnili zásadné reformy a rozsiahle investície.

Bol udržaný široký konsenzus o potrebe budovania slobodného trhového hospodárstva. Používanie eura, neexistencia väčších zahraničných dlhov a len veľmi nízke exporty ochránili kosovské hospodárstvo pred negatívnymi účinkami celosvetovej recesie. Bankový sektor bol aj naďalej zdravý, ziskový a dobre kapitalizovaný. Motorom hospodárskeho rastu bol pokračujúci rast objemu úverov a vyššia zahraničná pomoc. Po vysokom rozpočtovom prebytku v roku 2007 bol v roku 2008 zaznamenaný malý deficit. Mierne sa zvýšili fiškálne príjmy. V júni sa Kosovo stalo členom Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky.

Došlo však k ďalšiemu zvýšeniu aj tak už vysokého obchodného deficitu, a to najmä v dôsledku veľkého dovozu strojov a dopravného zariadenia na účely realizácie rozsiahleho programu výstavby cestnej siete. V dôsledku nedostatočného plánovania politik a ich nesprávneho uplatňovania sa ešte viac zhoršila udržateľnosť rozpočtu a platobnej bilancie. Vývozy, ktoré už aj tak boli veľmi nízke, v roku 2009 v dôsledku hospodárskej krízy výrazne poklesli. Hospodárska štatistika je stále nedostatočná. Náklady na financovanie boli aj naďalej

vysoké, pretože banky si aj naďalej účtovali pri podnikateľských úveroch vysoké rizikové prirážky. Zvýšili sa rozpočtové dotácie a presuny. Hospodársky rozvoj bol aj naďalej výrazne brzdený nedostatkami v rámci právneho štátu, korupciou, ktorá je rozšírená v mnohých oblastiach a neistotou v súvislosti s vlastníckymi právami. Nezamestnanosť je stále veľmi vysoká. Bol dosiahnutý len malý pokrok v úsilí o väčšie zapojenie mladých občanov Kosova do trhu práce. Veľkú výzvu stále predstavuje tieňová ekonomika.

Kosovo dosiahlo pri zosúladzovaní svojich právnych predpisov a politík s **európskymi normami** nerovnomerný pokrok. Ďalej sa rozvíjal právny rámec v colnej oblasti, daňovej oblasti, v oblasti vzdelávania a v policajnej oblasti. Aproximácia je v počiatočnom štádiu v takých oblastiach, ako je životné prostredie, hospodárska súťaž, duševné vlastníctvo, energetika a voľný pohyb tovaru, osôb, služieb a kapitálu. Uplatňovanie európskych noriem je stále obmedzené v oblasti finančnej kontroly a štatistiky, ochrany údajov a boja proti praniu špinavých peňazí a organizovanej trestnej činnosti.

Pokiaľ ide o oblasť **vnútorného trhu**, určitý pokrok sa dosiahol v súvislosti s *voľným pohybom tovaru*. Transpozícia a uplatňovanie európskych postupov a právnych predpisov je však len v počiatočnom štádiu. Administratívne kapacity sú aj naďalej nedostatočné. Zosúladenie je nedostatočné, pokiaľ ide o oblasť *voľného pohybu osôb, služieb a právo usadiť sa*. Je potrebné ďalej pracovať, aby sa dosiahol pokrok v oblasti *voľného pohybu kapitálu* a najmä posilniť reguláciu finančného sektora.

V dôsledku vyššej účinnosti colnej správy vzrástli *colné príjmy*. Bol prijatý zákon o clách a spotrebných daniach. Právna úprava colnej oblasti je v súlade s európskymi normami. V colnej oblasti je však potrebné výrazne posilniť administratívne kapacity a zintenzívniť boj proti korupcii. Na severe Kosova sa stále nevyberajú žiadne clá. Colníci EULEX monitorujú dva priechody na severe, vďaka čomu pokleslo pašeráctvo. Ďalej sa rozvíjal právny rámec v *daňovej oblasti* a nižšie daňové sadzby nadobudli účinnosť. Je potrebné ďalej pracovať na posilňovaní administratívnych kapacít v tejto oblasti a na potláčaní tieňovej ekonomiky.

Kosovo prijalo väčšinu vykonávacích predpisov pre oblasť *verejného obstarávania* a zriadilo orgán na kontrolu verejného obstarávania. Praktické uplatňovanie zákona však vyvoláva vážne obavy. Orgány musia účinne prešetrovať prípady údajnej korupcie. Je potrebné výrazne posilniť monitorovanie plnenia verejných zákaziek. Pracovníci zodpovední za obstarávanie sú v Kosove aj naďalej vystavení pokusom o zasahovanie a zastrášaniam.

Stále neexistuje žiadna stratégia pre oblasť *duševného vlastníctva*. Mechanizmy na presadzovanie priemyselných práv, autorských práv a práv súvisiacich s autorským právom sú nedostatočné. Bola vytvorená komisia pre *hospodársku súťaž*, ktorá prešetrovala prípady údajného porušenia pravidiel na ochranu hospodárskej súťaže. Kosovské právne predpisy v oblasti hospodárskej súťaže nie sú v úplnom súlade s európskymi normami.

Orgány musia zvýšiť efektivitu rôznych stratégií v oblasti *zamestnanosti* a zabezpečiť ich uplatňovanie. Je potrebné zlepšiť právne predpisy v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci a v oblasti sociálnych služieb a ústavnej starostlivosti. V *odvetví verejného zdravia* je potrebné posilniť administratívne a inštitucionálne kapacity v záujme zvýšenia kvality služieb zdravotnej starostlivosti. V oblasti *sociálneho dialógu* je možné konštatovať len malý pokrok. Pokračovalo zosúladzovanie s európskymi normami v oblasti *vzdelávania*. Je však potrebné, aby sa dokončila inštitucionálna reforma v tejto oblasti a aby sa dosiahlo zlepšenie, pokiaľ ide o uvádzanie odporúčaných opatrení do praxe. V oblasti *výskumu* prijali orgány opatrenia

na uľahčenie spolupráce s EÚ. Kosovo napríklad vymenovalo svojho koordinátora pre siedmy rámcový program pre výskum a vývoj.

Pokiaľ ide o **odvetvové politiky**, inštitucionálny a právny rámec v oblasti *priemyslu a malých a stredných podnikov* stále nie je úplný. Úsilie v oblasti *poľnohospodárstva* viedlo k tomu, že sa dosiahol určitý pokrok pri sceľovaní pozemkov a diverzifikácii poľnohospodárskych podnikov. Kapacity na uplatňovanie politik sú však v tejto oblasti stále nedostatočné. Prijalo sa viacero rámcových právnych predpisov pre oblasť *životného prostredia*. Bude však potrebné vyvinúť značné úsilie, aby sa zabezpečilo ich uplatňovanie a splnenie noriem EÚ v oblasti životného prostredia.

Pokiaľ ide o oblasť *dopravy*, Kosovo začalo realizovať rozsiahly program budovania cestnej siete, avšak investície do železničnej dopravy sú nedostatočné. Kosovo sa aj naďalej aktívne zúčastňuje na rozvoji základnej regionálnej dopravnej siete a na práci pozorovacieho výboru pre dopravu v juhovýchodnej Európe. V oblasti leteckej dopravy však boli prijaté právne predpisy, ktoré nie sú zlučiteľné s európskymi normami. Stále nebola vymenovaná rade regulačného orgánu v oblasti železničnej dopravy. Rada regulačného orgánu pre oblasť leteckej dopravy bola vymenovaná, zatiaľ však nezačala pracovať.

V oblasti *energetiky*, ktorá aj naďalej trpí vážnymi problémami, je stále potrebné prijať viacero dôležitých právnych predpisov. Stále dochádza k častým výpadkom dodávok elektrickej energie. Odvetvie energetiky je aj naďalej stratové, čo spolu s nízkym výberom platieb za dodávky energie aj napriek určitému zlepšeniu spôsobuje, že energetika nie je finančne životaschopná. Vláda prijala rozhodnutie o vybudovaní novej elektrárne na hnedé uhlie, ktorá bude musieť spĺňať európske normy. Prevádzkovateľ prenosovej sústavy v Kosove aj naďalej čelí ťažkostiam v súvislosti so svojim úsilím o plnoprávnu účasť v regionálnych obchodných mechanizmoch.

V oblasti *informačnej spoločnosti a médií* je potrebné vyvinúť väčšie úsilie v rámci uplatňovania existujúcich právnych predpisov a stratégií. Je potrebné, aby sa posilnili administratívne kapacity a finančná a politická nezávislosť regulačných orgánov, napríklad orgánu pre reguláciu telekomunikácií a nezávislej komisie pre médiá. Je potrebné, aby boli vymenovaní členovia do rady verejnoprávneho vysielateľa.

V oblasti *finančnej kontroly* a v oblasti *štatistiky* je možné konštatovať len obmedzený pokrok. Je potrebné ďalej pracovať na zlepšení kapacít na vykonávanie vnútorného aj externého auditu. Infraštruktúra v oblasti štatistiky je stále nedostatočná.

Pokiaľ ide o oblasť **spravodlivosti, slobody a bezpečnosti**, dosiahol sa len obmedzený pokrok. Boli vytvorené mechanizmy na koordináciu jednotlivých orgánov v oblasti *riadenia hraníc*. Stále však neexistuje úplná kontrola nad hranicami a je nutné posilniť policajné zdroje a kapacity na ich riadenie. Kosovo má aj naďalej len obmedzené kapacity na riešenie žiadostí o *azyl*. Reintegrácia repatriovaných osôb je stále nedostatočná. Je potrebné vytvoriť primeraný readmisný rámec.

Kapacity justičných orgánov a orgánov presadzovania práva na riešenie problematiky *prania špinavých peňazí* sú aj naďalej nedostatočné. Pranie špinavých peňazí sa v zmysle príslušných právnych predpisov nepovažuje za trestný čin. Existujúca právna úprava je nedostatočná a neuplatňuje sa úplne. Neexistuje žiadna stála štruktúra na koordináciu boja proti praniu špinavých peňazí. Stredisko finančného spravodajstva dostáva len obmedzený počet hlásení. Spolupráca tohto strediska a daňových orgánov je aj naďalej nedostatočná.

Počas vykazovaného obdobia sa zvýšilo množstvo zadržaných drog a zvýšil sa aj počet vyšetrovaných prípadov a počet zaistených a trestne stíhaných osôb. Kosovo prijalo stratégiu a akčný plán boja proti *obchodovaniu s drogami*. Spolupráca medzi subjektmi presadzovania práva je však v tejto oblasti stále nedostatočná. Stále nie je zabezpečená úplná bezpečnosť skladovania zadržaných drog. Celkovo možno konštatovať, že obchodovanie s drogami aj naďalej vzbudzuje vážne obavy.

Základný právny rámec v *policajnej* oblasti existuje. Úlohy súvisiace s ochranou verejného poriadku sa v prevažnej miere plnia. Do služby sa vrátila väčšina policajtov patriacich ku kosovským Srbom žijúcim južne od rieky Ibar, ktorí policajný zbor opustili po vyhlásení nezávislosti Kosova. Došlo však k viacerým násilnostiam, ako aj k prípadom poškodzovania majetku EULEX. V dôsledku toho, že v regióne Mitrovica neexistuje žiadna multietnická jednotka poriadkovej polície, nie je polícia schopná riešiť prípady narušenia verejného poriadku na severe krajiny. Oneskorilo sa vypracovanie náplní práce vyšších riadiacich pracovníkov polície, medzi ktorými je jeden kosovský Srb. Existujú vážne nedostatky v rámci vyšetrovacích kapacít a využívania spravodajských informácií na účely policajného vyšetrovania. Neexistuje žiadna stratégia, ktorá by riešila problematiku odoberania zbraní od civilného obyvateľstva. Nie je zabezpečená úplná bezpečnosť dôkazových prostriedkov zhromaždených políciou. Je nutné vyvinúť ďalšie úsilie, aby bol EULEX poskytnutý prístup do hlavných databáz, čo tejto misii umožní účinné vyšetrovanie v rámci jej exekutívneho mandátu.

Organizovaná trestná činnosť je aj naďalej zdrojom vážnych obáv a ovplyvňuje fungovanie právneho štátu a podnikateľské prostredie. Bola prijatá stratégia a akčný plán boja proti organizovanej trestnej činnosti, právny rámec však stále nie je úplný. Úsilie polície v tejto oblasti je sťažené tým, že neexistuje zákon o ochrane svedkov ani dostatočné kapacity na zabezpečenie tejto ochrany. Kosovo je naďalej krajinou, z ktorej sa šíri alebo cez ktorú sa uskutočňuje organizovaná trestná činnosť. Takisto je aj naďalej krajinou, odkiaľ pochádzajú, cez ktorú prechádzajú a kam smerujú obeť obchodovania s ľuďmi. Obavy aj naďalej vzbudzuje postup kosovských orgánov pri zisťovaní totožnosti obetí obchodovania s ľuďmi a vyšetrovaní tejto trestnej činnosti. Organizovaná trestná činnosť je obzvlášť závažným problémom na celom území Kosova a najmä na severe krajiny. Pokiaľ ide o *terorizmus*, Kosovo prijalo stratégiu a akčný plán, stále však neexistuje právny rámec v tejto oblasti.

Kosovo aj naďalej nemá právne predpisy na *ochranu údajov*. Stále nebol vytvorený nezávislý dozorný orgán na ochranu údajov.

Turecko

Turecko aj naďalej dostatočne plní **politické kritériá**. Miestne voľby, ktoré sa v tejto krajine uskutočnili, boli slobodné a spravodlivé. Určitý pokrok sa dosiahol pri reforme justície, v rámci vzťahov medzi občianskou a vojenskou sférou a v oblasti kultúrnych práv. Vláda sa zapojila do širokej konzultácie s politickými stranami a občianskou spoločnosťou zameranej na riešenie kurdskej otázky. Vo väčšine oblastí súvisiacich s politickými kritériami je však potrebné vyvinúť ďalšie značné úsilie, a to najmä v oblasti základných práv a v rámci reformy ústavného rámca.

Pokiaľ ide o **demokraciu a právny štát**, vyšetrovanie údajnej zločineckej siete Ergenekon viedlo k vzneseniu obvinení zo spáchania závažnej trestnej činnosti, pričom medzi obvinenými sú aj vojenský dôstojníci. Tento prípad je pre Turecko príležitosťou na posilnenie dôvery v riadne fungovanie jeho demokratických inštitúcií a právneho štátu. Je však dôležité,

aby v rámci konania v tejto súvislosti bolo plne dodržané právo na spravodlivý proces, a najmä práva obžalovaných. Turecká vláda opätovne potvrdila svoj záväzok uskutočňovať reformy súvisiace s procesom pristupovania k EÚ, vymenovala hlavného vyjednávača, ktorý bude pracovať na plný úväzok a schválila národný program pre prijímanie *acquis*. Nedostatočný dialóg a nedostatočná vôľa politických strán na hľadanie kompromisných riešení však majú negatívne účinky na uskutočňovanie reforiem. Aj naďalej je potrebné, aby Turecko zosúladiť svoje právne predpisy o politických stranách s európskymi normami.

Pokiaľ ide o *reformu verejnej správy*, je potrebné ďalej vyvíjať značné úsilie, a to najmä v súvislosti s modernizáciou verejnej služby. Prioritou neprestáva byť znižovanie byrokracie a podpora zjednodušovania administratívnych postupov, ako aj ďalší rozvoj profesionálnej, nezávislej, zodpovednej a meritokratickej verejnej služby.

Pokiaľ ide o *civilný dohľad nad bezpečnostnými zložkami*, bol dosiahnutý určitý pokrok najmä pri obmedzovaní rozsahu pôsobnosti vojenských súdov. Vysokí predstavitelia ozbrojených síl však aj naďalej vydávali vyhlásenia k otázkam, ktoré nepatria do ich právomoci a stále nebol zabezpečený úplný parlamentný dohľad nad výdavkami na obranu. Vážne obavy vyvoláva údajná účasť príslušníkov ozbrojených síl na protivládnej činnosti, ktorá bola zistená v rámci vyšetrovania prípadu Ergenekon.

V oblasti *justície* je pozitívnym krokom to, že vláda prijala stratégiu justičnej reformy po konzultáciách so všetkými zainteresovanými stranami. Pozitívnym vývojom je aj prijatie opatrení na zvýšenie ľudských a finančných zdrojov. Je však potrebné pokračovať v tomto úsilí a aj naďalej pretrvávajú obavy v súvislosti s nezávislosťou, nestrannosťou a účinnosťou justície, najmä pokiaľ ide o zloženie Vysokej rady sudcov a prokurátorov a zriadenie regionálnych odvolacích súdov.

Zlepšil sa právny rámec vytvorený na účely predchádzania korupcii. Korupcia je však aj naďalej rozšírená v mnohých oblastiach. Turecko musí zavŕšiť práce na stratégii boja proti korupcii a začať dosahovať výsledky v rámci vyšetrovania, vznášania obvinení, trestného stíhania a vynášania rozsudkov v prípadoch korupcie.

V oblasti *ľudských práv a ochrany menšín* sa dosiahol určitý pokrok, stále je však potrebné vyvinúť značné úsilie. Pokiaľ ide o *dodržiavanie medzinárodného práva v oblasti ľudských práv*, aj v tejto oblasti sa dosiahol určitý pokrok. Stále však nebol ratifikovaný opčný protokol k dohovoru OSN proti mučeniu (OPCAT) a doposiaľ neboli vykonané ani niektoré rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré si vyžadujú prijatie zmien a doplnení právnych predpisov. Je potrebné posilniť inštitucionálny rámec na podporu a presadzovanie ľudských práv. Stále je potrebné vytvoriť funkciu ombudsmana.

Aj keď turecký právny poriadok obsahuje komplexný súbor ustanovení na ochranu pred *mučením a zlým zaobchádzaním*, bolo vyvinuté len obmedzené úsilie na vykonanie týchto ustanovení a zabezpečenie úplného uplatňovania politiky vlády, ktorou je nulová tolerancia voči takémuto konaniu. Prípady údajného mučenia a zlého zaobchádzania, ako aj skutočnosť, že páchatelia zostávajú nepotrestaní, vyvolávajú aj naďalej veľké znepokojenie. Turecké orgány by pomohli precíznemu vyhodnoteniu pokroku, ktorý sa v tejto oblasti dosiahol, keby udelili súhlas na uverejnenie správy výboru Rady Európy pre predchádzanie mučeniu (CPT).

Pokiaľ ide o *väznice*, dosiahol sa určitý pokrok pri skvalitňovaní infraštruktúry a odborného vzdelávania, ako aj v rámci náboru ďalších pracovníkov. Turecko však musí začať riešiť

problém preplnenosti väznic, ako aj to, že medzi väznenými je vysoký podiel osôb zadržovaných vo vyšetrovacej väzbe.

Ustanovenia článku 301 tureckého trestného zákonníka sa už nevyužívajú na systematické obmedzovanie *slobody prejavu*. Dochádza však v tom, že sa na účely trestného stíhania a vynášania odsudzujúcich rozsudkov využívajú iné ustanovenia trestného zákonníka. Turecký právny poriadok nezabezpečuje dostatočnú ochranu slobody prejavu, ako ju zakotvuje Európsky dohovor o ľudských právach a judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva. Na praktické uplatňovanie slobody tlače majú vplyv politické tlaky na médiá a právna neistota.

Právny rámec v oblasti *slobody združovania* je vo všeobecnosti v súlade s európskymi normami. Je však potrebné dosiahnuť značný pokrok, pokiaľ ide o jeho uplatňovanie. Činnosť združení je predmetom neprímeraných kontrol, ktoré v niektorých prípadoch viedli k začatiu súdnych konaní.

Pokiaľ ide o *slobodu náboženstva*, uplatňovanie zákona o nadáciách prebiehalo hladko. Vláda začala dialóg s alevitskými a nemoslimskými náboženskými spoločenstvami. Stále sa však nezačali riešiť ich špecifické problémy. Zákon o nadáciách nerieši otázku majetku, ktorý bol zhabaný a odpredaný tretím stranám, ani majetku nadácií, ktoré sa zlúčili pred prijatím novej právnej úpravy. Stále dochádza k útokom na príslušníkov menšinových náboženstiev. Aj naďalej platí, že Turecko musí vytvoriť právny rámec, ktorý bude v súlade s Európskym dohovorom o ľudských právach a ktorý zabezpečí, že nemoslimské, ako aj alevitské náboženské spoločenstvá budú môcť pôsobiť bez zbytočných obmedzení, a to aj pokiaľ ide o vzdelávanie duchovných. Je potrebné ďalej pracovať na vytváraní podmienok, ktoré prispievajú úplnému dodržiavaniu slobody náboženstva v praxi.

Celkový právny rámec, ktorý zabezpečuje *práva žien* a rodovú rovnosť, vo všeobecnosti už existuje. Bude však potrebné ešte vyvinúť značné úsilie, aby sa tento právny rámec premietol do praxe a aby sa vyriešila nerovnosť medzi mužmi a ženami, pokiaľ ide o účasť na hospodárskom živote a príležitostiach v tejto oblasti, ako aj v súvislosti s ich účasťou na politickom živote a prístupom ku vzdelaniu. V niektorých častiach krajiny aj naďalej existujú také vážne problémy, ako je domáce násilie, vraždy v mene cti a nútené manželstvá. Je potrebné pokračovať vo vzdelávaní mužov aj žien o otázkach práv žien a rodovej rovnosti a takisto aj vo zvyšovaní povedomia o tejto problematike.

Musí sa zintenzívniť úsilie vo všetkých oblastiach týkajúcich sa *práv detí*, okrem iného v súvislosti s administratívnymi kapacitami, ochranou zdravia, vzdelávaním, súdnym systémom pre mladistvých a s detskou prácou. Vážne obavy vyvolávajú prípady, keď sú mladiství páchatelia súdení ako plnoletí na základe ustanovení protiteroristického zákona a ukladajú sa im neúmerne tresty.

Stále chýbajú právne predpisy na zabezpečenie úplného dodržiavania *práv odborových organizácií* v súlade s normami EÚ a s príslušnými dohovormi Medzinárodnej organizácie práce, a to najmä pokiaľ ide o právo organizovať sa, právo na štrajk a právo na kolektívne vyjednávanie.

Situácia v oblasti *práv menšín* sa nezmenila. Určitý pokrok možno konštatovať v oblasti *kultúrnych práv*, a to predovšetkým vďaka tomu, že jedna z celoštátnych televízií začala vysielat' v kurdskom jazyku. Stále však existujú určité obmedzenia, najmä pokiaľ ide o používanie iných jazykov ako turečtiny vo vysielaní súkromných televíznych

a rozhlasových staníc, v politickom živote, pri vzdelávaní a v rámci styku s poskytovateľmi verejných služieb. Právny rámec upravujúci používanie iných jazykov ako turečtiny vytvára priestor na reštriktívny výklad a neuplatňuje sa konzistentne. V súvislosti so situáciou *rómskeho* obyvateľstva, ktoré často čelí diskriminácii, nebol dosiahnutý žiadny pokrok. Pokračovalo sa v búraní štvrtí obývaných Rómami bez toho, aby im bolo poskytnuté náhradné bývanie.

Pokiaľ ide o *východ a juhovýchod* krajiny, vláda otvorila širokú verejnú diskusiu o kultúrnych, politických a hospodárskych aspektoch kurdskej otázky. Je mimoriadne dôležité, aby sa na túto diskusiu nadviazalo konkrétnymi opatreniami. Prijatie zákona o odmínovaní hraníc so Sýriou je ďalším pozitívnym krokom. Extenzívny výklad právnych predpisov na boj proti terorizmu však viedol k tomu, že sa v neodôvodnenom rozsahu obmedzilo vykonávanie základných práv. Stále je potrebné postupne zrušiť systém stráženia osád.

Strana kurdskej pracujúcej (PKK), ktorá je na zozname teroristických organizácií vypracovanom Európskou úniou, pokračuje v teroristických útokoch, ktoré si vyžiadali veľa obetí.

Odškodňovanie *osôb vysídlených v rámci krajiny* pokračuje. Vláda však stále nemá celkovú národnú stratégiu riešenia otázky týchto osôb a musí sa intenzívnejšie zaoberať ich potrebami.

Pokiaľ ide o *regionálne otázky a medzinárodné záväzky*, Turecko vyjadrilo verejnú podporu prebiehajúcim rokovaniam, ktoré sa uskutočňujú pod záštitou OSN s cieľom dosiahnutia komplexného riešenia *cyperskej otázky*. Na ceste k normalizácii bilaterálnych vzťahov s Cyperskou republikou sa však nedosiahol žiadny pokrok. Turecko nezabezpečilo úplné uplatňovanie dodatkového protokolu k dohode o pridružení, ani neodstránilo všetky prekážky voľného pohybu tovaru, vrátane obmedzení týkajúcich sa priamych dopravných spojení s Cyprom.

Pokiaľ ide o *vzťahy s Gréckom*, informatívne rozhovory pokračovali, dohoda o hraničných sporoch však nebola dosiahnutá. Podnikli sa ďalšie kroky zamerané na budovanie dôvery. Grécko podalo značný počet formálnych sťažností na pokračujúce narušanie jeho vzdušného priestoru zo strany Turecka, okrem iného aj preletmi nad gréckymi ostrovmi. Vzťahy s *Bulharskom* sú aj naďalej pozitívne. Dobré susedské vzťahy majú stále kľúčový význam.

Turecko aj naďalej zohráva pozitívnu úlohu na *západnom Balkáne*.

Turecko od júna 2009 prevzalo rotujúce predsedníctvo v rámci Procesu spolupráce v juhovýchodnej Európe (SEECP).

Hospodársky rast Turecka sa v dôsledku poklesu zahraničného a domáceho dopytu a najmä investícií znížil. Účinky krízy na reálnu ekonomiku sa však prejavili len v obmedzenej miere, a to aj v dôsledku v minulosti uskutočnených štrukturálnych reforiem a prijatých proticyklických opatrení. Makroekonomická stabilita bola do značnej miery zachovaná. Výrazne poklesla inflácia, a to najmä v dôsledku zníženia tlakov vyplývajúcich z energetických vstupov a stúpajúcej hospodárskej aktivity. Výrazne vzrástla nezamestnanosť. V zložitých hospodárskych podmienkach sa proces štrukturálnych reforiem do určitej miery spomalil, a to najmä v prvej polovici roka 2009. K neistote investičného prostredia prispela aj absencia dôveryhodných fiškálnych plánov a oporných bodov.

Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Turecko má fungujúce trhové hospodárstvo. Malo by byť v strednodobom horizonte schopné čeliť konkurenčnému a trhovému tlaku v rámci Európskej únie, za predpokladu, že bude ďalej uskutočňovať svoj komplexný program reforiem zameraný na riešenie štrukturálnych nedostatkov.

V Turecku sa podarilo aj napriek súčasnej zložitej situácii udržať konsenzus o základných prvkoch hospodárskej politiky. Krajina vyhovela hlasom volajúcim po tom, aby sa v reakcii na značnú hospodársku recesiю začali uplatňovať politiky zamerané na rast, pričom ich zasadila do komplexnej rozvojovej stratégie orientovanej na vyššie verejné investície, vytváranie pracovných miest a odvetvové reformy. Určitý pokrok sa dosiahol pri rozvoji ľudských zdrojov a modernizácii hmotného kapitálu, hoci hospodárska kríza predstavuje výzvu pre tento proces. Prístup k financovaniu z vonkajších zdrojov zostal aj naďalej zabezpečený a vysoké oficiálne rezervy poklesli len mierne. Vonkajšie nerovnováhy sa značne znížili a inflačné tlaky sa zmiernili. V rámci privatizácie sa uskutočnilo niekoľko významných transakcií, a to najmä v energetike. Aj napriek niekoľkým obdobiam celosvetovej finančnej nestability preukázal turecký finančný sektor pozoruhodnú odolnosť. Turecko diverzifikovalo svoj obchod a zameralo sa na nové trhy, vďaka čomu zmiernilo účinky krízy.

Aj keď protikrizové fiškálne opatrenia do určitej miery stlmili hospodársky pokles, ak nebudú v správnom čase zrušené, mohli by ohroziť výsledky, ktoré sa dosiahli v predchádzajúcich rokoch uplatňovaním politík zameraných na konsolidáciu verejných financií a strednodobú udržateľnosť. Opatrenia na zvýšenie transparentnosti verejných financií boli pozastavené a v niektorých prípadoch aj úplne zrušené. Situácia na trhu práce bola čoraz ťažšia a nezamestnanosť sa výrazne zvýšila. Vytváranie pracovných príležitostí aj naďalej brzdili viaceré prekážky, predovšetkým nepomer medzi dopytom po kvalifikovanej pracovnej sile a jej ponukou, vysoké odvody do systému sociálneho zabezpečenia a nepružné postupy pri zamestnávaní. Hospodárska kríza aj napriek viacerým novým iniciatívam tureckej vlády komplikuje malým a stredným podnikom možnosti získania financovania a spomaľuje transformáciu odvetví tureckého hospodárstva. Štátna pomoc bola aj naďalej poskytovaná netransparentne. Hoci vstup na trh sa vďaka prijatiu nových právnych predpisov zlepšil, stále existujú prekážky súvisiace s odchodom z trhu. Existujúce právne prostredie a najmä súdne postupy sú zdrojom praktických problémov a prekážkou zlepšeniu podnikateľského prostredia. Turecko prijalo komplexný akčný plán zameraný na potlačenie tieňovej ekonomiky, ktorá aj naďalej predstavuje veľkú výzvu.

Turecko pokračovalo v zlepšovaní svojej **schopnosti prevziať záväzky vyplývajúce z členstva**. Pokrok, občas nerovnomerný, bol dosiahnutý vo väčšine oblastí. Proces zosúladovania pokročil v rámci takých oblastí, ako je napríklad voľný pohyb tovaru, práva duševného vlastníctva, protimonopolná politika, energetika, podniková a priemyselná politika, ochrana spotrebiteľov, štatistika, transeurópske siete a veda a výskum. Je potrebné ďalej pracovať na zosúladovaní v takých oblastiach, ako je životné prostredie, štátna pomoc, sociálna politika a zamestnanosť, právo obchodných spoločností, verejné obstarávanie, bezpečnosť potravín, politika vo veterinárnej a fytoosanitárnej oblasti a voľný pohyb služieb. Pokiaľ ide o colnú úniu a vonkajšie vzťahy, je potrebné ukončiť proces zosúladovania, najmä pokiaľ ide o koordináciu stanovísk vo WTO. Stále nebol vyriešený celý rad dlhodob existujúcich faktorov, ktoré komplikujú obchod a pribudli ďalšie. Je veľmi dôležité, aby si Turecko v plnom rozsahu plnilo záväzky, ktoré mu vyplývajú z colnej únie. Pre väčšinu oblastí má zásadný význam, aby Turecko zlepšilo svoje administratívne kapacity zamerané na zosúladovanie s *acquis*.

Pokiaľ ide o *voľný pohyb tovaru*, zosúlad'ovanie právnych predpisov je v pokročilej fáze, avšak počas vykazovaného obdobia sa dosiahol len obmedzený pokrok. Obchodu boli v čoraz väčšej miere kladené technické prekážky súvisiace s posudzovaním zhody a normalizáciou. Zosúlad'ovanie v oblasti *práva usadiť sa a slobody poskytovať služby* je len v počiatočnom štádiu. Žiadny pokrok nebol zaznamenaný v oblasti poštových služieb ani v oblasti vzájomného uznávania odbornej kvalifikácie. Turecko dosiahol určitý pokrok v oblasti *voľného pohybu kapitálu*, najmä v súvislosti s akčným plánom pre oblasť pohybu kapitálu a platieb a akčným plánom boja proti praniu špinavých peňazí. Pokrok dosiahol aj v rámci liberalizácie svojich právnych predpisov v oblasti poisťovníctva. Súlad s *acquis* v oblasti pohybu kapitálu a platieb je však stále malý. V oblasti *voľného pohybu pracovníkov* sa dosiahol len malý pokrok. Zosúlad'ovanie je len v počiatočnom štádiu.

Určitý pokrok je možno konštatovať v oblasti *verejného obstarávania*, a to najmä v súvislosti s administratívnymi kapacitami. Niektorí verejní obstarávatelia uplatňujú správne postupy verejného obstarávania. Stále však chýba stratégia reforiem, ktoré sú potrebné na zabezpečenie zosúlad'ovania právnych predpisov a budovania inštitucionálnych kapacít. Čoraz častejšie sa objavujú výnimky zo všeobecných predpisov a uprednostňovanie domácich podnikov, v dôsledku čoho je pri verejných obstarávaníach menšia konkurencia a zároveň sa znižuje ich efektívnosť. V oblasti *práva obchodných spoločností* nenastal počas vykazovaného obdobia žiadny výrazný pokrok. Stále nebol prijatý nový obchodný zákonník. Zosúlad'ovanie právnych predpisov v oblasti *práv duševného vlastníctva* je v pomerne pokročilom štádiu. Zlepšila sa koordinácia a spolupráca medzi jednotlivými verejnými orgánmi zodpovednými za oblasť práv duševného vlastníctva, ako aj ich špecializácia. Presadzovanie týchto práv je však aj naďalej nedostatočné. Je mimoriadne dôležité, aby sa v oblasti práv duševného a priemyselného vlastníctva prijímali zosúladené a modernizované právne predpisy, ako aj trestnoprávne sankcie.

Turecko dosiahol vysoký stupeň zosúladenia svojich právnych predpisov v oblasti *protimonopolnej kontroly*, ako aj v oblasti kontroly fúzií. V oblasti kontroly *štátnej pomoci* však nenastal žiadny ďalší pokrok a stále nebol prijatý dlho očakávaný zákon o štátnej pomoci.

Určitý pokrok sa dosiahol v oblasti *finančných služieb*. Turecké právne predpisy sú čiastočne zosúladené s *acquis* vo všetkých troch podoblastiach finančných služieb. Pokiaľ ide o *informačnú spoločnosť a médiá*, je možné konštatovať určitý pokrok v oblasti elektronických komunikácií. Aby sa zabezpečilo, že primárny právny predpis bude mať skutočné účinky na trh, je však nevyhnutné prijať vykonávacie predpisy. V oblasti *audiovizuálnej politiky* sa dosiahol len malý pokrok.

Pokrok v procese zosúlad'ovania s *acquis* v oblasti *poľnohospodárstva a rozvoja vidieka* zostáva obmedzený. Súčasná politika na podporu poľnohospodárstva a strategické rozhodnutia pri tvorbe politík sa v čoraz väčšej miere odchyľujú od spoločnej poľnohospodárskej politiky, pričom oneskorenia pri akreditácii štruktúr potrebných v súvislosti s nástrojom predvstupovej pomoci v oblasti poľnohospodárstva a rozvoja vidieka (IPARD) poukazujú na ťažkosti, pokiaľ ide o vytváranie administratívnych a organizačných štruktúr a postupov na riadenie finančných prostriedkov pre rozvoj vidieka v súlade s európskymi normami. Aj naďalej pretrvávajú naliehavý problém technických prekážok, ktoré v rozpore s bilaterálnymi záväzkami bránia obchodu s hovädzím mäsom a živým hovädzím dobytkom. Celkovo možno konštatovať, že v tejto oblasti sa dosiahol len obmedzený pokrok. Pokiaľ ide o *bezpečnosť potravín a politiku vo veterinárnej a fytosanitárnej oblasti*, Turecko dosiahol taktiež len obmedzený pokrok. Úsilie pokračovalo, avšak transpozícia a uplatňovanie

acquis v tejto oblasti je aj naďalej len v počiatočnom štádiu. Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *rybného hospodárstva*, a to pokiaľ ide o správu zdrojov a rybárskych flotíl a vykonávanie medzinárodných dohôd. V prípade tejto kapitoly sa však nedosiahol žiadny pokrok pri zosúladovaní právnych predpisov.

Turecko dosiahlo v *odvetví dopravy* len obmedzený pokrok. Implementačné kapacity v odvetví cestnej dopravy zaostávajú a pokiaľ ide o odvetvie železničnej dopravy, nie je možné konštatovať žiadny pokrok. V oblasti leteckej dopravy sa dosiahol obmedzený pokrok. Absencia komunikácie medzi kontrolami letovej prevádzky v Turecku a Cyperskej republike aj naďalej ohrozuje bezpečnosť leteckej dopravy. Turecko sa stále nezúčastňuje na úsilí zameranom na integráciu európskeho vzdušného priestoru. Pokrok v odvetví námornej dopravy bol obmedzený. Skutočnosť, že Turecko bolo zaradené do bieleho zoznamu Parížskeho memoranda o porozumení o štátnej prístavnej kontrole potvrdzuje, že si dobre plní povinnosti vlajkového štátu.

Dosiahol sa určitý, hoci nerovnomerný, pokrok v oblasti *energetiky*. Vývoj v súvislosti s obnoviteľnými zdrojmi energie, energetickou efektívnosťou a trhom s elektrickou energiou je povzbudzujúci. Pokiaľ však ide o zemný plyn, jadrovú energiu, jadrovú bezpečnosť a radiačnú ochranu, Turecko musí začať uplatňovať svoje právne predpisy a stratégie.

V *daňovej oblasti* sa pokročilo pri zosúladovaní právnych predpisov, a to najmä v rámci úsilia zameraného na obmedzenie diskriminačného zdaňovania alkoholických nápojov. Skôr než bude možné konštatovať úplný súlad však bude potrebné vyriešiť niekoľko nezrovnalostí.

Turecko dosiahlo určitý pokrok súvislosti s *hospodárskou a menovou politikou*. Stále však nebol dosiahnutý úplný súlad s *acquis* v oblasti menovej politiky. Právny rámec má stále určité nedostatky, napríklad pokiaľ ide o úplnú nezávislosť centrálnej banky, zákaz menového financovania verejného sektora a zákaz privilegovaného prístupu verejného sektora na finančné trhy.

Turecko dosiahlo v oblasti *sociálnej politiky a zamestnanosti* len obmedzený pokrok. Pozitívnym krokom je vytvorenie parlamentnej komisie pre rovnosť príležitostí mužov a žien. Zrýchlili sa prípravy na účasť v Európskom sociálnom fonde. Pracovné právo, právne predpisy v oblasti zdravia a bezpečnosti pri práci ani antidiskriminačné právne predpisy však nie sú v súlade s normami EÚ. Nedosiahol sa žiadny pokrok na ceste k zavedeniu neobmedzených práv odborových organizácií v súlade s normami EÚ a s príslušnými dohovormi Medzinárodnej organizácie práce. Účasť žien na trhu práce je veľmi malá. Je potrebné zintenzívniť úsilie zamerané na boj proti nelegálnej práci a sociálnemu vylúčeniu.

Turecko dosiahlo ďalší pokrok v oblasti *podnikania a priemyselnej politiky*, a to najmä pri príprave novej priemyselnej stratégie a nových stratégií pre jednotlivé priemyselné odvetvia. Práce na týchto stratégiách sa teraz musia zavrieť a stratégie uverejniť. Nástroje politiky v oblasti podnikania a priemyslu sa stali dostupnejšími a do určitej miery sa zlepšilo podnikateľské prostredie. Turecko dosiahlo dostatočný stupeň súladu s *acquis* v oblasti podnikania a priemyselnej politiky.

Turecko dosiahlo určitý pokrok aj v oblasti *transeurópskych sietí*. V júli 2009 Turecko podpísalo medzivládnu dohodu o plynovode Nabucco. Tento projekt predstavuje významný krok na ceste k užšej energetickej spolupráci medzi EÚ, Tureckom a ďalšími štátmi regiónu, ako aj smerom k diverzifikácii energetických zdrojov. Včasné dokončenie južného koridoru zemného plynu, a to najmä na základe urýchljeného vykonania ustanovení medzivládnej dohody o plynovode Nabucco, zostáva aj naďalej jednou z najdôležitejších priorít EÚ

v oblasti energetickej bezpečnosti. Určitý pokrok je možné konštatovať v oblasti *regionálnej politiky a koordinácie štrukturálnych nástrojov*. Bol dokončený právny a inštitucionálny rámec pre vykonávanie zložiek III a IV nástroja predvstupovej pomoci (IPA), miestne a regionálne subjekty boli zapojené do prípravy projektov a boli zriadené ďalšie rozvojové agentúry. Je však potrebné ešte viac posilniť administratívne kapacity. Celkovo je stupeň súladu s *acquis* v tejto kapitole aj naďalej obmedzený.

V oblasti *justície* je pozitívnym krokom to, že vláda prijala stratégiu justičnej reformy. Opatrenia na zvýšenie ľudských a finančných zdrojov sú tiež pozitívom a musia pokračovať. Stále však zostáva riešiť otázku nezávislosti, nestrannosti a účinnosti justičného systému. Pokiaľ ide o *boj proti korupcii*, určitý pokrok sa dosiahol pri zlepšovaní právnej úpravy a vytváraní inštitucionálneho rámca. Korupcia je však aj naďalej rozšírená v mnohých oblastiach. Zásadný význam bude mať prijatie a účinné uplatňovanie národnej stratégie boja proti korupcii.

Určitý pokrok, hoci nerovnomerný, sa dosiahol v oblasti *spravodlivosti, slobody a bezpečnosti*. Turecko dosiahlo obmedzený pokrok súvislosti s vonkajšími hranicami a schengenským *acquis*, ako aj v oblasti migrácie a azylu. Vzhľadom na prudký nárast počtu žiadateľov o azyl je potrebné, aby sa pokračovalo v úsilí zameranom na reorganizáciu systému. Turecko nedávno súhlasilo s obnovením formálnych rokovaní o readmisnej dohode s ES.

Pokiaľ ide o oblasť *výskumu*, Turecko vynaložilo značné úsilie s cieľom posilniť svoju účasť na Siedmom rámcovom programe pre výskum a vývoj a zlepšiť svoje kapacity v oblasti výskumu. Je však potrebné vyvinúť ďalšie úsilie, aby sa zabezpečila integrácia do Európskeho výskumného priestoru.

Pokiaľ ide o *životné prostredie*, Turecko dosiahlo podpísaním Kjótskeho protokolu pokrok v oblasti chemických látok a horizontálnych právnych predpisov. Určitý pokrok je možné konštatovať v súvislosti s odpadovým hospodárstvom, kvalitou ovzdušia, znečisťovaním životného prostredia priemyslom, riadením rizík a s chemickými látkami. Celková miera zosúladenia je však stále nedostatočná. Turecko nedosiahlo žiadny pokrok v oblasti kvality vody, ochrany prírody a geneticky modifikovaných organizmov.

Určitý pokrok bol dosiahnutý v oblasti *ochrany spotrebiteľa a ochrany zdravia*. Pokiaľ však ide o ochranu spotrebiteľa, je potrebné vyvinúť viac úsilia, a to najmä v súvislosti s otázkami, ktoré nesúvisia s bezpečnosťou, ako aj v záujme zabezpečenia riadneho presadzovania ochrany spotrebiteľa vo všeobecnosti. Určitý pokrok je možné konštatovať v oblasti verejného zdravia, najmä pokiaľ ide o kontrolu tabaku a posilňovanie administratívnych kapacít v oblasti prenosných chorôb.

Turecko vďaka colnej únii s Európskou úniou dosiahlo vysoký stupeň súladu svojich *colných predpisov*. Je však potrebné, aby sa pokračovalo v zosúladovaní s *acquis* v súvislosti s takými otázkami, ako sú zóny voľného obchodu a oslobodenie od cla. Turecko dosiahlo vysoký stupeň súladu v oblasti *vonkajších vzťahov*, je však potrebné ukončiť proces zosúladovania, najmä pokiaľ ide o koordináciu stanovísk vo WTO. Stále sa nevyriešilo viacero prípadov, v ktorých ide o dlhotrvajúce narušovanie obchodu a ktoré negatívne ovplyvňujú riadne fungovanie colnej únie.

Turecko pokračovalo v ďalšom zosúladovaní so *spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou* EÚ. Turecko výraznejšie prispelo k stabilite regiónov ako Zakaukazsko a Blízky východ. Turecko posilnilo diplomatické vzťahy s Irakom a v rámci toho aj kontakty

s kurdskou regionálnou samosprávou. Bolo vyvinuté značné diplomatické úsilie s cieľom normalizovať vzťahy s Arménskom.

Turecko výrazne prispieva k EBOP a snaží sa aktívnejšie zapojiť do jej činností. Turecko má však námietky voči takej spolupráci medzi EÚ a NATO, na ktorej by sa zúčastňovali všetky členské štáty EÚ. Turecko nedosiahlo súlad so stanoviskom EÚ v súvislosti s členstvom vo Wassenaarskom usporiadaní.

V oblasti *finančnej kontroly*, kde existuje pomerne dobrý stupeň súladu, je možné konštatovať len obmedzený pokrok. Vykonávacie predpisy k zákonu o riadení a kontrole verejných financií existujú, stále však neboli prijaté zmeny a doplnenia súvisiace s vnútornou kontrolou a taktiež ešte nebol ukončený proces revízie strategického dokumentu o verejnej vnútornej finančnej kontrole (PIFC) a súvisiaceho akčného plánu. Stále nebol prijatý zákon o externom audite, ktorý by upravil problematiku externého auditu v súlade s príslušnými medzinárodnými normami. Stále sa nevytvorila ani štruktúra na spoluprácu v oblasti boja proti podvodom. Turecko upravilo svoje mince tak, aby sa nepodobali na euromince. Turecko značne pokročilo v zosúladňovaní so základnými zásadami a inštitútmi *acquis* v oblasti *finančných a rozpočtových ustanovení*.